

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe

Dobrzyń nad Wisłą , grudzień 2015 r.

Zawartość

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU.....	1
ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA (LGD)	5
1.1 FORMA PRAWNA I NAZWA STOWARZYSZENIA	5
1.2 OBSZAR	5
1.3 POTENCJAŁ LGD.....	6
1.4 REPREZENTATYWNOŚĆ LGD	9
1.5 ZASADY FUNKCJONOWANIA LGD	12
ROZDZIAŁ II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	14
ROZDZIAŁ III. DIAGNOZA.....	18
1. OGÓLNY OPIS OBSZARU	18
2. DEMOGRAFIA.....	20
3. RYNEK PRACY	25
4. TURYSTYKA	29
5. KULTURA.....	31
6. OPIEKA SPOŁECZNA	34
<i>Poniższa tabela zawiera dane odnoszące się do powodów przyznania pomocy społecznej w województwie kujawsko – pomorskim oraz na obszarze działania LGD (powiat lipnowski oraz powiat toruński). Z zestawienia jednoznacznie wynika, iż głównym powodem przyznania świadczeń opieki społecznej jest bezrobocie. ....</i>	<i>34</i>
7. INFRASTRUKTURA DROGOWA	36
ROZDZIAŁ IV. ANALIZA SWOT	38
ROZDZIAŁ V. CELE I WSKAŹNIKI.....	42
V.1. PROCES FORMUŁOWANIA CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ – LOGIKA STRATEGII.	42
V.2. SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW OGÓLNYCH, PRZYSPISANYCH IM CELÓW SZCZEGÓLOWYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ ORAZ UZASADNIENIE ICH SFORMUŁOWANIA W OPARCIU O KONSULTACJE SPOŁECZNE I POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT I DIAGNOZĄ OBSZARU.....	43
V.3 PRZEDSTAWIENIE CELÓW Z PODZIAŁEM NA ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.	46
V.4 WSKAŹNIKI DLA CELÓW OGÓLNYCH	47
V.5 TABELARYCZNA MATRYCA LOGICZNA POWIĄZAŃ DIAGNOZY OBSZARU SWOT ORAZ CELÓW I WSKAŹNIKÓW	52
WSPÓŁPRACA Z INNYMI LGD.....	55
ROZDZIAŁ VI SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTALANI KRYTERIÓW WYBORU	56
ROZDZIAŁ VII PLAN DZIAŁANIA	58
ROZDZIAŁ VIII. BUDŻET LSR.....	62
ROZDZIAŁ IX PLAN KOMUNIKACJI	64
ROZDZIAŁ X ZINTEGROWANIE.....	65
ROZDZIAŁ XI MONITORING I EWALUACJA.....	70
1. PROCEDURA EWALUACJI:.....	70
2. PROCEDURA MONITORINGU.....	70
ROZDZIAŁ XII STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	72
ZAŁĄCZNIKI	73
Załącznik nr 1 PROCEDURA AKTUALIZACJI LSR.....	73
Załącznik nr 2 PROCEDURY DOKONYWANIA EWALUACJI I MONITORINGU.....	75
Załącznik nr 3 DO LSR: BUDŻET LSR.....	79
Załącznik nr 4 PLAN DZIAŁANIA WSKAZUJĄCY HARMONOGRAM OSIĄGANIA POSZCZEGÓLNYCH WSKAŹNIKÓW PRODUKTU	80
Załącznik nr 5. PLAN KOMUNIKACJI STOWARZYSZENIA LGD GMIN DOBRZYŃSKICH REGION POŁUDNIE	84
Załącznik nr 6. SPECYFIKACJA WSKAŹNIKÓW PRZYSPISANYCH DO PRZEDSIĘWZIĘĆ, CELÓW SZCZEGÓLOWYCH I CELÓW OGÓLNYCH	99

SPIS TABEL

Tabela 1 Wykaz gmin, powierzchnia i ludność obszaru LGD wg. stanu na dzień 31.12.2013 r.	5
Tabela 2 Wdrażanie LSR w okresie 2007 -2013	7
Tabela 3 Skład Organu Decyzyjnego LGD	10
Tabela 4 Powierzchnia, typ i położenie gmin objętych działaniem LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe	18
Tabela 5 Ludność obszaru LGD z podziałem na gminy.....	21
Tabela 6 Mieszkańcy obszaru LGD w podziale na płeć (stan na 31.12.2013 r.)	21
Tabela 7 Gęstość zaludnienia na obszarze LGD w latach 2007 - 2013.....	22
Tabela 8 Ludność obszaru LGD w wieku przedprodukcyjnym -14 lat i mniej w latach 2007 - 2013.....	22
Tabela 9 Ludność obszaru LGD w wieku produkcyjnym	23
Tabela 10 Ludność obszaru LGD w wieku poprodukcyjnym w latach 2007 - 2013	23
Tabela 11 Saldo migracji na 1000 osób wg gmin w latach 2007-2014.....	24
Tabela 12 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na obszarze LGD..	25
Tabela 13 Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej	25
Tabela 14 Pracujący na 1000 ludności na obszarze LGD w latach 2007-2014.....	26
Tabela 15 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	27
Tabela 16 Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej na obszarze LGD w latach 2007-2013.	28
Tabela 17 Liczba osób korzystający z noclegów ogółem w latach 2007 - 2013.....	29
Tabela 18 Liczba turystów zagranicznych korzystający z noclegów w latach 2007 - 2013	29
Tabela 19 Wykaz placówek kulturalnych na obszarze LGD wg. Stanu na 31.12.2013 r.	31
Tabela 20 Ludność na 1 placówkę biblioteczną w latach 2007 - 2013	32
Tabela 21 Organizacje pozarządowe na obszarze LGD	32
Tabela 22 Kluby i sport.	33
Tabela 23 Powody przyznania pomocy społecznej w 2014 r.....	34
Tabela 24 Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 - 2013	34
Tabela 25 Rodzinna pomoc społeczna na obszarze LGD w latach 2012-2014.....	35
Tabela 26 Liczba osób i rodzin którym przyznano świadczenie społeczne w 2012 r.	35
Tabela 27 Sieć dróg gminnych na obszarze LGD	36
Tabela 28 Zależność między wynikami analizy SWOT a zidentyfikowanymi głównymi obszarami problemowymi.	42
Tabela 29 Powiązanie budżetu LSR z celami szczegółowymi.....	63
Tabela 30 Budżet LSR.....	63
Tabela 31 Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014 - 2020	63

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Mapa obszaru LGD.....	6
---------------------------------	---

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Struktura wykorzystania środków LGD.....	7
Wykres 2 Struktura członków LGD pod względem przynależności sektorowej	9
Wykres 3 Struktura składu Organu Decyzyjnego LGD	11
Wykres 4 Liczba ludności łącznie w gminach objętych działaniem LGD w latach 2007 - 2013.	21
Wykres 5 Struktura mieszkańców LGD względem wieku w latach 2007 -2013	23
Wykres 6 Struktura bezrobocia na obszarze LGD	27
Wykres 7 Mieszkańcy obszaru LGD wg. wykształcenia	36
Wykres 8 Struktura dróg gminnych ze względu na rodzaj nawierzchni	37
Wykres 9 Ocena jakości dotychczasowych działań informacyjnych	84

Wykres 10 Zainteresowanie poszczególnymi narzędziami informacyjnymi	85
Wykres 11 Działania informacyjne	85
Wykres 12 Cele.....	86
Wykres 13 Grupy docelowe	87

SPIS FOTOGRAFII

Foto 1 Strój dobrzyński	Foto 2 Wisła okolice Czernikowa fot. Marcin Karasiński).....	20
Foto 3 Zalew Włocławski (Dobrzyń nad Wisłą) fot. Marcin Karasiński		20
Foto 4 Kościół w Chrostkowie (fot. M. Karasiński)	Foto 5 Zespół klasztorny karmelitów w Trutowie (fot. M.Karasiński).....	30
Foto 6 Ruiny zamku w Bobrownikach (fot. M. Karasiński)	Foto 7 Góra Zamkowa w Dobrzyniu nad Wisłą (fot. M.Karasiński)	30

Rozdział I. Charakterystyka lokalnej grupy działania (LGD)

1.1 Forma prawna i nazwa Stowarzyszenia

Stowarzyszenie nosi nazwę: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe, nazwa skrócona brzmi: Stowarzyszenie LGD Region Południe. Stowarzyszenie zarejestrowane zostało w Krajowym Rejestrze Sądowym 06.01.2006 r. pod numerem KRS: 0000248605, REGON: 340125209, NIP: 466 034 22 00

1.2 Obszar

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe obejmuje obszar 10 gmin położonych w południowo-wschodniej części województwa kujawsko - pomorskiego na obszarze spójnej historycznie, kulturowo i przyrodniczo Ziemi Dobrzyńskiej. Obszar LGD obejmuje w tym zakresie siedem gmin wiejskich:

- Czernikowo,
- Kikół,
- Tuchowo,
- Wielgie,
- Bobrowniki,
- Chrostkowo,
- Lipno,

dwie gminy miejsko – wiejskie:

- Skępe,
- Dobrzyń nad Wisłą.

oraz Miasto Lipno.

Dziewięć gmin tj. Kikół, Tuchowo, Wielgie, Bobrowniki, Chrostkowo, Lipno, Miasto Lipno, Skępe, Dobrzyń nad Wisłą położone są w granicach administracyjnych powiatu lipnowskiego natomiast gmina Czernikowo leży na terenie powiatu toruńskiego

Całkowita powierzchnia obszaru Lokalnej Grupy Działania wynosi 1 185 km². Największymi gminami regionu są pod tym względem Lipno (210 km²) oraz Skępe i Czernikowo. Do gmin najmniejszych należą natomiast Miasto Lipno 11 (11 km²), Chrostkowo oraz Bobrowniki. Powierzchnia gmin wchodzących w skład LGD.

Tabela 1 Wykaz gmin, powierzchnia i ludność obszaru LGD wg. stanu na dzień 31.12.2013 r.

Gminy	Powierzchnia [km ²]	Ludność	Obszar realizacji operacji w ramach EFSI
Bobrowniki	96	3172	TAK
Chrostkowo	74	2990	TAK
Czernikowo	169	8952	TAK
Dobrzyń nad Wisłą	115	7891	TAK
Kikół	98	7321	TAK
Lipno	210	11634	TAK
Skępe	179	7762	TAK
Tuchowo	99	4689	TAK
Wielgie	134	6804	TAK
Miasto Lipno	11	14968	TAK
Razem	1 185	76 183	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 1 Mapa obszaru LGD

1.3 Potencjał LGD

Proces budowania partnerstwa w ramach Programu Leader + został zapoczątkowany w połowie 2004 roku przez przedstawicieli Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej – działającego na rzecz promocji i rozwoju Ziemi Dobrzyńskiej oraz Fundacji Centrum Edukacji Wiedzy i Rozwoju CEWIR stawiającej sobie za cel wsparcie rozwoju obszarów wiejskich województwa. Zorganizowane w tym okresie spotkania oraz cykl konsultacji z przedstawicielami samorządów oraz organizacji społecznych i gospodarczych doprowadziło do powstania koncepcji utworzenia na tym obszarze 2 Lokalnych Grup Działania – w regionie południowych i północnym. Zwieńczeniem tych zabiegów było złożenie wniosku o dofinansowanie projektu przez gminę Dobrzyń nad Wisłą w ramach I Schematu Programu Leader + który uzyskał dofinansowanie. Tym samym pod koniec października rozpoczęto realizację projektu, którego głównymi efektami miały być uformowanie Lokalnej Grupy Działania. W ramach projektu w okresie od października 2005 roku do maja 2006 przeprowadzono na całym obszarze 3 cykle spotkań szkoleniowych i konsultacji oraz 2 seminaria z lokalną społecznością na temat kształtu i składu formułującego się partnerstwa oraz kierunków rozwoju obszarów wiejskich regionu. W trakcie nich przeprowadzono ponad 40 spotkań informacyjnych z mieszkańcami regionu – przy czym zwracano uwagę aby umożliwić udział w projekcie przedstawicieli 3 sektorów. Efektem tych prac było zarejestrowanie na początku stycznia 2006 roku LGD w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Po zakończeniu realizacji I Schematu Pilotażowego Programu Leader Stowarzyszenie złożyło wniosek o dofinansowanie wraz z przygotowaną Zintegrowaną Strategią Obszarów Wiejskich, który otrzymał dofinansowanie. Dzięki temu LGD w okresie od lutego 2007 do maja 2008 roku realizowało projekt w ramach II Schematu Pilotażowego programu Leader + który został zakończony i rozliczony zgodnie z przyjętym harmonogramem.

Jednocześnie, po zakończeniu projektu w ramach II Schematu Programu Leader LGD w połowie 2008 roku przeprowadziło szereg spotkań ze społecznością lokalną w ramach których dyskutowano nad kształtem Programu Leader w latach 2007-2013. Jednym z celów tych spotkań były także konsultacje wymaganych zmian statutowych jakie wymuszają na LGD zapisy ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz.U z 2007r. Nr 64, poz.427. ze zm.) oraz kwestia poszukiwania kandydatów do nowego organu LGD - Rady Stowarzyszenia tak aby zapewnić maksymalną reprezentatywność wszystkich 3 sektorów. Zwieńczeniem prowadzonych działań i konsultacji związanych z dostosowaniem formy prawnej do wymagań PROW 2007-2013 były obrady Walnego Zgromadzenia Członków LGD w na których m.in.:

- dostosowano zapisu Statutu LGD do wymagań PROW 2007-2013,
- powołano nowy organ decyzyjny LGD – Radę Stowarzyszenia,

W dniu 9 lipca 2009 r. w Grucznie LGD zawarła z Samorządem Województwa Kujawsko – Pomorskiego z siedzibą w Toruniu umowę o warunkach i sposobie realizacji LSR w okresie od 2009 do 2015 r. Środki przyznane na realizację LSR zgodnie z umową:

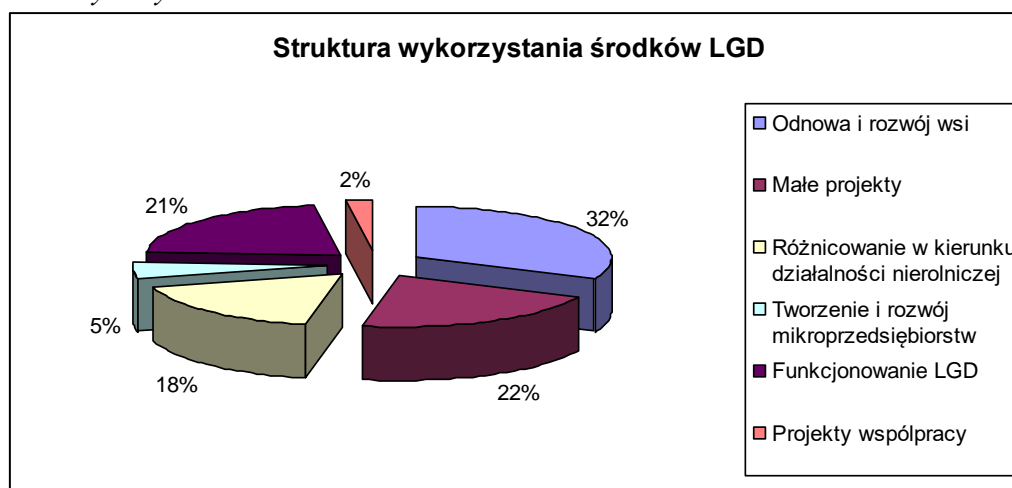
- działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” – 8 205 492,00 zł
- Odnowa i rozwój wsi 2 942 402,63 zł
- Małe projekty 2 167 386,08 zł
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej 1 791 576,79
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 1 304 126,50 zł
- działanie „wdrażanie projektów współpracy” – 212 211,00 zł
- działanie „funkcjonowanie lokalnej grupy działania” – 2 050 553,16 zł

Tabela 2 Wdrażanie LSR w okresie 2007 -2013

Działania w ramach wdrażania LSR	Ilość naborów wniosków	Ilość złożonych wniosków	Ilość rozliczonych projektów	limit środków dla LGD (wg umowy)	Ilość środków LGD (wg rozliczenia)	Procent wykorzystania zakontraktowanych środków
Funkcjonowanie LGD nabywanie umiejętności i aktywizacja	-	-	-	2 044 770,62	1 911 632,28	93%
Małe projekty	4	187	104	2 167 386,08	1 933 504,26	89%
Odnowa i rozwój wsi	3	19	17	2 942 402,63	2 835 712,92	96%
Projekty współpracy		6	6	212 211,00	211 524,03	100%
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	3	39	24	1 791 576,79	1 664 689,50	93%
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	3	29	4	1 304 126,50	466 157,50	36%
Razem	13	280	155	10 462 473,62 zł	8 811 696,46 zł	84%

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 1 Struktura wykorzystania środków LGD

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Doświadczenie członków LGD w realizacji operacji w ramach LSR 2007 – 2013

Gmina	Ilość projektów zrealizowanych w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”	Kwota dofinansowania	Ilość projektów zrealizowanych w ramach działania „Małe projekty”	Kwota dofinansowania
Bobrowniki	2	284 535,94	–	–
Chrostkowo	1	172 057,29	4	60000,00
Czernikowo	2	321 528,00	8	185694,62
Dobrzyń nad Wisłą	2	333 443,00	2	24733,45
Kikół	1	225 546,00	5	93546,99
Lipno	3	336387,97	11	153099,7
Skępe	2	328 067,00	5	104279,84
Tłuchowo	2	31 3813,00	5	106221,47
Wielgie	1	237 507,44	5	94614,98
Razem	16	2 552 885,64	45	822191,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OFSA stan na dzień 30.11.2015 r.

W ramach działania 4.21 Wdrażanie projektów współpracy LGD zrealizowała 6 projektów współpracy w tym 4 o zasięgu regionalnym:

- *Kujawsko – Pomorskim Szlakiem Lokalnych Grup Działania*
- *Ziemia Dobrzyńska i Chełmińska - promocja jakiej nie było* (3 partnerów województwo kujawsko – pomorskie)
- *Nordic Walking - ścieżka po zdrowie* (1 partner województwo kujawsko – pomorskie)
- *Zwiększenie upowszechniania, kultywowania i ochrony lokalnych tradycji i kultury poprzez organizację przeglądu chórów seniora* (1 partner województwo kujawsko – pomorskie)

oraz 2 o zasięgu między regionalnym:

- *Zabawa w regiony* (3 partnerów: 2 województwo pomorskie, 1 województwo śląskie)
- *Promocja, współpraca i wymiana doświadczeń nadwiślańskich LGD* (1 partner województwo mazowieckie)

Dzięki tym wszystkim działaniom i efektem zbudowano ogromny potencjał – zarówno osobowy i instytucjonalny w postaci partnerstwa LGD jak i twórczy – związany z wypracowaną spójną koncepcją rozwoju obszaru jakie obejmuje Grupa. Przedmiotowa Strategia zakłada wykorzystanie oraz dalsze wzmocnienie tego potencjału. W kontekście doświadczeń z wdrażania w życie LSR w latach 2007-2013 i wyznaczonych kierunków rozwoju obszaru LGD, należy wskazać, że w okresie lat 2014-2020 Stowarzyszenie zamierza kontynuować swoją politykę rozwoju i koncentrować się na kwestiach, które zostały zapoczątkowane w poprzednim okresie programowania, kiedy to działania koncentrowały się wokół rozwoju turystyki, rekreacji i kultury, tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy oraz poprawie jakości życia. Jednocześnie mając na uwadze doświadczenia lat 2007-2013 LGD w ramach przedmiotowej Strategii dopasowała jej zapisy do tych doświadczeń i wniosków z nich płynących, ukierunkowując się bardziej na kwestiach związanych z poprawą atrakcyjności obszaru, rozwojem gospodarczym i budową kapitału społecznego

W przypadku kadr pracowników biura LGD oraz osób zarządzających LGD (członków Zarządu) należy podkreślić, że wszyscy posiadają wiedzę oraz doświadczenie we wdrażaniu inicjatywy Leader w tym wdrażaniu i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym/lokalnym. W tym zakresie członkowie Zarządu LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe charakteryzują się następującym doświadczeniem:

- Prezes LGD – pełnienie funkcji Prezesa Zarządu LGD od 2014 r, wcześniej od 2009 r. do 2014 r. Wiceprezes Zarządu. Doświadczenie we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach I i II Schematu PP Leader+ SPO

RiMSŻoROW oraz inicjatywy Leader w ramach PROW 2007-2013; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji ZSRROW 2004-2006 oraz LSR 2007-2013,

- Wiceprezes LGD – pełnienie funkcji Wiceprezesa LGD od 2012 roku; wcześniej pełnienie roli członka zarządu LGD w latach; doświadczenie we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach I i II Schematu PP Leader+ SPO RiMSŻoROW oraz inicjatywy Leader w ramach PROW 2007-2013; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji ZSRROW 2004-2006 oraz LSR 2007-2013,

- Członek Zarządu LGD – pełnienie roli członka Zarządu od 2012 roku; doświadczenie we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach I i II Schematu PP Leader+ SPO RiMSŻoROW PROW 2007-2013; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji LSR 2007-2013.

W przypadku pracowników biura LGD, ich doświadczenie oraz kwalifikacje przedstawiają się następująco:

- Pracownik ds. informacji i promocji – zatrudniony w LGD od 2010 roku, najpierw jako pracownik ds. informacji i promocji, następnie kierownik biura, obecnie ponownie pracownik ds. informacji i promocji; posiada doświadczenia we wdrażaniu podejścia Leader od początku jego wdrażania w kraju - udział we wdrażaniu wszystkich edycji inicjatywy Leader : PP Leader+, podejścia Leader w ramach PROW 2007-2013 przed 2009 r. jako członek LGD, a od 2010 r. jako pracownik. Pracownik posiada doświadczenie we wdrażaniu w życie strategii rozwoju w latach 2004-2006 oraz 2007-2013;

- Pracownik ds. wdrażania LSR - zatrudniony w LGD od 2007 roku; (w latach 2007 – 2014 Wiceprezes obecnie Prezes Zarządu LGD) posiada doświadczenia we wdrażaniu w życie inicjatywy Leader w ramach I i II Schematu PP Leader+ SPO RiMSŻoROW oraz inicjatywy Leader w ramach PROW 2007-2013; udział w przygotowywaniu oraz realizacji i aktualizacji ZSRROW 2004-2006 oraz LSR 2007-2013,

1.4 Reprezentatywność LGD

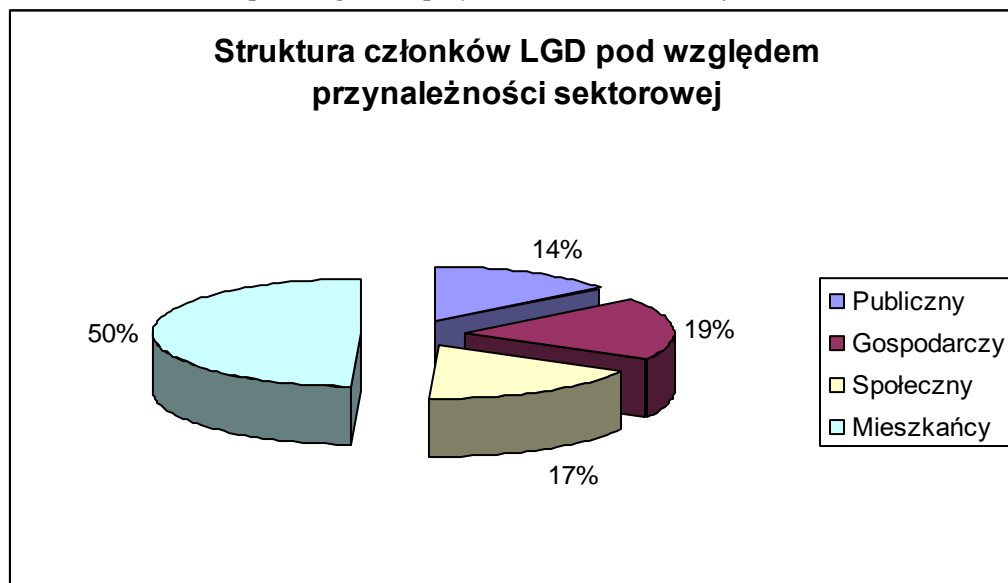
Opis struktury LGD zawierający w szczególności krótką charakterystykę jej członków potwierdzającą, iż skład grupy jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności i uwzględnia przedstawicieli grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR.

Zgodnie z zapisami statutu Stowarzyszenie zrzesza osoby fizyczne i prawne popierające cele Stowarzyszenia i zainteresowane jego działalnością. Według tych samych zapisów członkowie Stowarzyszenia dzielą się na:

- zwyczajnych,
- wspierających,

LGD skupia ocenie 68 podmiotów z trzech sektorów: publicznego, społecznego, gospodarczego oraz przedstawicieli mieszkańców. Struktura LGD według przynależności sektorowej przedstawiono na poniższym wykresie

Wykres 2 Struktura członków LGD pod względem przynależności sektorowej

Szczególne miejsce wśród członków LGD oraz grup docelowych do jakich kierowana jest działalność Grupy zajmują grupy defaworyzowane. Na etapie formułowania analizy SWOT zidentyfikowano także te grupy, które na bazie diagnozy stanu obecnego charakteryzują się utrudnionym dostępem do zatrudnienia oraz są zagrożone ubóstwem. Biorąc pod uwagę wnioski z przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego, do grup defaworyzowanych zaliczono trzy grupy osób:

- a. bezrobotnych,
- b. osoby do 35 lat,
- c. kobiety.

Zidentyfikowanie powyższych grup ustalono w oparciu o diagnozę diagnozy wynikające z niej elementy analizy SWOT. Najważniejsze czynniki w oparciu, o które dokonano zidentyfikowania grup:

- zgodnie z wykazem powiatów (gmin) zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym, który stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia powiatów (gmin) zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym (Dz. U. z dnia 27 grudnia 2001 r.) wynika, że 9 spośród 10 gmin obszaru LGD należą do gmin zagrożonych szczególnie wysokim poziomem bezrobocia
- wysoka stopa bezrobocia rejestrowego obszaru LGD 25,5 % przy średniej województwa 15, 5 %
- wysoki ponad przeciętny udział ludzi młodych w ogólnej liczbie bezrobotnych:
  - w przedziale do 24 lat wskaźnik dla LGD wynosi 22,5 % przy 17,43 % dla województwa kujawsko pomorskiego
  - w przedziale 25 – 34 lat wskaźnik dla LGD wynosi 30,33 % przy 27,61 % dla województwa kujawsko pomorskiego
- wyższy wskaźnik bezrobocia kobiet w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych na obszarze LGD (54,73 % - kobiety, 45,43 % - mężczyźni)

W związku z charakterem grup defaworyzowanych dedykowane będą dla nich przede wszystkim działania polegające na zakładaniu (przedsięwzięcie: Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej) i rozwoju (przedsięwzięcie: rozwój istniejących podmiotów gospodarczych) działalności gospodarczej, gdzie w kryteriach premiowani będą bezpośrednio beneficjenci składający wnioski zakwalifikowani do ww. grup jak również operacje zakładające zatrudnienie takich osób. Ponadto w innych działaniach premiowana będzie realizacja projektów przyczyniających się do powstawania miejsc pracy. Na realizację ww. działań związanych z zakładaniem i rozwojem działalności zaplanowano w budżecie LSR kwotę 4 275 000,00 zł. Komunikacja z tymi grupami odbywać się będzie za pomocą następujących narzędzi:

- publikacje na stronie internetowej LGD
- mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem
- ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych
- ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych
- materiały drukowane: broszury, ulotki itp.
- ogłoszenia/informacje w lokalnych rozgłośniach radiowych

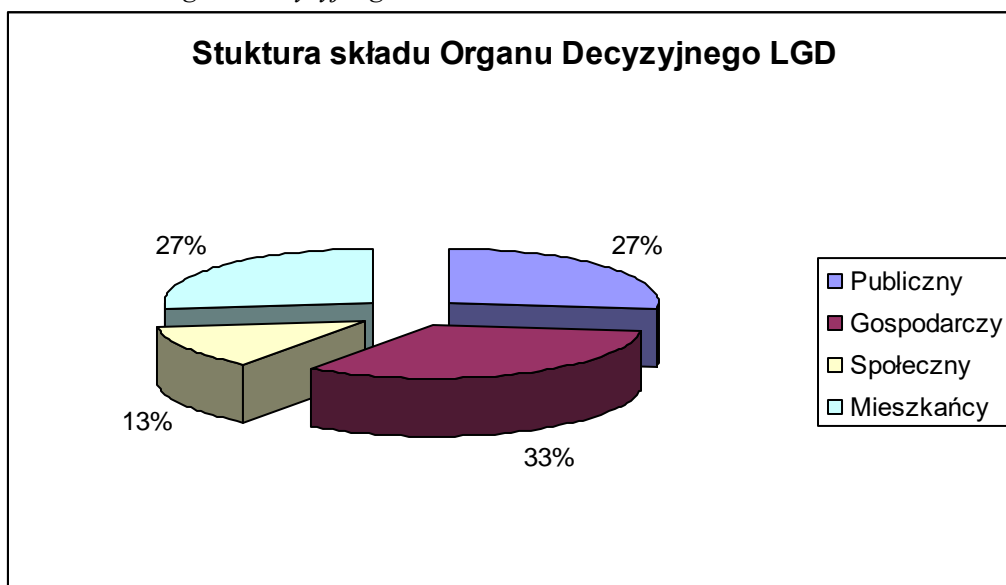
Opis składu organu decyzyjnego

Na podstawie zapisów Statutu LGD (art. 17 pkt. 9) nie można łączyć funkcji w organie decyzyjnym z funkcją w zarządzie lub organie kontroli (Komisji Rewizyjnej). Zasada ta jest w pełni przestrzegana w przypadku Stowarzyszenia gdzie żadna z osób nie jest jednocześnie członkiem Rady Stowarzyszenia, Zarządu lub Komisji Rewizyjnej oraz dodatkowo pracownikiem biura LGD..

W radzie LGD zasiada 12 mężczyzn (80 %) i 3 kobiety (20 %). Dwóch członków rady jest w wieku poniżej 35 lat (Daniel Świdurski i Daniel Koprowski) . Skład organu decyzyjnego jest zgodny z zasadami RLKS odnoszącym się do zasady, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza interesu, nie mogą mieć więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji przez organ decyzyjny. Szczegółowe dane na temat członków organu decyzyjnego przedstawia poniższa tabela

Tabela 3 Skład Organu Decyzyjnego LGD

L.p	Imię nazwisko członka Rady	Sektor
1	Jan Wadoń	Publiczny
2	Krzysztof Jaworski	Publiczny
3	Andrzej Kurowski	Publiczny
4	Daniel Świdurski	Publiczny
5	Andrejus Sivickis	gospodarczy
6	Dariusz Domagalski	Gospodarczy
7	Roland Jankowski	Gospodarczy
8	Maria Wyborska	Gospodarczy
9	Julia Wszelaki	Gospodarczy
10	Władysław Kraziński	Spółeczny
11	Rafał Rutkowski	Spółeczny
12	Krzysztof Grudewicz	Mieszkańcy
13	Daniel Koprowski	Mieszkańcy
14	Zdzisław Lewandowski	Mieszkańcy
15	Dorota Winnicka	Mieszkańcy

Źródło: opracowanie własne

Szczegółowe informacje dotyczące procedury wyboru operacji/grantobiorców wraz z regulaminem organu decyzyjnego przedstawiono w załączeniu do wniosku na wybór LSR oraz (w formie streszczenia) w rozdziale VI przedmiotowej Strategii. Poniżej odniesiono się jedynie do najważniejszych kwestii formalnych jakie spełniają te dokumenty w odniesieniu do wymagań Programu:

- Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia jest Rada LGD,
- W treści procedur wskazano i opisano sposób udostępnienia procedur do wiadomości publicznej (na stronie www LGD),
- W procedurach szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji wskazując przede wszystkim takie elementy jak: ocenę wniosków, dokumentowanie oceny, wzory dokumentów, osoby odpowiedzialne za poszczególne etapy wyboru, itp.,
- W procedurach określono sposób organizacji naborów wniosków wskazując m.in. na takie elementy jak: tryb ogłaszania, czas trwania naboru, miejsce składania wniosków,
- w procedurach przewidziano podawanie do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy – na bazie podpisanych przez członków Rady deklaracji bezstronności,
- Określono szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu, wskazując m.in. takie elementy jak: warunki i sposób wniesienia protestu, termin wniesienia protestu,
- Procedury oceny operacji spełniają wymagania Programu tj. są:
  - zgodne z przepisami obowiązującymi dla RLKS w tym z Ustawą o RLKS oraz szczegółowymi przepisami EFSI
  - niedyskryminujące i przejrzyste,
  - pozwalające uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. zawierają wzory deklaracji bezstronności oraz procedurę postępowania w zakresie ustalenia konfliktu interesów między wnioskodawcami a członkami Rady,
  - przewidują szczegółowe regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego na całym etapie oceny operacji,
  - przewidują i szczegółowo regulują sytuacje wyjątkowe np. określają sposób postępowania w przypadku takiej samej liczby punktów,
  - zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru,
  - określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu,
  - opracowano przejrzyste i niedyskryminujące procedury projektów grantowych szczegółowo opisujące proces wyboru grantobiorców, sposób rozliczania, monitoring i kontrolę,
  - procedury przewidują prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami/poszczególnymi projektami,

- procedury przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów oraz uwzględniają ustanowienie osoby/komisji, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej – w przypadku przedmiotowej Strategii osobą która będzie pełniła tę rolę będzie Kierownik biura LGD.

1.5 Zasady funkcjonowania LGD

Zasady i procedury funkcjonowania LGD określa szczegółowo Statut Stowarzyszenia, procedury funkcjonowania organu decyzyjnego precyzuje Regulamin organizacyjny Rady Stowarzyszenia natomiast kwestie pracy biura Regulamin Pracy i Płacy Biura. Z uwagi na fakt, iż wszystkie z wymienionych dokumentów zostały dołączone do wniosku o dofinansowanie poniżej przedstawiono jedynie syntetyczne podsumowanie ich zapisów.

L.p.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie
1.	Statut Stowarzyszenia LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe : - sposób uchwalania Walne Zebranie Członków - zmiana statutu wymaga kwalifikowanej większości 3/4 głosów, przy obecności co najmniej 1/2 ogólnej liczby członków Stowarzyszenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazwa Stowarzyszenia ▪ siedziba i teren działania ▪ określenie organu nadzoru ▪ cele Stowarzyszenia i sposób ich realizacji ▪ członkostwo w Stowarzyszeniu ▪ władze Stowarzyszenia oraz sposób ich wyboru ▪ kompetencje poszczególnych organów Stowarzyszenia ▪ majątek Stowarzyszenia ▪ sposób reprezentowania Stowarzyszenia ▪ zmiany statutu i rozwiązanie Stowarzyszenia
2	Regulamin Organizacyjny Rady Stowarzyszenia LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe: - zatwierdzanie regulaminu Walne Zebranie Członków - wprowadzanie i uchwalanie zmian Zarząd Stowarzyszenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liczba i sposób wybierania członków Rady ▪ nieobecność na posiedzeniu Rady ▪ wybór Przewodniczącego Rady ▪ sposób zwoływania i organizacji posiedzeń Rady ▪ zasady wyboru operacji i przebiegu głosowania ▪ zasady sporządzania dokumentów z posiedzeń rady ▪ sposób wyłączenia członków Rady z udziału w głosowaniu
3	Regulamin Pracy i Płacy biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe - zatwierdzanie i uchwalanie Zarząd Stowarzyszenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizacja i zasady funkcjonowania biura ▪ uprawnienia kierownika biura ▪ czas i godziny pracy biura ▪ zasady wynagradzania za pracę

Struktura pracowników biura Stowarzyszenia LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe:

1. Kierownik biura LGD
2. Pracownik ds. wdrażania LSR
3. Pracownik administracyjny ds. promocji i informacji
4. [Pracownik ds. księgowości](#)
5. [Informatyk](#)
6. [Pracownik ds. obsługi prawnej](#)

Zgodnie z opisem stanowisk stanowiącym załącznik do LSR działania związane z udzielaniem doradztwa przewidziane zostały w zakresach obowiązków dwóch pracowników tj. kierownika biura oraz pracownika ds. wdrażania LSR. Doradztwo dotyczyć będzie min.

- możliwych form wsparcia w ramach LSR,
- zasad przyznawania wsparcia w ramach poszczególnych programów,
- sporządzania wniosków o dofinansowanie , wniosków o płatność, sprawozdań itp.

Pomiar jakości świadczonego doradztwa odbywać się będzie za pomocą dwóch metod. Pierwszą z nich będzie rejestr zawierający w szczególności liczbę osób korzystających z doradztwa oraz liczbę godzin udzielonego doradztwa. Drugą metodą badawczą będzie ankieta monitorująca, wypełniana przez beneficjenta w biurze LGD bezpośrednio po zakończeniu doradztwa oraz w formie online poprzez stronę internetową Stowarzyszenia. Efektywność świadczonego doradztwa badana będzie za pomocą ewaluacji. W pierwszych etapach wdrażania LSR badane będą min. czynniki „miękkie” takie jak poziom zadowolenia z doradztwa, ocena jakości przekazanych przez pracownika informacji itp. W dalszych etapach oprócz wcześniej wymienionych efektów „miękkich” badaniu poddawane będą jednocześnie rezultaty „twarde” min.

- liczba osób/podmiotów, którym udzielono doradztwo do liczby osób które następnie złożyły wniosek o przyznanie pomocy,
- liczba osób/podmiotów, którym udzielono doradztwa w stosunku do liczby osób/podmiotów, których wnioski zostały wybrane przez LGD
- liczba osób/podmiotów, którym udzielono doradztwa w stosunku do liczby osób/podmiotów, którym została przyznana pomoc finansowa.

Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR

a) dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR.

Do opracowania LSR – jako jedno z głównych źródeł danych bazowych - wykorzystano dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, z czego zdecydowana większość stanowi badania własne przeprowadzone przez LGD. Dane te na bazie opisanych poniżej metod i narzędzi badawczych obejmowały następujące główne elementy:

- Wnioski z przeprowadzonego spotkania z przedstawicielami NGO w formie warsztatów konsultacyjnych,
- Wnioski z przeprowadzonego spotkania z przedstawicielami JST w formie warsztatów konsultacyjnych,
- Wnioski z przeprowadzonych spotkań z osobami bezrobotnymi – w formie warsztatów konsultacyjnych,
- Wyniki prac Zespołu roboczego powołanego ds. Strategii,
- Wnioski ze zorganizowanych spotkań z mieszkańcami obszaru LGD w każdej z gmin regionu w formie spotkań konsultacyjnych,
- Wnioski z przeprowadzonego spotkania z wóldarzami gmin - w formie warsztatów konsultacyjnych,
- Wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych mieszkańców o obszarze LGD,
- Analiza zapisów fiszek projektowych wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców,
- Analiza danych statystycznych, publikacji dotyczących obszaru LGD i procesu tworzenia LSR,
- Wyniki badań ewaluacyjnych przeprowadzonych przez LGD podczas wdrażania w życie LSR na lata 2007-2013,
- Uwagi składane przez mieszkańców do zamieszczonych do konsultacji projektów założeń Strategii.

We wszystkich działaniach konsultacyjnych przestrzegano podstawowych standardów partycypacji, to jest:

1. Informowania o konsultacjach,
2. Kultury współuczestnictwa,
3. Dostępności konsultacji dla wszystkich, gwarantowano udział różnorodnym uczestnikom: instytucjom, organizacjom i osobom prywatnym
4. Zapewniania udziału w działaniach przedstawicieli wszystkich interesariuszy, również z grup marginalizowanych.

Jednocześnie należy wskazać, że przedmiotowa Strategia nie została przygotowana przez podmiot zewnętrzny – w trakcie prac nad jej opracowaniem pracowali członkowie LGD, mieszkańcy oraz członkowie organów statutowych oraz biura Stowarzyszenia.

b) partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR.

W trakcie prac nad Strategią bazowano na szerokim spectrum metod partycypacyjnych wykorzystywanych podczas konsultacji społecznych. W ich doborze posłużono się sprawdzonymi i polecanymi metodami których charakterystykę przedstawiono w bazie dobrych praktyk zamieszczonej na stronie internetowej <http://partycypacja.fise.org.pl/x/777930>. Wybrane metody dobrano do specyfiki budowanej Strategii w taki sposób aby zaangażować w proces jej budowy szerokie grono społeczeństwa a jednocześnie uzyskać możliwie pełny obraz potrzeb i pożądaných kierunków rozwoju obszaru LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe i zastosować różne metody na każdym etapie prac nad Strategią. W trakcie prac nad LSR wykorzystano w tym zakresie 6 różnych, partycypacyjnych metod konsultacji:

- A. biały wywiad,
- B. badanie ankietowe,
- C. warsztaty konsultacyjne,
- D. spotkania konsultacyjne,
- E. zespół roboczy,
- F. ocena partycypacyjna,

Poniższa tabela przedstawia matrycę wskazującą, które z wymienionych powyżej metod konsultacji zostały wykorzystane na jakim etapie prac nad Strategią.

Nr etapu	Etapy realizacji LSR	Metoda partycypacyjna (wg zestawienia powyżej)					
		A	B	C	D	E	F
I	Diagnoza i analiza SWOT	×	×	×	×	×	×
II	Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania		×		×	×	×
III	Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru		×	×		×	×
IV	Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji,	×		×		×	×
V	Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	×	×	×	×	×	

Jak wynika z przedstawionego zestawienia na każdym etapie prac wykorzystano min. 4 różne metody partycypacyjne – zdecydowanie najczęściej (6) metod wykorzystano podczas procesu przygotowywania diagnozy i analizy SWOT – które to elementy stanowiły podstawę do dalszych prac nad Strategią. Szczegółowy opis każdej z zastosowanych metod partycypacyjnych wraz z opisem przeprowadzonych konsultacji społecznych ze społecznością lokalną przedstawiono w punkcie „d” przedmiotowego rozdziału.

Jednocześnie należy wskazać, że w Strategii przewidziano konsultacje LSR ze społecznością lokalną przy jej aktualizacji – szczegółową procedurę w tym zakresie przedstawiono w załączniku do LSR „Procedura aktualizacji LSR”.

c) wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Szczegółowe wnioski z konsultacji społecznych opisanych w przedmiotowym rozdziale zostały zawarte w poszczególnych rozdziałach Strategii, w tym w diagnozie, analizie SWOT, opisie celów, przedsięwzięć oraz planie komunikacji. Na etapie tworzenia Strategii przeprowadzono analizę wniosków z przeprowadzonych konsultacji pod kątem ich przydatności na potrzeby tworzenia LSR, decydując o ich przyjęciu lub odrzuceniu – analizę tą przeprowadzono przede wszystkim podczas prac powołanego Zespołu roboczego ds. Strategii, który zajmował się założeniami LSR na każdym kluczowym etapie przygotowania Strategii. Poniżej przedstawiono główne wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji społecznych ze szczególnym nastawieniem na wskazanie wniosków przyjętych lub odrzuconych – szczegółowe wnioski z konsultacji które zostały przyjęte na potrzeby LSR znajdują się natomiast w opisie diagnozy stanu obecnego.

Podczas prac nad Strategią na każdym etapie prac dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji społecznych dotyczących tegoż etapu. Biorąc pod uwagę, że konsultacje były głównym źródłem danych na potrzeby opracowania Strategii, starano się w możliwie maksymalny sposób uwzględniać poszczególne wnioski z konsultacji. Odrzucenie wniosków następowało natomiast głównie w przypadku ich niezgodności z zasadami PROW 2014-2020 oraz RPO – co powodowało, że wnioski te nie mogłyby zostać zrealizowane w ramach Strategii oraz w przypadku gdy wnioski czy postulaty zgłaszane przez mieszkańców były wzajemnie sprzeczne. W pierwszym z wymienionych przypadków wnioski – np. ze spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami wskazywały np. na potrzebę wsparcia osób ubezpieczonych w pełnym zakresie w KRUS, kwestii tworzenia miejsc pracy przy dużych projektach inwestycyjnych dla przedsiębiorców – kwestie te zostały odrzucone z uwagi na ich niezgodność formalną z Programami – podobnie postąpiono w przypadku innych kwestii tego typu. W drugim z analizowanych uwarunkowań podczas konsultacji społecznych ich uczestnicy zgłaszali często sprzeczne z sobą kwestie, które następnie w drodze konsensusu lub głosowania zostały rozstrzygnięte. Zasadniczą kwestią w tym zakresie był pojawiający się zwłaszcza podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami dylemat co do ukierunkowania Strategii – wyniki ogółu konsultacji społecznych wskazały jednak jednoznacznie, że główne potrzeby i oparte o nie kierunki rozwoju obszaru LGD powinny koncentrować się wokół kwestii turystyki, kultury i rozwoju przedsiębiorczość a przygotowana Strategia powinna być ukierunkowana na te cele – tym samym odrzucono część głosów mieszkańców, sprzecznych z wynikami innych badań i konsultacji odnośnie rozszerzenia założeń Strategii.

W przypadku przyjętych wniosków z konsultacji zostały one szczegółowo opisane w rozdziale dotyczącym diagnozy oraz celów i przedsięwzięć oraz kryteriów wyboru operacji – wskazując, jednakże na wnioski z konsultacji stanowiące niejako „kamienie milowe” które zadecydowały o kształcie Strategii należy wymienić przede wszystkim na takie kwestie jak:

- uznanie osób długotrwale bezrobotnych za grupy defaworyzowane w ramach Strategii,
- ukierunkowanie Strategii na kwestie związane z rozwojem turystyki, rekreacji i kultury,
- wyszczególnienie najważniejszych kwestii wymagających wsparcia w ramach Strategii które znalazły odzwierciedlenie w kryteriach wyboru operacji,
- uchwycenie zintegrowanego charakteru Strategii zarówno w sensie branżowy (interakcja na linii podmioty prywatne – publiczne - społeczne) jak i przestrzennym (poprawa jakości dróg gminnych).

Należy w tym kontekście wskazać, że podczas prac nad Strategią dogłębnie przeanalizowano wszystkie wnioski z każdego etapu konsultacji społecznych, przyjmując lub odrzucając (w nielicznych przypadkach) je na potrzeby niniejszej Strategii.

d) podstawowe informacje dotyczące przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną tj. daty spotkań, ilość uczestników.

Poniżej przedstawiono charakterystykę przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną wskazując na zastosowaną w każdym przypadku metodę partycypacji oraz skalę i zakres konsultacji:

BIAŁY WYWIAD – METODA JAKOŚCIOWA - przedmiotową metodę partycypacyjną wykorzystano na etapach tworzenia LSR nr: I, IV i V (zgodnie z powyższą tabelą). W tym zakresie dokonano analizy informacji pochodzących z publicznych danych statystycznych, bazy danych statystycznych GUS oraz profesjonalnych opracowań i publikacji dotyczących obszaru LSR oraz problematyki tworzenia Strategii. Jednocześnie na potrzeby przygotowania planu komunikacji, kryteriów wyboru operacji oraz zasad monitoringu i ewaluacji dokonano analizy wyników badań ewaluacyjnych LSR wdrażanej w okresie lat 2007-2013 oraz profesjonalnych opracowań dotyczących metodologii realizacji tych zagadnień. Wyniki badań ewaluacyjnych obejmowały roczne raporty ewaluacyjne on-going oraz wyniki końcowego badania ewaluacyjnego efektów realizacji LSR w postaci raportu z ewaluacji ex-post.

BADANIE ANKIETOWE – BADANIA - Metodę tą wykorzystano dwukrotnie podczas przygotowywania Strategii a jej wyniki posłużyły na etapach budowy Strategii nr: I, II, III, V:

- podczas przeprowadzania ogólnych badań ankietowych wśród lokalnej społeczności dotyczących kwestii diagnozy stanu obecnego, analizy SWOT, celów rozwoju oraz kryteriów i preferencji dla operacji finansowanych z LSR – w tym zakresie przeprowadzono badania w miesiącu wrześniu 2015 roku na próbie 115 osób – mieszkańców obszaru LGD; badania przeprowadzono w wersji papierowej,

- podczas przeprowadzenia badań ankietowych wśród społeczności lokalnej związanych z tworzeniem planu komunikacji na potrzeby Strategii - w tym zakresie przeprowadzono badania w miesiącu wrześniu 2015 roku na próbie 117 osób – mieszkańców obszaru LGD; badania przeprowadzono w wersji papierowej

WARSZTATY KONSULTACYJNE – WARSZTATY - metoda warsztatów konsultacyjnych została wykorzystana kilkakrotnie podczas prac nad przygotowywaniem LSR w odniesieniu do etapów budowy Strategii nr I, III, IV, V. Metodą tą przeprowadzono następujące konsultacje społeczne:

- spotkanie warsztatowe z przedstawicielami sektora organizacji pozarządowych z terenu LGD – jednodniowe spotkanie w tym zakresie przeprowadzono w październiku 2015 roku i wzięło w nim udział w sumie 15 osób,

- spotkania z przedstawicielami JST z terenu działania LGD – przeprowadzono w tym zakresie dwa jednodniowe spotkania: w październiku oraz listopadzie 2015 roku – w spotkaniach wzięło udział w sumie 10 osób – po jednym przedstawicielu każdego samorządu gminnego z terenu LGD,

- spotkania z bezrobotnymi (grupa defaworyzowana) - przeprowadzono w tym zakresie dwa jednodniowe spotkania: w listopadzie i grudniu 2015 roku – w spotkaniach wzięło udział w sumie 11 osób,

- spotkanie z wóldarzami gmin - przeprowadzono w tym zakresie jednodniowe spotkanie w miesiącu październiku 2015 roku – w spotkaniu wzięło udział w sumie 10 osób,

SPOTKANIA KONSULTACYJNE – DEBATY + WARSZTATY - metodą tą przeprowadzono spotkania z mieszkańcami obszaru LGD zorganizowane w każdej z 10 gmin regionu. Tym samym zorganizowano 10 spotkań na które przewidziano otwarty nabór uczestników. Spotkania zostały przeprowadzone w miesiącu wrześniu 2015 roku i wzięły w nich udział w sumie 136 osób z terenu wszystkich gmin. Informacje i materiał zebrany podczas tych spotkań został wykorzystany na potrzeby budowy Strategii na etapie nr: II i V.

ZESPÓŁ ROBOCZY - DEBATY + WARSZTATY - Zespół roboczy ds. przygotowania LSR został powołany Uchwałą Zarządu LGD w miesiącu czerwcu 2015 roku. W skład zespołu weszli przedstawiciele wszystkich trzech sektorów z terenu LGD. W sumie Zespół odbył 5 spotkań jednodniowych. Zespół liczył w sumie 20 członków. Prace Zespołu obejmowały cały zakres budowy Strategii i odnosiły się do każdego etapu budowy LSR.

OCENA PARTYCYPACYJNA – WARSZTATY + BADANIA - ocena partycypacyjna została wykorzystana do przeprowadzenia części spotkań Zespołu roboczego powołanego do przygotowania założeń LSR – metodą tą przeprowadzono 3 spotkania Zespołu w okresie listopad – grudzień 2015 – w każdym ze spotkań wzięło udział 20 osób. Spotkania miały na celu dokonanie analizy wyników badań ankietowych i wywiadów indywidualnych oraz spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych wśród lokalnej społeczności i na ich bazie określenie założeń LSR.

Rozdział III. Diagnoza

1. Ogólny opis obszaru

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe obejmuje obszar 10 gmin położonych w południowo-wschodniej części województwa kujawsko - pomorskiego na obszarze spójnej historycznie, kulturowo i przyrodniczo Ziemi Dobrzyńskiej. Obszar LGD obejmuje w tym zakresie siedem gmin wiejskich: Czernikowo, Kikół, Tłuchowo, Wielgie, Bobrowniki, Chrostkowo, Lipno, dwie gminy miejsko - wiejskie: Skępe, Dobrzyń nad Wisłą oraz Miasto Lipno.

Dziewięć gmin tj. Kikół, Tłuchowo, Wielgie, Bobrowniki, Chrostkowo, Lipno, Miasto Lipno, Skępe, Dobrzyń nad Wisłą położone są w granicach administracyjnych powiatu lipnowskiego natomiast gmina Czernikowo leży na terenie powiatu toruńskiego

Całkowita powierzchnia obszaru LGD wynosi 1 185 km² co stanowi 6,6 % powierzchni województwa kujawsko - pomorskiego. Poniżej przedstawiono charakterystykę lokalizacji poszczególnych gmin obszaru LGD.

Tabela 4 Powierzchnia, typ i położenie gmin objętych działaniem LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe

L.P.	Gmina	Typ gminy	Powiat	Powierzchnia w km ²
1	Bobrowniki	gmina wiejska	lipnowski	96
2	Chrostkowo	gmina wiejska	lipnowski	74
3	Czernikowo	gmina wiejska	toruński	169
4	Dobrzyń nad Wisłą	gmina miejsko - wiejska	lipnowski	115
5	Kikół	gmina wiejska	lipnowski	98
6	Lipno	gmina wiejska	lipnowski	210
7	Miasto Lipno	gmina miejska	lipnowski	11
8	Skępe	gmina miejsko - wiejska	lipnowski	179
9	Tłuchowo	gmina wiejska	lipnowski	99
10	Wielgie	gmina wiejska	lipnowski	134
Razem				1 185

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pierwszą bardzo ważną cechą charakterystyczną obszaru LGD jest jego atrakcyjne położenie administracyjne i komunikacyjne. Sytuacja ta odnosi się przede wszystkim do położenia w centralnym punkcie kraju oraz bliskości Torunia, Włocławka i Płocka jako bliskiego potencjalnego rynku zbytu produktów i usług świadczonych na terenie LGD. Jednocześnie widoczne jest dogodne położenie komunikacyjne odnoszące się w szczególności do przebiegania przez teren LGD drogi krajowej nr 10 łączącej aglomerację: szczecińską, bydgosko-toruńską i warszawską oraz bliskość autostrady A1. Drugą charakterystyczną cechą dla tego obszaru jest jego usytuowanie na skarpie wiślanej i bezpośrednia dostęp do Jeziora Włocławskiego, sztucznego zalewu na środkowej Wiśle, powstałego ze spiętrzenia wód na zaporze wodnej we Włocławku. Zbiornik Włocławski jest największym pod względem powierzchni sztucznym zbiornikiem w Polsce o długości 58 km i średniej szerokości 1,2 km.

Pod względem geograficznym obszar LGD położony jest w środkowej i południowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w obrębie dwóch głównych jednostek: południowa część obszaru znajduje się w Kotlinie Toruńskiej, wschodnia jego część leży na Pojezierzu Dobrzyńskim. Dzięki takiemu położeniu obszar ten odznacza się urozmaiconą rzeźbą terenu. W części północnej i wschodniej przeważa płaska i falista wysoczyzna morenowa, którą urozmaicają pagórki i wzgórza moren czołowych, jak również liczne formy wklęsłe: rynny polodowcowe i zagłębienia wytopiskowe. Dominującą wklęsłą formą rzeźby jest głęboka i rozległa Dolina Wisły oraz Dolina Drwęcy, obie z wykształconymi systemami taras pradolinnych i dolinnych. Jednocześnie skutkuje to bardzo urozmaiconymi walorami krajobrazowymi (część regionu uzyskała z tego powodu nazwę „Szwajcarii Dobrzyńskiej”) oraz licznymi jeziorami które wraz z piękną krawędzią Kotliny Toruńskiej. Ważnym elementem przyrodniczym są również łąki. Średnia lesistość kształtuje się na poziomie 25,74 % i jest wyższa od średniej lesistości dla województwa kujawsko - pomorskiego (23,44%). Obszar Ziemi Dobrzyńskiej charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem warunków abiotycznych (rzeźby terenu, typów i rodzajów gleb, stosunkami wodnymi, mikroklimatem), co wpływa na różnorodność fauny. Ważną funkcję, jako korytarz ekologiczny środkowej Europy

spełnia m.in. dolina Wisły. Występują tu wszystkie gatunki charakterystyczne dla niżu Polski, z czego ważną grupę stanowią gatunki północne i bardziej ciepłolubne gatunki południowe. Spotykane są również rzadkie (również reliktowe) gatunki żyjące na torfowiskach i zbiorowiskach kserotermicznych. Do zwierząt objętych ochroną, występujących na omawianym obszarze należą m.in. następujące gatunki: bóbr europejski, wydra, nietoperze, kret, zając bielak, jeże, paż królowej, jelonek rogacz, traszka grzebieniasta, rzekotka drzewna, sowy, orły bieliki, myszołowy. Wiele z wymienionych wyżej gatunków znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Wszystkie powyższe elementy stanowią o dużej atrakcyjności turystycznej tego obszaru.

Obszar objęty analizą LSR należy do regionów umiarkowanie zasobnych w wody powierzchniowe. Przeważająca część terenu objętego analizą przyrodniczą należy do dorzecza Wisły. Rzeka przepływa przez teren trzech gmin obszaru LGD - znajdującej się na południu gminy Dobrzyń nad Wisłą (na wysokości której tworzy Zbiornik Włocławski) i leżących na północnym-zachodzie gmin Czernikowo, Bobrowniki (wchodzą w skład ich południowo-zachodniej granicy). Wisła płynie przez obszar województwa kujawsko-pomorskiego na długości 205,3 km., z czego 21,7 km przypada na Zbiornik Włocławski, który jest jednym z największych największym potencjalnym walorem turystycznym (korzystne warunki do lokalizacji zagospodarowania turystyczno – sportowego).

Na pozostałą szatę wodną o większym znaczeniu składają się rzeki Mień, Ruziec, Skrwa oraz jeziora: Mazowsze, Chalińskie, Kikolskie, Konotopie, Moszczonne, Steklin, Likieckie, Łąkie, Sarnowskie, Skępskie Wielkie, Święte, Tupadelskie, Orłowskie. Cztery z nich posiadają powierzchnie powyżej 100 ha. Są to: jezioro Chalińskie (powierzchnia 122,5 ha), jezioro Steklin (powierzchnia 112,9 ha), jezioro Łąkie (110,2 ha) i jezioro Skępskie Wielkie (120,0 ha).

Stan czystości powietrza atmosferycznego można uznać za stosunkowo dobry. Pod względem warunków aerosanitarnych obszar objęty LSR znajduje się w stosunkowo korzystnej sytuacji - nie występują większe źródła emisji zanieczyszczeń energetycznych i technologicznych. Wiąże się to z brakiem dużych obiektów przemysłowych na terenach obszaru LGD.

Ogółem na obszarze LGD znajduje się 39 061 ha podlegających prawnej ochronie. Na analizowanym obszarze nie występuje żaden park narodowy, ani parki krajobrazowe. Wśród obszarów prawnie chronionych największą powierzchnię stanowią tereny obszarów chronionego krajobrazu. Wśród gmin objętych analizą najwięcej terenów prawnie chronionych znajduje się w gminie Czernikowo oraz Skępe i Wielgie. Żadnych obszarów prawnie chronionych nie posiada Gmina Dobrzyń nad Wisłą i Tłuchowo.

Na terenie LGD znajdują się 4 rezerваты przyrody, 3 obszary chronionego krajobrazu, 1 Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Jezioro Piaseczyńskie”, 3 obszary Natura 2000.

Cecha charakterystyczną obszaru jest również bogata historia i kultura. Miasto Dobrzyń nad Wisłą należy do najstarszych miast w Polsce (pierwsza wzmianka pochodzi z 1065 r.). Z Dobrzyniem nad Wisłą związana jest postać na wpół legendarnej Nawojki postaci z XV wieku uchodzącej za pierwszą polską studentkę. Z obszaru LGD pochodzi również wiele bardzo ważnych postaci których działania odbiły się głębokim echem w Polsce oraz za granicą. W Lipnie urodziła się Pola Negri, właściwie Apolonia Chałupiec światowa gwiazda kina niemego. Natomiast w miejscowości Popowo (gm. Tłuchowo) urodził się Lech Wałęsa polski polityk i działacz związkowy. W latach 1990–1995 Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Współzałożyciel i pierwszy przewodniczący „Solidarności”, opozycjonista w okresie PRL. Laureat Pokojowej Nagrody Nobla

Opisane kwestie posiadanych walorów naturalnych (np. Zalew Włocławski, ukształtowanie terenu, obszary prawnie chronione, czyste środowisko) na terenie LGD potwierdzają wnioski z konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców regionu. Ich wyniki w odniesieniu do przeprowadzonego badania ankietowego wskazują, że największa liczba mieszkańców (57,39%) wskazała na atrakcyjne walory naturalne – jako główny atut regionu przy zauważalnym dużym potencjale posiadanych walorów dla rozwoju turystyki i rekreacji (39,13%). Jednocześnie mieszkańcy wskazywali na niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów naturalnych regionu dla rozwoju turystyki (słaba jakość ofert usług turystycznych 40 %)

Z kolei bogate walory kulturowe (kultura dobrzyńska) jako mocną stronę obszaru wskazało 51,3 %. Jednocześnie 17,39 % ankietowanych uważa za słabą stronę brak wystarczającej promocji i rozwoju kultury oraz tradycji dobrzyńskiej.

Foto 1 Strój dobrzyński

Foto 2 Wisła okolice Czernikowa fot. Marcin Karasiński

Foto 3 Zalew Włocławski (Dobrzyń nad Wisłą) fot. Marcin Karasiński

2. Demografia

Według danych GUS na koniec 2013 r. obszar objęty działaniem LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe, zamieszkują w sumie 76 183 osoby (z czego 27,46 % w miastach), w tym 37 826 mężczyzn (49,65 % ogółu) i 38 357 kobiet (50,35 % ogółu). Gminą o największej liczbie ludności na omawianym terenie jest gmina Miasto Lipno (14 968 osób), następnie gmina Lipno (11 634 osoby) oraz Czernikowo (8 952 osoby). Gminą o najmniejszej

liczbie ludności jest gmina Chrostkowo (2 990 osób), której ludność stanowi jedynie ok. 4 % ludności zamieszkującej teren LGD .

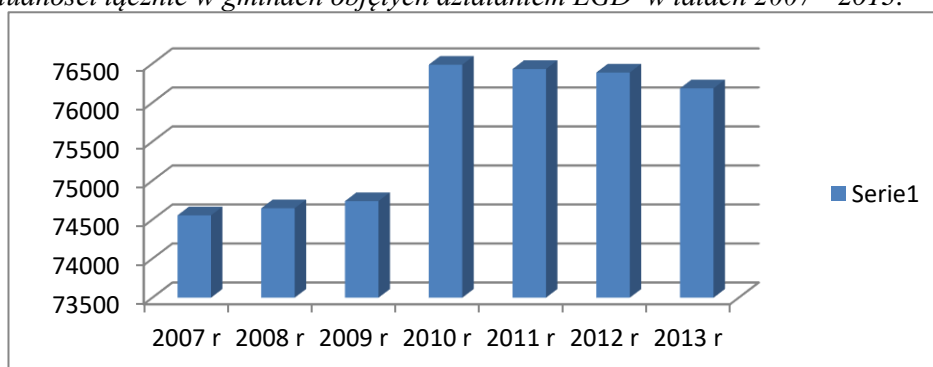
Tabela 5 Ludność obszaru LGD z podziałem na gminy

Gmina	Liczba ludności na obszarze LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe w latach 2007 - 2013						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Czernikowo	8492	8522	8576	8867	8894	8912	8952
Lipno	14805	14787	14791	15089	15020	15077	14968
Bobrowniki	3004	2989	3010	3110	3121	3151	3172
Chrostkowo	3032	3034	3032	3050	3037	3021	2990
Dobrzyń nad Wisłą	7912	7880	7864	8031	8003	7942	7891
Kikół	7197	7233	7256	7345	7336	7337	7321
Lipno	11353	11392	11444	11642	11692	11657	11634
Skępe	7566	7568	7544	7831	7824	7790	7762
Tłuchowo	4610	4627	4609	4724	4698	4682	4689
Wielgie	6584	6614	6612	6797	6806	6817	6804
Razem	74555	74646	74738	76486	76431	76386	76183

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z danym w tabeli nr 7 tendencję wzrostową liczby ludności odnotowano tylko w gminach Czernikowo oraz Bobrowniki.

Wykres 4 Liczba ludności łącznie w gminach objętych działaniem LGD w latach 2007 - 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba ludności na omawianym obszarze w ostatnich latach począwszy od 2010 roku kiedy to odnotowano znaczny wzrost w stosunku do roku 2009 systematycznie maleje. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w sytuacji społeczno – gospodarczej. Przy przewadze gospodarki rolnej spadek ten jest nieunikniony, ponieważ intensyfikacja gospodarki o takim charakterze przynosi i będzie przynosiła spadki zatrudnienia w tym sektorze. Odwrócenie trendu spadkowego w zakresie demografii obszaru LGD musi się łączyć z dywersyfikacją typów gospodarki na tym obszarze.

Tabela 6 Mieszkańcy obszaru LGD w podziale na płeć (stan na 31.12.2013 r.).

Gmina	Mieszkańcy obszaru LGD w podziale na płeć (stan na 31.12.2013 r.)				
	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni w %	kobiety w %
Czernikowo	4395	4557	8952	49,10%	50,90%
Lipno Miasto	7236	7732	14968	48,34%	51,66%
Bobrowniki	1615	1557	3172	50,91%	49,09%
Chrostkowo	1528	1462	2990	51,10%	48,90%
Dobrzyń nad Wisłą	3968	3923	7891	50,29%	49,71%
Kikół	3736	3585	7321	51,03%	48,97%
Lipno	5731	5903	11634	49,26%	50,74%

Skępe	3851	3911	7762	49,61%	50,39%
Tłuchowo	2375	2314	4689	50,65%	49,35%
Wielgie	3391	3413	6804	49,84%	50,16%
Obszar LGD	37826	38357	76183	49,65%	50,35%
Kujawsko - pomorskie	1014225	1078339	2092564	48,47%	51,53%

Struktura mieszkańców LGD w podziale na płeć rozkłada się praktycznie po połowie przy niewielkiej przewadze kobiet 50,35 % nad mężczyznami 49,65 % i jest bardzo zbliżona pod tym względem do struktury województwa kujawsko – pomorskiego (48,47 % mężczyzn, 51,53 % kobiet).

Ważnym wskaźnikiem demograficznym charakteryzującym badany obszar jest gęstość zaludnienia, wyrażona w liczbie osób przypadających na 1 km². Średnia wartość wskaźnika gęstości zaludnienia dla obszaru LGD wynosi 181 osoby na 1 km² i jest wyższa niż analogiczna wartość dla województwa kujawsko - pomorskiego (116). Wynika to z bardzo wysokiej wartości wskaźnika na terenie miasta Lipna.

Tabela 7 Gęstość zaludnienia na obszarze LGD w latach 2007 - 2013

Gmina	Gęstość zaludnienia na obszarze LGD w latach 2007 – 2013 (ludność na 1 km ²)							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czernikowo	50	50	50	52	52	52	53	53
Lipno	1347	1345	1346	1373	1367	1372	1362	1344
Bobrowniki	31	31	32	33	33	33	33	33
Chrostkowo	41	41	41	41	41	41	40	40
Dobrzyń nad Wisłą	69	68	68	70	69	69	69	68
Kikół	73	74	74	75	75	75	74	75
Lipno	54	54	54	55	56	55	55	56
Skępe	42	42	42	44	44	44	43	43
Tłuchowo	46	47	46	48	47	47	47	47
Wielgie	49	49	49	51	51	51	51	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Największą gęstością zaludnienia charakteryzują się jedyna gmina miejska na terenie LGD czyli miasto Lipno. Z pozostałych gmin największa gęstość występuje na terenie gminy Kikół oraz gminy Dobrzyń na Wisłą (gmina miejsko – wiejska). Najmniejszym wskaźnikiem charakteryzują się z kolei gminy Chrostkowo i Bobrowniki. Jednocześnie są to również gminy o najmniejszej liczbie ludności. Nie obserwujemy się gwałtownych zmian zachodzących w strukturze. Nieznaczny wzrost notuje pod tym względem gmina Czernikowo, z kolei niewielki spadek dotyczy gminy miasta Lipno .

Tabela 8 Ludność obszaru LGD w wieku przedprodukcyjnym -14 lat i mniej w latach 2007 - 2013

Gmina	Ludność obszaru w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czernikowo	1672	1663	1640	1725	1702	1680	1678	1659
Lipno	2546	2516	2502	2479	2390	2369	2329	2262
Bobrowniki	638	619	608	593	566	558	551	539
Chrostkowo	565	547	541	554	530	512	482	478
Dobrzyń nad Wisłą	1370	1338	1289	1330	1317	1261	1235	1228
Kikół	1395	1381	1374	1351	1319	1290	1289	1297
Lipno	2342	2305	2252	2213	2193	2101	2052	2075
Skępe	1498	1484	1457	1447	1403	1367	1344	1297
Tłuchowo	963	934	914	924	913	894	874	863
Wielgie	1288	1275	1241	1288	1266	1237	1215	1209
Razem	14277	14062	13818	13904	13599	13269	13049	12907

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Tabela 9 Ludność obszaru LGD w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	Ludność obszaru LGD w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czernikowo	5713	5745	5817	5984	6007	6016	6026	6046
Lipno Miasto	10210	10194	10207	10377	10318	10314	10169	9970
Bobrowniki	2024	2026	2045	2132	2155	2171	2181	2178
Chrostkowo	1968	1991	2000	2019	2018	2011	1987	1958
Dobrzyń nad Wisłą	5427	5403	5424	5501	5450	5441	5378	5325
Kikół	4789	4813	4837	4952	4954	4947	4934	4921
Lipno	7452	7510	7609	7810	7859	7915	7906	7978
Skępe	4968	4977	4981	5206	5215	5191	5158	5075
Tłuchowo	2962	3009	3016	3102	3098	3096	3120	3098
Wielgie	4333	4395	4432	4566	4591	4608	4599	4608
Razem	49846	50063	50368	51649	51665	51710	51458	51157

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

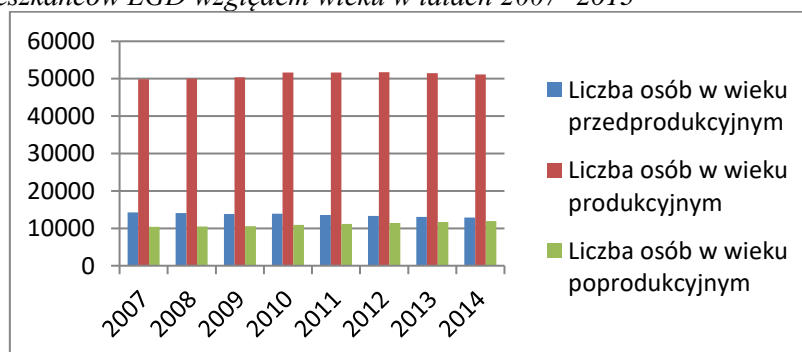
Obraz jaki pokazuje powyższe zestawienie jest niejednoznaczny. Liczba osób w wieku produkcyjnym w 2013 roku wzrosła w stosunku do 2012 roku o 1311. Jednakże od 2010 zauważalny jest spadek populacji zdolnej do pracy, który obniżył się z 51 649 osób w roku 2010 do 51 157 osób w roku 2014 (około 1 %). Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym dotyka przede wszystkim gminy miasto Lipno oraz Skępe. Niewielkie wzrosty pod omawianym względem odnotowują gminy Czernikowo oraz Lipno. Niemniej na całym obszarze LGD spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym należy wiązać ze spadkiem populacji na obszarze LGD w ogóle, jako że inne dane oraz wnioski z konsultacji społecznych wskazują na dużą emigrację zarobkową z tego obszaru. Jest ona spowodowana monokulturą gospodarczą na terenach gmin LGD i wskazuje na potrzebę zmiany tej monokultury w kierunku dywersyfikacji gospodarczej.

Tabela 10 Ludność obszaru LGD w wieku poprodukcyjnym w latach 2007 - 2013

Jednostka terytorialna	Ludność obszaru LGD w wieku poprodukcyjnym							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czernikowo	1107	1114	1119	1158	1185	1216	1248	1279
Lipno	2049	2077	2082	2233	2312	2394	2470	2540
Bobrowniki	342	344	357	385	400	422	440	455
Chrostkowo	499	496	491	477	489	498	521	536
Dobrzyń nad Wisłą	1115	1139	1151	1200	1236	1240	1278	1289
Kikół	1013	1039	1045	1042	1063	1100	1098	1133
Lipno	1559	1577	1583	1619	1640	1641	1676	1723
Skępe	1100	1107	1106	1178	1206	1232	1260	1285
Tłuchowo	685	684	679	698	687	692	695	724
Wielgie	963	944	939	943	949	972	990	997
Razem	10432	10521	10552	10933	11167	11407	11676	11961

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 5 Struktura mieszkańców LGD względem wieku w latach 2007 -2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Struktura wieku mieszkańców obszaru objętego działaniem LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe charakteryzują się relatywnie zbliżoną strukturą do województwa kujawsko - pomorskiego. Na diagnozowanym terenie udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności sięga 17,13 % i jest wyższy niż analogiczny wskaźnik w województwie – 15,21 %. Praktycznie na równym poziomie kształtuje się ilość osób w wieku produkcyjnym: na obszarze LGD – 67,55 %, w województwie kujawsko- pomorskim – 67,04 %. Uzupełnieniem takiego rozkładu jest ilość osób w wieku poprodukcyjnym, która na obszarze LGD stanowi 15,33 % społeczności, przy wyższym wskaźniku dla województwa sięgającym 17,76 %. Nieznaczna różnica może wynikać z przyrost naturalnego, który na 1000 ludności wg miejsca zamieszkania na terenie powiatu lipnowskiego obejmująca znaczną część LGD wyniósł w 2013 r. 0,0 % przy średniej dla województwa w analogicznym okresie - 0,3 % Niepokojąca dla obszaru LGD jest sytuacja związana z malejącą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, z drugiej strony zaś ze wzrastającą liczbą osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 11 Saldo migracji na 1000 osób wg gmin w latach 2007-2014.

Gmina	Saldo migracji na 1000 osób wg. gmin								Skumulowane saldo migracji na 1000 osób
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
KUJAWSKO-POMORSKIE	-1,1	-0,8	-0,7	-0,8	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-7,9
Czernikowo	4,5	-0,9	1,2	0,9	0,3	-1,3	1,2	-0,8	5,1
Lipno Miasto	0,1	-3,9	-3,3	-3,1	-5,0	-2,5	-4,3	-7,0	-29,0
Bobrowniki	-10,3	-8,3	-0,7	4,2	-1,6	-0,3	-3,5	-6,0	-26,5
Chrostkowo	-13,1	-7,3	-2,0	-9,4	-6,2	0,0	-5,7	-8,7	-52,4
Dobrzyń nad Wisłą	-3,7	-3,0	-5,5	-1,6	-4,4	-6,7	-5,7	-4,5	-35,1
Kikół	-6,7	-2,4	-0,6	-6,2	0,8	-2,0	-4,0	-1,0	-22,1
Lipno	-1,2	-1,1	0,8	-1,8	3,8	0,3	0,5	3,5	4,8
Skępe	1,1	-3,2	-5,8	-3,8	-3,2	-6,0	-5,8	-7,5	-34,2
Tłuchowo	-3,3	-3,7	0,2	-1,3	-5,3	-5,8	-3,2	-5,1	-27,5
Wielgie	0,2	-4,6	0,6	-2,2	0,3	1,6	-2,1	-0,4	-6,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na obszarze LGD występuje ujemne saldo migracji (utrzymujące się w latach 2007-2014), czyli więcej osób opuszczało ten teren, niż wprowadzało się w kolejnych latach. W dodatku odpływ mieszkańców jest znacznie większy niż średnia dla województwa kujawsko pomorskiego. Gminami które zanotowały dodatnie skumulowane saldo migracji są Czernikowo i Lipno. Na przeciwnym biegunie znajdują się z kolei gminy Chrostkowo oraz Lipno Miasto.

Kwestie uwarunkowań demograficznych były także tematem dyskusji odbywających się podczas konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru LGD. Praktycznie wszyscy mieszkańcy obszaru LGD – wskazywali na problem migracji ludzi młodych, zdolnych, dobrze wykształconych poza obszar LGD min. do Torunia, Poznania czy Warszawy lub innych dużych miast w kraju a także za granicę. Wskazywali w tym zakresie na potrzebę poprawy warunków na terenie LGD przede wszystkim dla znalezienia dobrej pracy oraz możliwości zakładania i rozwój przez ludzi młodych własnych działalności gospodarczych.

3. Rynek pracy

Obecnie na obszarze LGD według danych GUS w systemie REGON jest zarejestrowanych w sumie 5372 podmiotów gospodarczych (2013 r.). Liczba ta wskazuje, że wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby mieszkańców (76 183 osoby, 2013 rok) regionu sięga poziomu 70 przedsiębiorstw/ 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie niższa od notowanej w skali całego województwa gdzie wskaźnik ten osiąga poziom 90,4 podmioty już w roku 2007, a w 2013 wynosił 91,4 co wskazuje na bardzo niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LGD.

Tabela 12 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na obszarze LGD

Gmina	Ogółem			Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo			Przemysł i budownictwo			Pozostała działalność		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Czernikowo	597	624	640	46	42	28	209	209	209	342	373	403
Lipno Miasto	1667	1611	1599	9	10	10	289	268	261	1369	1333	1328
Bobrowniki	186	203	193	15	13	14	57	68	66	114	122	113
Chrostkowo	125	134	151	15	17	17	32	32	36	78	85	98
Dobrzyń nad Wisłą	424	445	456	33	31	31	98	105	109	293	309	316
Kikół	393	401	411	13	13	11	92	99	101	288	289	299
Lipno	602	660	691	45	45	41	157	176	182	400	439	468
Skępe	589	603	622	28	29	24	132	134	134	429	440	464
Tłuchowo	280	296	283	23	22	19	82	88	77	175	186	187
Wielgie	370	395	395	18	17	13	104	115	113	248	263	269
RAZEM	5233	5372	5441	245	239	208	1252	1294	1288	3736	3839	3945

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Obraz, jaki wyłania się z tabeli nie jest jednoznaczny. Łączna liczba podmiotów gospodarczych rośnie i głównie dotyczy to sektora działalności poza rolnictwem, leśnictwem i rybactwem oraz poza przemysłem i budownictwem, tak zwana „pozostała działalność”. Może to oznaczać wyczerpanie możliwości rozwojowych w tych gałęziach gospodarki. Pozostają więc usługi związane z zasobem lokalnym, a składa się na ten zasób natura, kultura i sport – dziedziny tworzące dobrą podstawę dla rozwoju turystyki.

Tabela 13 Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej

Gmina	Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
KUJAWSKO-POMORSKIE	18295	19482	18289	17799	18452	17218
Czernikowo	61	77	72	62	85	84
Lipno Miasto	166	158	119	158	131	118
Bobrowniki	24	26	19	23	30	16
Chrostkowo	12	8	10	14	16	24
Dobrzyń nad Wisłą	38	40	41	39	51	32
Kikół	49	47	43	52	45	48
Lipno	79	73	58	63	90	72
Skępe	56	53	52	57	77	61
Tłuchowo	30	35	23	24	29	19
Wielgie	31	33	31	38	57	41
Razem	546	550	468	530	611	515

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela powyżej pokazuje zmienny trend w ostatnich trzech minionych latach, pod względem stanu liczebności NOWYCH podmiotów gospodarczych. Z powyższego zestawienia wynika iż największy przyrost nowych podmiotów gospodarczych nastąpił w 2013 r. i dotyczył on 8 z 10 gmin obszaru LGD. Był prawdopodobnie efektem dostępnych w tym okresie funduszy UE. Nie mniej rok 2014 przyniósł duży spadek względem 2013 r. i jest to zjawisko ze wszech miar niekorzystne, wymagające reakcji w postaci wsparcia dla przedsiębiorczości,

zwłaszcza ludzi młodych. Spadek liczby nowych podmiotów oznacza spadek liczby miejsc pracy, a to potęguje problemy społeczne w całym ich zakresie. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości jest więc w tej sytuacji czynnikiem nadrzędnym.

Struktura wielkości przedsiębiorstw na obszarze LGD wskazuje na zdecydowaną przewagę ilościową małych firm. Analogiczna jest sytuacja w województwie kujawsko - pomorskim. Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie LGD mają firmy zatrudniające od 0 do 9 osób, stanowią one 95,46 % przedsiębiorstw, w województwie kujawsko - pomorskim – 95,42 %, pozostałe grupy są zdecydowanie mniej liczne i łącznie stanowią 4,54 % przedsiębiorstw działających na analizowanym terenie (przy czym jest tu jedno przedsiębiorstwo zatrudniające co najmniej 250 osób usytuowane w gminie Miato Lipno). Liczba przedsiębiorstw zatrudniających poniżej 50 osób stanowi 99,35 % ogółu firm.

Pod względem struktury własnościowej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na obszarze LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe w sektorze prywatnym widoczna jest zdecydowana dominacja firm prowadzonych przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Przedsiębiorstwa te stanowią w sumie 91,2 % wszystkich firm zarejestrowanych na badanym terenie. Przy tak dużej przewadze tych form działalności pozostałe podmioty charakteryzują się bardzo niskim udziałem w strukturze przedsiębiorstw w sektorze prywatnym.

Pod tym względem struktura ta jest zbliżona do średniej dla województwa kujawsko - pomorskiego, cechując się jednakże większym udziałem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i niższym udziałem spółek handlowych (3,25 % LGD, 8,04 % województwo kujawsko – pomorskie).

Tabela 14 Pracujący na 1000 ludności na obszarze LGD w latach 2007-2014.

Gmina	Pracujący na 1000 ludności na obszarze LGD w latach 2007-2014.								Średnia wartość w latach 2007-2013
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
KUJAWSKO-POMORSKIE	210	213	210	211	211	208	210	216	211
Czernikowo	90	72	64	76	77	73	69	73	74
Lipno Miasto	272	276	273	279	264	258	264	284	271
Bobrowniki	49	71	70	58	60	67	69	68	64
Chrostkowo	60	61	64	59	64	75	78	87	69
Dobrzyń nad Wisłą	69	85	74	75	75	79	87	90	79
Kikół	51	64	60	56	54	64	55	61	58
Lipno	38	45	50	54	54	54	88	54	55
Skępe	121	151	120	111	117	115	118	114	121
Tłuchowo	43	54	57	54	58	54	53	51	53
Wielgie	58	54	56	59	65	67	71	69	62

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Jak wynika z powyższej tabeli tylko jedna gmina obszaru LGD Miasto Lipno ma współczynnik wyższy od współczynnika województwa kujawsko – pomorskiego. Taki stan rzeczy jest skutkiem miejskiego charakteru gminy. Średnia wartość dla obszaru w ciągu badanego okresu wyniosła 91 i jest prawie 2,5 razy niższa od analogicznej wartości dla województwa kujawsko – pomorskiego. Najgorzej pod tym względem sytuacja w gminach Tłuchowo, Lipno i Kikół.

Na podstawie danych zawartych w wykazie powiatów (gmin) zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym, który stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia powiatów (gmin) zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym (Dz. U. z dnia 27 grudnia 2001 r.) wynika, że 9 spośród 10 gmin obszaru LGD należą do gmin zagrożonych szczególnie wysokim poziomem bezrobocia. Należy do nich wszystkie gminy położone na terenie powiatu lipnowskiego: Bobrowniki, Chrostkowo, Dobrzyń nad Wisłą, Kikół, Miasto Lipno, Skępe, Tłuchowo i Wielgie. Stąd należy stwierdzić, iż 88 % mieszkańców regionu zamieszkuje na obszarze o szczególnym zagrożeniu zjawiskiem bezrobocia. Zgodnie z danymi GUS stopa bezrobocia rejestrowego w 2014 dla powiatu lipnowskiego, do którego należy 9 z 10 gmin LGD wyniosła 25,5% , zaś dla powiatu Toruńskiego do którego należy gmina Czernikowo 17,9 % przy średniej dla województwa kujawsko – pomorskiego 15 %.

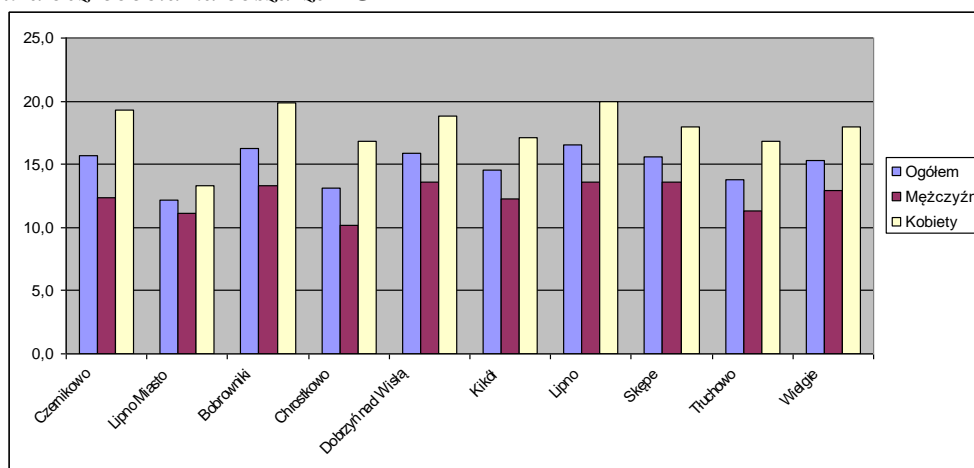
Tabela 15 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Gmina	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze LGD w latach 2007-2013.						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%	%	%
KUJAWSKO-POMORSKIE	9,2	8,2	10,0	10,3	10,3	11,1	11,3
Czernikowo	11,7	11,5	15,0	13,8	15,0	16,8	18,0
Lipno	12,1	10,8	13,3	14,3	14,7	15,2	15,6
Bobrowniki	16,7	17,3	19,5	20,2	20,7	21,2	21,4
Chrostkowo	11,1	9,8	13,2	14,8	13,2	14,1	14,5
Dobrzyń nad Wisłą	13,4	13,0	16,3	17,7	16,9	17,2	18,0
Kikół	14,9	13,8	16,6	17,0	16,7	15,4	15,6
Lipno	15,2	15,9	19,0	20,3	20,0	20,0	20,2
Skępe	14,6	13,3	16,6	17,2	16,6	17,0	17,4
Tłuchowo	12,8	11,0	13,9	15,4	15,2	14,7	15,8
Wielgie	14,8	15,0	16,3	17,3	17,2	15,4	15,7
Obszar LGD	13,7	13,1	16,0	16,8	16,6	16,7	17,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W analizowanym okresie tj. latach 2007 – 2013 obserwuje się wzrost poziomu bezrobocia na obszarze LGD. Największe problemy w tym zakresie odnotowuje się w gminach Bobrowniki oraz Lipno.

Wykres 6 Struktura bezrobocia na obszarze LGD

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza danych dotyczących struktury bezrobotnych wykazuje na przewagę bezrobotnych kobiet nad mężczyznami. Wg. stanu na dzień 31.12.2014 r. zarejestrowanych bezrobotnych było w sumie 7150 osób z czego 3248 mężczyzn (45,43 %) i 3902 kobiet (54,73 %).

Z analizy danych dotyczących struktury wieku bezrobotnych w powiecie lipnowskim, do którego należy 9 z 10 gmin objętych działaniem LGD w porównaniu do województwa kujawsko – pomorskiego charakteryzują się wyższym bezrobociem wśród ludzi młodych:

- w przedziale do 24 lat wskaźnik dla LGD wynosi 22,5 % przy 17,43 % dla województwa kujawsko pomorskiego
- w przedziale 25 – 34 lat wskaźnik dla LGD wynosi 30,33 % przy 27,61 % dla województwa kujawsko pomorskiego
- w przedziale do 35 - 44 lat wskaźnik dla LGD wynosi 21,34 % przy 21,68 % dla województwa kujawsko pomorskiego
- w przedziale do 45-54 lat wskaźnik dla LGD wynosi 16,21 % przy 18,89 % dla województwa kujawsko pomorskiego
- w przedziale 55 lat i więcej wskaźnik dla LGD wynosi 9,62 % przy 14,21 % dla województwa kujawsko pomorskiego

Tabela 16 Przeciętne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej na obszarze LGD w latach 2007-2013.

Jednostka terytorialna	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%	%	%
KUJAWSKO-POMORSKIE	85,2	85,2	84,8	84,7	84,5	85,0	85,7
Powiat toruński	73,3	73,9	72,4	73,4	72,9	73,1	75,1
Powiat lipnowski	72,4	74,0	73,5	74,0	73,6	75,3	74,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Obszary powiatów lipnowskiego i toruńskiego, które skupiają obszar LGD charakteryzują się relatywnie niskim poziomem przeciętnego wynagrodzenia odnoszonym do terenu kraju jak i województwa kujawsko – pomorskiego.

Z przedstawionych danych wynika iż ogromnym problemem na obszarze LGD jest bardzo wysokie bezrobocie. Tym samym całą grupę należy uznać za zagrożoną wykluczeniem społecznym z tytułu utrudnionego dostępu do rynku pracy, a w konsekwencji zakwalifikować do grupy defaworyzowanej. Przedstawione analizy wykazują również bardziej ograniczony dostęp kobiet do rynku pracy, w związku z tym kobiety należy również zakwalifikować do grupy defaworyzowanej

Dużym problemem na obszarze LGD jest sytuacja na rynku pracy ludzi młodych w wieku do 35 lat. Tym samym grupę tą należy również uznać za zagrożoną wykluczeniem społecznym z tytułu utrudnionego dostępu do rynku pracy a w konsekwencji zakwalifikować do grup defaworyzowanych

Mimo braku badań na ten temat ocena sytuacji pod względem bezrobocia przeprowadzona przez zespół ds. opracowania strategii oparta na obserwacji i licznych doświadczeniach jego członków jednoznacznie wskazuje na ukryte bezrobocie w rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD. Tak więc zawarte w niniejszej diagnozie tabele bezrobocia rejestrowanego nie oddają całego obrazu rzeczywistości pod tym względem.

Wyższy w stosunku do regionu i bliższego otoczenia wskaźnik bezrobocia na obszarze LGD, ma swoje źródła w wielu zjawiskach i faktach obserwowanych przez przedstawicieli jednostek LGD w Zespole. Zgodnie stwierdzono brak wsparcia dla inicjatyw osób przedsiębiorczych, w ogóle niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, wskazywano na słabą mobilność zawodową mieszkańców (niechęć do zmiany zajęcia), niską aktywność rozwojową małych i średnich przedsiębiorstw, niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw do generowania nowych miejsc pracy. Wszystkie te fakty i zjawiska kreują słabość lokalnej gospodarki w zakresie rozwoju funkcji pozarolniczej. W tym kontekście wsparcie LGD dla pozyskiwania przez przedsiębiorców funduszy UE, nabiera kluczowego znaczenia.

Podsumowaniem danych dotyczących rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD są wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych z mieszkańcami regionu. Relatywnie niski na tle średniej dla województwa poziom rozwoju przedsiębiorczości potwierdzają wyniki badań ankietowych mieszkańców, w których wskazano jako jedną z głównych potrzeb obszaru LGD jest tworzenie nowych miejsc pracy (82,61%) oraz rozwój przedsiębiorczości (50,43% badanych). W odniesieniu do kwestii przetwórstwa lokalnego – konsultacje społeczne wskazały, na opinię o bardzo słabo rozwiniętym przetwórstwie lokalnych produktów, mimo posiadanych zasobów tych produktów. Zjawisko to potwierdzają wyniki spotkań z mieszkańcami poszczególnych gmin, którzy wskazywali na ogólne niedostateczne wykorzystanie posiadanych zasobów w tym lokalnych produktów rolnych dla rozwoju przedsiębiorczości - zwłaszcza w kontekście słabych warunków dla rozwoju rolnictwa i możliwości poszerzenia lub zamiany działalności rolniczej na np. przetwórstwa własnych lub nabytych od osób trzecich produktów lokalnych. Generalnie w ogólnej ocenie mieszkańców jaka jawi się po przeprowadzonych konsultacjach obecnie widoczny jest bardzo niski udział wytwarzania, sprzedaży czy przetwórstwa produktów lokalnych w gospodarce obszaru LGD, co ma swoje przełożenie zarówno na jedynie symboliczny wpływ tej branży na dochody mieszkańców czy miejsca pracy.

Podobne wnioski wynikają z opinii mieszkańców zebranych w trakcie konsultacji dotyczących udziału turystyki i rekreacji w lokalnej gospodarce obszaru LGD. Także w odniesieniu do tej kwestii odnosi się pojawiająca się opinia, mówiąca o niedostatecznym wykorzystaniu posiadanych walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości regionu. W kontekście stricte branży turystycznej, mieszkańcy w tym przede wszystkim ludność rolnicza wskazywała na niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw właśnie z branży turystycznej do generowania nowych miejsc pracy w regionie – opinia ta odnosiła się do niewielkiej – zdaniem mieszkańców – liczby miejsc pracy w turystyce, zwłaszcza miejsc całorocznych. Zdanie to potwierdzali przedstawiciele ludzi młodych, często absolwenci szkół średnich, którzy wskazywali na

problem w znalezieniu stałego zatrudnienia w branży turystycznej i okołoturystycznej. W tym kontekście, wciąż niedostatecznie rozwinięta sfera branży turystycznej – zdaniem mieszkańców – wpływa na jakość oferty usług turystycznych na terenie LGD gdzie wskazano na ubogi charakter tejże oferty w stosunku do posiadanego potencjału walorów naturalnych i kulturowych oraz zbyt wąską ofertę turystyczną, słabo dostosowaną do potrzeb turystów.

W kontekście rozwoju gospodarczego obszaru LGD i jego perspektyw na przyszłość, na większości gminnych spotkań, mieszkańcy wskazywali na dużą szansę na rozwój jaką są fundusze publiczne w tym przede wszystkim fundusze UE, które w znacznej mierze mogą wpłynąć na pobudzenie rozwoju w tym m.in. w branży turystycznej. Szansa ta widoczna jest m.in. w odniesieniu do wdrażania LSR w regionie. Podczas dyskusji mieszkańcy wskazywali także na zagrożenia związane z warunkami ubiegania się do dotacje UE. W tym zakresie widoczne były obawy dotyczące zmieniających się zasad i przepisów prawnych dotyczących wdrażania funduszy UE w Polsce w tym zupełnie nowe zasady ubiegania się o wsparcie w ramach działania Leader. Mieszkańcy podczas spotkań dowiadując się o warunkach ubiegania się o pomoc w ramach nowego PROW oraz RPO, wskazywali na często zupełnie nowe regulacje w tym zakresie a w konsekwencji zgłaszali problem związany z ich niedostateczną wiedzą i przygotowaniem do aplikowania o środki na nowych zasadach. Jednocześnie mieszkańcy zgłaszali potrzebę kontynuacji w przyszłości prowadzonych dotychczas przez LGD działań szkoleniowych – konsultacyjnych w zakresie aplikowania przez nich o środki. Potwierdzeniem tego problemu są wyniki badań ankietowych przeprowadzone wśród mieszkańców, gdzie ankietowane osoby wskazywały na potrzebę różnych form wsparcia doradczego i szkoleniowego ze strony LGD – zarówno indywidualnego doradztwa (64 % odpowiedzi) jak i wsparcia w formie szkoleń i warsztatów, zarówno z ogólnych zasad ubiegania się do wsparcia, wypełnienia dokumentacji aplikacyjnej jak i rozliczenia operacji.

Część mieszkańców działających w obszarze turystyki wodnej oraz przedstawiciele samorządów wskazywali na dużą szansę na rozwój turystyki wodnej na terenie Zalewu Włocławskiego. W kontekście działań partnerskich mieszkańcy wskazywali na dużą, potencjalną rolę rozwoju partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania, które pozwoli na zacieśnienie współpracy międzygminnej oraz międzysektorowej przekładając się na poprawę spójności obszaru LGD i wzrost tożsamości mieszkańców z regionem.

4 Turystyka

Potencjał turystyczny regionu jest od dawna wymieniany jako niewykorzystane narzędzie w kontekście rozwoju gospodarczego obszaru LGD. Potencjał obszaru LGD pod kątem rozwoju turystyki mierzony liczbą i jakością dostępnej infrastruktury turystycznej – w tym zakresie wzięto pod uwagę dane GUS dotyczące bazy noclegowej i obiektów zakwaterowania wykazuje na duże braki w tej dziedzinie. Według tych danych na omawianym obszarze 10 gmin działają zaledwie 4 hotele oraz 3 inne obiekty noclegowe. Łącznie obiekty te dysponują 66 miejscami noclegowymi.

Tabela 17 Liczba osób korzystających z noclegów ogółem w latach 2007 - 2013

Gmina	Liczba osób korzystających z noclegów ogółem o latach 2007 - 2013							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czernikowo	39	0	0	1190	229	0	1461	1216
Dobrzyń nad Wisłą	31	68	0	78	12	0	97	77
Kikół	0	0	0	0	0	2	66	0
Skępe	8602	7867	5768	2770	6072	5902	5854	5603
Razem obszar LGD	8703	8003	5768	4116	6325	5904	7575	6973

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 18 Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w latach 2007 - 2013

Jednostka terytorialna	Liczba turystów zagranicznych korzystających z noclegów w latach 2007 - 2013							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czernikowo	0	0	0	32	6	0	41	50
Skępe	740	548	280	121	162	333	147	189
Razem obszar LGD	740	548	280	153	168	333	188	239

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Opisane dane wskazują przede wszystkim na małą liczbę obiektów i miejsc noclegowych, gdzie obszar LGD należy pod tym względem do najsłabszych regionów województwa. Sytuacja ta ma swoje odzwierciedlenie w słabym poziomie wskaźnika liczby turystów korzystających z obiektów turystycznych. Dodatkowo tylko 3,43 % noclegów udzielonych zostało turystom zagranicznym.

Przez teren LGD przebiegają szlaki i trasy turystyczne o zasięgu europejskim i ogólnopolskim. Na wyróżnienie zasługują min.

- szlak św. Jakuba, nazywana często także po hiszpańsku Camino de Santiago (pielgrzymkowy szlak europejski)
- wiślana trasa rowerowa biegnąca wzdłuż Wisły, mająca łączyć Beskidy (początek na zaporze nad Jeziorem Czernańskim u zbiegu Czarnej i Białej Wisłoki) z Bałtykiem (koniec szlaku w Gdańsku). Trasa główna oraz regionalne i lokalne odcinki łącznikowe mają liczyć łącznie ok. 1300 km i ma to być najdłuższy szlak rowerowy w Polsce, a także szlaki rowerowe na terenie gminy Kikół (czarny, zielony, żółty, niebieski i czerwony) o różnym stopniu trudności i długości od 14,6 do 34,6 km

Obszar LGD obfituje również w różnego rodzaju zabytki. Prawdziwą „perłą” regionu są przede wszystkim obiekty kultury sakralnej. Do najważniejszych z nich należą:

- zespół sakralny kościoła i klasztoru Ojców Bernardynów w Skępem
- drewniany kościół w Czarnem (gm. Wielgie)
- drewniany kościół w Ostrowitem (gm. Lipno)
- drewniany kościół w Grochowalsku gm. (Dobrzyń nad Wisłą)
- drewniany kościół w Chrostkowie
- zespół klasztorny karmelitów w Trutowie (gm. Kikół)

Wśród pozostałych zabytków na szczególną uwagę zasługują:

- ruiny zamku w Bobrownikach
  - Góra Zamkowa w Dobrzyniu nad Wisłą
  - pałac w Jastrzębiu (gm. Lipno)
- oraz liczne zespoły dworsko – parkowe.

Foto 4 Kościół w Chrostkowie (fot. M. Karasiński)

Foto 5 Zespół klasztorny karmelitów w Trutowie (fot. M. Karasiński)

Foto 6 Ruiny zamku w Bobrownikach (fot. M. Karasiński)

Foto 7 Góra Zamkowa w Dobrzyniu nad Wisłą (fot. M. Karasiński)

Podsumowanie

Rozwój regionu i bogacenie się części społeczeństwa wywołuje rosnące zapotrzebowanie na usługi związane z rekreacją i rozrywką. Rośnie także zapotrzebowanie na usługi turystyczne w regionach atrakcyjnych przyrodniczo, historycznie i kulturowo, a do takich bez wątpienia należy Ziemia Dobrzyńska. Media szeroko informują o wzroście zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych.

W tym tle, jak stwierdzono w czasie analiz i dyskusji w Zespole Roboczym razi niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów. Brak jest strategii rozwoju turystyki, brak atrakcyjnych produktów turystycznych i firm lokalnych, zajmujących się tworzeniem, promocją i sprzedażą takich

produktów. Zły stan obiektów zabytkowych jest świadectwem zaniedbań w tym obszarze. Tymczasem ze względu na duże zasoby atrakcji turystycznych tak materialnych jak i kulturowych turystyka wydaje się być jedna z najlepszych dróg do dywersyfikacji gospodarki obszaru LGD.

Szereg potwierdzeń opisanej sytuacji w zakresie świadczonych usług turystycznych znajduje się w opiniach mieszkańców na ten temat jakie wynikają z wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych. Konsultacje przeprowadzone z mieszkańcami oraz przedstawicielami branży turystycznej wskazują, że obecna oferta turystyczna regionu jest niewystarczająca i słabo odpowiada na potrzeby turystów i zmieniające się trendy na rynku. Niedostateczną jakość usług turystycznych i rekreacyjnych wskazują na potrzebę nowych inwestycji. Wniosek ten potwierdzają wyniki badań wśród mieszkańców. Osoby biorące udział w badaniu wskazali bardzo dużą uwagę także na kwestie atrakcyjności oferty turystycznej wskazując na brak atrakcji i miejsc zabaw dla dzieci czy brak udogodnień i oferty dla rodziców z dziećmi – z uwagi że segment rodzin z dziećmi jest obecnie jednym z najważniejszych odbiorców usług turystycznych, należy wskazać na słabą i niedopasowaną ofertę turystyczną regionu do wymagań rynku i potrzeb turystów. Należy zatem inwestować w modernizację, udoskonalanie standardu bazy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej jako jeden z priorytetów procesów poprawy i rozwoju oferty zintegrowanej regionu.

Do kwestii zagospodarowania w infrastrukturę turystyczną odniesiono się także szeroko w badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru LGD. Wnioski z tych badań wskazują, że mieszkańcy odnosząc się do tej kwestii zwrócili uwagę przede wszystkim na walory naturalne regionu 57,39 % wskazując przy tym niedociągnięcia w tym zakresie związane z takimi ważnymi kwestiami jak: niewystarczająca oferta turystyki aktywnej (22,61 % odpowiedzi), niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców (28,7 %) czy słaba jakość oferty usług turystycznych w tym głównie bazy noclegowej (40 %). Jednocześnie na pytanie dotyczące głównych potrzeb rozwojowych obszaru LGD ankietowani wskazali na potrzebę rozwoju oferty turystycznej (32,17 % odpowiedzi).

5. Kultura

Tabela 19 Wykaz placówek kulturalnych na obszarze LGD wg. Stanu na 31.12.2013 r.

Gmina	Biblioteki i filie	Domy i ośrodki kultury kluby i świetlice	Imprezy	Zespoły artystyczne	Koła kluby
Czernikowo	3	0	0	0	0
Lipno Miasto	3	1	33	9	9
Bobrowniki	1	0	0	0	0
Chrostkowo	1	0	0	0	0
Dobrzyń nad Wisłą	2	1	26	5	5
Kikół	1	0	0	0	0
Lipno	5	5	220	9	11
Skepe	1	0	0	0	0
Tłuchowo	2	1	64	11	11
Wielgie	3	1	43	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na terenie 5 gmin analizowanego obszaru nie odnotowano działalności domów i ośrodków kultury. Tego typu instytucji nie posiadają gminy: Czernikowo, Kikół, Skepe, Chrostkowo oraz Bobrowniki. Z przeliczenia liczby tego typu obiektów na liczbę mieszkańców wynika, iż na jedną tego rodzaju instytucję przypada 8465 osób, czego konsekwencją jest niskie uczestnictwo tak mieszkańców jak i organizacji w życiu kulturalnym, w tworzeniu dóbr kultury i ich konsumpcji.

Tabela 20 Ludność na 1 placówkę biblioteczną w latach 2007 - 2013

Gmina	Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
KUJAWSKO-POMORSKIE	3301	3407	3443	3588	3637	3744	3854
Czernikowo	2123	2131	2859	2956	2965	2971	2984
Lipno Miasto	4935	4929	4930	5030	5007	5026	4989
Bobrowniki	3004	2989	3010	3110	3121	3151	3172
Chrostkowo	3032	3034	3032	3050	3037	3021	2990
Dobrzyń nad Wisłą	3956	3940	3932	4016	4002	3971	3946
Kikół	7197	7233	7256	7345	7336	7337	7321
Lipno	2271	2278	2289	2328	2338	2331	2327
Skępe	3783	7568	7544	7831	7824	7790	7762
Łtuchowo	2305	2314	2305	2362	2349	2341	2345
Wielgie	2195	2205	2204	2266	2269	2272	2268
Obszar	3480	3862	3936	4029	4025	4021	4010

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Obraz wyłaniający się z tabeli dotyczący ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną wskazują, na poprawę sytuacji w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat. Jednocześnie jest on cały czas dużo wyższy od wartości wskaźnika dla obszaru województwa kujawsko - pomorskiego

Tabela 21 Organizacje pozarządowe na obszarze LGD

Wykaz organizacji pozarządowych powiatu lipnowskiego. Jednostka terytorialna	Organizacje pozarządowe	Stowarzyszenia zwykle	Koła Gospodyń Wiejskich	Uczniowskie kluby sportowe	Stowarzyszenia kultury fizycznej nieprowadzące działalności gospodarczej
Bobrowniki	4	1	-	1	-
Chrostkowo	3	-	3	1	1
Dobrzyń nad Wisłą	10	2	1	8	2
Kikół	6	1	5	5	1
Lipno Miasto	23	3	-	7	3
Lipno	7	-	9	6	1
Skępe	8	-	1	5	-
Łtuchowo	5	-	1	2	-
Wielgie	5	-	6	4	-
Czernikowo	23	4	3	4	2

Poniżej wymieniono najważniejsze i najbardziej prężnie działające organizację z terenu LGD:

- Czernikowskie Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Edukacji, Kultury i Sportu "Czyż Nie"
- Karmelicka Ochotnicza Straż Pożarna w Trutowie
- Klub Seniora "Radość" w Czernikowie
- Klub Seniora „Jesienny Liść” w gminie Kikół.
- Koło Gospodyń Wiejskich w gminie Chrostkowo
- LZS Steklin
- LZS Victoria
- Dobrzyński Klub Żeglarski
- Stowarzyszenie „Alternatywa” w Dobrzyniu na Wisłą
- Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy "Wisła" w Dobrzyniu Nad Wisłą
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chrostkowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czernikowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrzyniu n/Wisłą

- Ochotnicza Straż Pożarna w gminie Bobrowniki
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kikole
- Ochotnicza Straż Pożarna w Obrowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Skępem
- Ochotnicza Straż Pożarna w Tłuchowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wielgiem,
- Oddział Polskiego Związku Gołębi Poczтовых w Kikole
- Polski Związek Niewidomych Koło Terenowe w Skępem
- Polski Związek Wędkarski Koło Gminne Skępe.
- Stowarzyszenie Gmin Ziemi Dobrzyńskiej w Dobrzyniu n/Wisłą
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Kikół.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Kikół.
- Stowarzyszenie Przyjaciół Skępego
- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Wielgie „Przyszłość”
- Straż pożarna Grodzień
- Straż pożarna Kikół
- Towarzystwo Przyjaciół i Rozwoju Gminy Tłuchowo
- Towarzystwo Rozwoju Partnerstwa Lokalnego „Szansa” w Kikole
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk”
- Uczniowski Klubu Sportowego „Piątka”
- Lipnowskie Towarzystwo Kulturalne im. P. Negri w Lipnie
- Stowarzyszenie Kurkowe Bractwo Strzeleckie Ziemi Dobrzyńskiej
- Stowarzyszenie Koła Gospodyń Wiejskich JAGNA w Tłuchowie
- Stowarzyszenie „Zielona Lipa w Lipnie”

Spośród wymienionych organizacji większość ma charakter organizacji lokalnych działających najczęściej na terenie jednej gminy lub sołectwa. Na szczególną uwagę zasługuje natomiast działalność Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej – organizacji mającej na celu propagowanie walorów i zachowanie dziedzictwa kulturowego Ziemi Dobrzyńskiej. Stowarzyszenie działa na terenie całej Ziemi Dobrzyńskiej a jej członkami jest 21 gmin z tego obszaru.

Tabela 22 Kluby i sport.

Jednostka terytorialna	Kluby			Członkowie			Ćwiczący ogółem		
	2010	2012	2014	2010	2012	2014	2010	2012	2014
Czernikowo	1	2	3	40	60	108	36	60	89
Lipno	10	9	5	553	486	268	474	510	227
Bobrowniki	1	2	2	26	64	83	26	58	80
Dobrzyń nad Wisłą	5	5	3	275	181	120	236	165	103
Kikół	2	4	4	75	145	91	96	174	128
Lipno	0	2	2	0	48	45	0	69	57
Skępe	2	3	3	79	148	169	74	163	189
Tłuchowo	3	2	1	119	99	54	129	84	54
Wielgie	1	2	2	22	146	86	22	111	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Podsumowanie

Na analizowanym obszarze należy stwierdzić brak odpowiedniej infrastruktury, rekreacyjnej, sportowej i kulturowej służącej zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkańców odnoszących się do sfery „duchowej”. Również mieszkańcy w czasie konsultacji społecznych bardzo często wskazywali na duże braki w tym zakresie.

6. Opieka społeczna

Poniższa tabela zawiera dane odnoszące się do powodów przyznania pomocy społecznej w województwie kujawsko – pomorskim oraz na obszarze działania LGD (powiat lipnowski oraz powiat toruński). Z zestawienia jednoznacznie wynika, iż głównym powodem przyznania świadczeń opieki społecznej jest bezrobocie.

Tabela 23 Powody przyznania pomocy społecznej w 2014 r.

Jednostka terytorialna	Ubóstwo	Sieroctwo	Bezdomność	Potrzeba ochrony macierzyństwa	Bezrobocie	Niepełnosprawność	Alkoholizm	Narkomania	Zdarzenie losowe
Kujawsko-pomorskie	60914	116	2440	9142	57519	26295	5367	223	368
Powiat toruński	2956	1	68	666	2726	896	185	13	29
Powiat lipnowski	2630	3	44	629	4206	1042	88	1	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Tabela 24 Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 - 2013

Gmina	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w latach 2009 - 2013						Udział osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności w 2013 r.
	2009	2010	2011	2012	2013	2013	
KUJAWSKO-POMORSKIE	254776	242468	228396	230723	240362	2092564	11,49%
Czernikowo	1814	1612	1565	1562	1556	8952	17,38%
Lipno Miasto	2766	2867	2846	3002	3057	14968	20,42%
Bobrowniki	1064	848	1061	1069	1091	3172	34,39%
Chrostkowo	873	873	596	576	590	2990	19,73%
Dobrzyń nad Wisłą	2326	1917	1826	1744	1905	7891	24,14%
Kikół	1772	1849	1843	1794	1830	7321	25,00%
Lipno	2357	2238	2133	2271	2237	11634	19,23%
Skępe	2042	1740	1694	1796	1772	7762	22,83%
Tłuchowo	1268	1185	1153	1167	1168	4689	24,91%
Wielgie	2387	2370	2325	2347	2433	6804	35,76%
Obszar LGD	18669	17449	17042	17328	17639	76183	23,15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Powyższe zestawienie jednoznacznie ukazuje duży problem społeczny na obszarze LGD. Udział osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze jest dwukrotnie wyższy od udziału osób korzystających z pomocy społecznej w województwie kujawsko pomorskim. Największe nasilenie problemów w tym zakresie występuje na terenach gmin Wielgie oraz Bobrowniki. Dodatkowo niepokoi fakt wzrostu tego niekorzystnego zjawiska począwszy od 2011 do 2014 r. W tym okresie wzrost liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wyniósł 3,38 %.

Tabela 25 Rodzinna pomoc społeczna na obszarze LGD w latach 2012-2014

Gmina	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem			Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny			Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
	-	-	-	Osoba	Osoba	Osoba	Osoba	Osoba	Osoba	%	%	%
Czernikowo	534	498	468	1082	986	940	980	899	863	47,7	44,7	43,1
Lipno	767	746	695	1538	1468	1359	1417	1345	1245	47,5	45,7	43,8
Bobrowniki	239	229	213	474	450	402	430	410	355	59,1	57,8	51,1
Chrostkowo	186	179	171	401	373	356	357	335	318	53,0	52,1	51,0
Dobrzyń nad Wisłą	460	412	386	881	795	734	791	715	663	48,8	46,2	43,7
Kikół	480	457	420	1002	934	862	899	850	778	54,8	52,6	49,6
Lipno	849	842	765	1738	1693	1556	1556	1525	1390	56,9	57,9	54,3
Skępe	544	512	472	1171	1087	1004	1046	962	892	60,1	57,2	54,8
Tłuchowo	364	352	340	748	709	661	667	641	601	61,8	59,6	57,0
Wielgie	562	527	496	1177	1076	1015	1060	984	926	68,3	64,8	61,4

Informacje ze sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej za rok 2012.

Tabela 26 Liczba osób i rodzin którym przyznano świadczenie społeczne w 2012 r.

Gmina	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Stosunek liczby osób, którym przyznano świadczenia w stosunku do ogólnej liczby ludności (%)	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej
Lipno Miasto	2 283	15,14%	1 579
Dobrzyń nad Wisłą	1 089	13,71%	710
Skępe	1 061	13,62%	551
Bobrowniki	471	14,95%	325
Chrostkowo	211	6,98%	206
Kikół	1 046	14,26%	603
Lipno (gm. wiejska)	1 058	9,08%	639
Tłuchowo	668	14,27%	400
Wielgie	1 247	18,29%	688
Czernikowo	1888	22,00 %	1 054

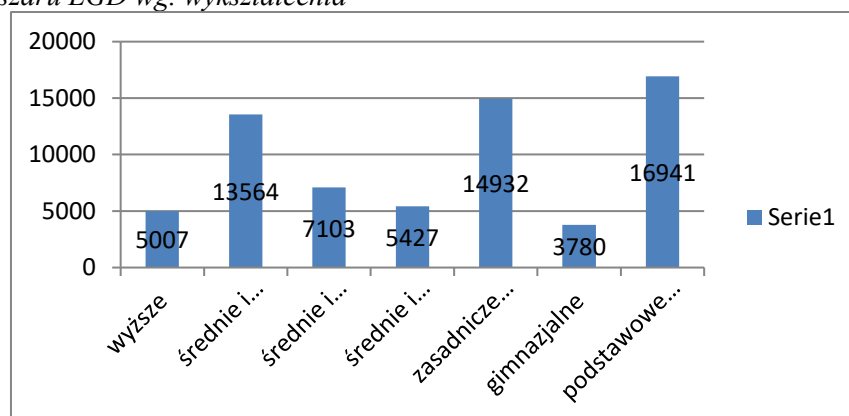
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG oraz Banku Danych Lokalnych GUS

Gminą na, której zamieszkują najwięcej osób którym przyznano świadczenie jest Miasto Lipno. Na kolejnym miejscu uplasowały się gminy: Czernikowo i Wielgie . Podobnie wygląda również stosunek liczby osób którym przyznano świadczenie do ogólnej liczby ludności, tu najgorsza sytuacja występuję w gminach: Czernikowo, Wielgie, oraz mieście Lipnie. Najmniejszy wskaźnik pod tym względem odnotowano w gminach Chrostkowo oraz Lipno.

Jednym z najważniejszych wskaźników świadczących o rozwoju sfery społecznej na danym obszarze jest poziom i struktura wykształcenia jego mieszkańców. W tym zakresie dane GUS z 2011 roku (Narodowy Spis Powszechny) wskazują, że wykształcenie mieszkańców powiatu Lipnowskiego do, którego należy 9 z 10 gmin objętych działaniem LGD , najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym 25,38 % (16,41 % kujawsko – pomorskie) , kolejną grupę stanowią mieszkańcy z wykształceniem zawodowym oraz średnim, które sumują się do 67,63 % (w województwie kujawsko - pomorskim – 61,46 %). Na kolejnym miejscu znajdują się mieszkańcy z wykształceniem wyższym, stanowiący w powiecie lipnowskim 7,5 % mieszkańców (w województwie kujawsko - pomorskim – 11,61 %). Stosunkowo najmniejszy odsetek mieszkańców posiada wykształcenie gimnazjalne odpowiednio 5,66 % (w województwie kujawsko – pomorskim 4,34 %). W zakresie struktury wykształcenia mieszkańców w powiecie lipnowskim w porównaniu

z województwem kujawsko- pomorskim, większy jest odsetek ludności z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym – łącznie 53,41 %, przy odsetku mieszkańców województwa – 41,57 %, mniejszy natomiast jest udział ludności z wykształceniem średnim, policealnym oraz wyższym.

Wykres 7 Mieszkańcy obszaru LGD wg. wykształcenia

Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Narodowy spis powszechny 2011)

Posumowanie

Analizując dane Zespół ds. opracowania strategii stwierdzili, że podstawą wszystkich problemów społecznych, obok zjawisk gospodarczych, są niskie kompetencje mieszkańców objawiające się słabym wykształceniem i kwalifikacjami szczególnie w stosunku do wymagań rynku pracy, brak integracji społecznej, bierność społeczna oraz powszechny brak zaufania, generalnie niski poziom kapitału społecznego. Zjawiskom tym sprzyja niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich obszaru LGD oraz odpływ ludzi, w szczególności młodych i wykształconych, reprezentujących najbardziej prospołeczne i aktywne postawy życiowe. W trakcie prowadzenia konsultacji społecznych mieszkańcy wskazywali również na słabą współpracę pomiędzy sektorami: publicznym, prywatnym i społecznym. Oznacza to trwonienie kapitału społecznego, brak koordynacji poczynań, poczucie osamotnienia i oderwania oraz zjawiska takie jak niewielka liczba projektów partnerskich realizowanych przez większą grupę podmiotów, brak projektów partnerskich między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory gospodarki itp. Nieliczną pozytywną zaobserwowaną cechą jest nieznaczny wzrost inicjatyw społecznych objawiających się np. w działaniu kół gospodyń wiejskich i roli sektora NGO.

7. Infrastruktura drogowa

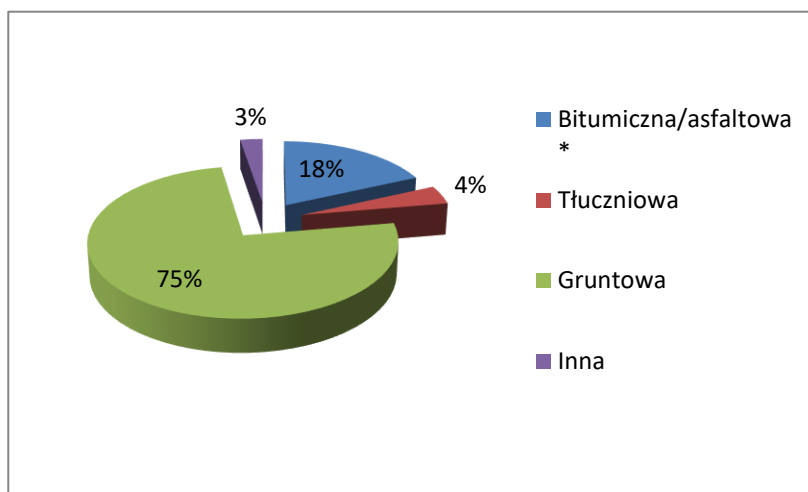
Na sieć dróg zlokalizowanych na obszarze LGD składają się drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe. Do najważniejszych należy zaliczyć drogę krajową Nr 10 Szczecin Toruń -Płońsk (Warszawa) oraz drogę krajową Nr 67 Lipno –Włocławek.

Tabela 27 Sieć dróg gminnych na obszarze LGD

Jednostka terytorialna	Drogi gminne ogólnie	Bitumiczna/asfaltowa	Tłuczniowa	Gruntowa	Inna* (m.in. betonowe, kostka betonowa, mieszane)
Bobrowniki	94,5	12,9	4,1	77,4	-
Czernikowo	120,00				-
Chrostkowo	149,40	10,05	10,45	128,90	-
Dobrzyn nad Wisłą	126,00	25	9,00	89,00	3,00
Kikół	76,4	31,4	6,3	37,9	0,8
Lipno Miasto	51,68	14,57	-	20,47	16,645
Lipno	296,08	32,67	-	263,42	-
Skępe	144,11	24,5	15,01	100,27	4,32
Tłuchowo	189,84	26,69	5,08	151,27	6,8
Wielgie	110,811	24	-	86,81	-

Opracowanie własne

Wykres 8 Struktura dróg gminnych ze względu na rodzaj nawierzchni

Źródło: opracowanie własne.

Powyższe zestawienie obrazuje zły stan dróg gminnych na obszarze LGD. Zdecydowana większość 75 % to drogi gruntowe, tylko 18 % dróg posiada nawierzchnię bitumiczną/asfaltową. Niewielki procent stanowią drogi o nawierzchni tłuczniowej lub innej.

Powyższy stan znajduje również swoje odzwierciedlenie w konsultacjach społecznych. Większość mieszkańców wskazywała na wystarczającą i dobrze rozwiniętą sieć dróg piętnując jednocześnie ich zły stan. W przeprowadzonych badaniach ankietowych prawie 70 % mieszkańców wskazało budowę i modernizację dróg jako drugą po tworzeniu miejsc pracy najważniejszą potrzebę rozwojową obszaru.

Rozdział IV. Analiza SWOT

Przedstawioną poniżej analizę SWOT oparto o opis obecnego stanu obszaru LGD i charakterystyki elementów decydujących o jego spójności i odmienności od regionów sąsiednich. Na tej podstawie powstał obraz stanu obecnego obszaru objętego przedmiotową LSR obrazujący jego silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla jego rozwoju. W celu przejrzystości wyników analizy SWOT pod kątem jakości całej Strategii skupiono się na tych elementach, które miały decydujący wpływ na jej kształt np. formułowanie celów, przedsięwzięć, wskaźników oraz kryteriów LSR. Wyniki przeprowadzonej analizy SWOT przedstawia poniższa tabela w której zamieszczono powiązanie analizy z diagnozą stanu obecnego obszaru LGD oraz z wynikami konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród społeczności lokalnej terenu LGD.

Przedstawiona analiza SWOT wskazuje jednoznacznie, że mocne strony Ziemi Dobrzyńskiej dotyczą przede wszystkim posiadanych wysokich walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego. Położenie na skarbie wiślanej i dostęp do Zalewu Włocławskiego świadczy o posiadaniu wybitnych zasobów naturalnych. Dodatkowo można wyróżnić atrakcyjne ukształtowanie terenu, duże powierzchnie leśne oraz cieki wodne. Jednocześnie walory te wzbogaca fakt objęcia tych atrakcji w wielu przypadkach różnymi formami ochrony przyrody oraz występowania rzadkich gatunków roślin i zwierząt, co dodatkowo podwyższa ich znaczenie. Przez obszar LGD przebiegają również ważne szlaki turystyczne, które również podwyższają atrakcyjność regionu. Atrakcje te – ich ilość i dostępność predysponują obszar LGD do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane zasoby i czynią teren LGD atrakcyjnym obszarem do inwestowania w rozwój turystyki i rekreacji. Drugą najważniejszą silną stroną obszaru LGD są jego walory kulturowe związane z bogatą historią tego obszaru oraz charakterystyczne dla regionu postaci min. Nawojka, Pola Negri czy Lech Wałęsa. Walory te w połączeniu z korzystnym położeniem regionu bliskość Torunia, Płocka, Włocławka wraz z dogodnym połączeniem komunikacyjnym (droga krajowa nr 10, bliskość autostrady A 1), stanowią, że jest on idealnym terenem do rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej.

Na tle opisanych mocnych stron regionu jawi się jednak także szereg jego słabych stron wynikających z diagnozy stanu obecnego. Elementy te można podzielić na trzy zasadnicze kwestie. Pierwsza z nich dotyczy problemów gospodarczych związanych z niewystarczającą liczą miejsc pracy. Wskazywana jest niska aktywność rozwojowa mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw do generowania nowych miejsc pracy oraz słaba mobilność zawodowa mieszkańców. Druga kwestia jawi się w postaci niewystarczającej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej. Przejawem takiego stanu rzeczy jest niewystarczająca ilość oferowanych usług turystycznych, a także znikome uczestnictwo tak mieszkańców jak i organizacji w życiu kulturalnym oraz w tworzeniu dóbr kultury i ich konsumpcji. Trzecia kwestia dotyczy niskiego poziomu kapitału społecznego. Zjawisku sprzyja niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej na obszarach wiejskich, niski poziom wykształcenia, brak integracji oraz słaba współpraca międzysektorowa. Niewystarczająca jest również liczba działań aktywizujących społeczność regionu.

W zakresie szans dla rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru LGD należy wskazać przede wszystkim wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych. Ze względu na duże zasoby atrakcji turystycznych tak materialnych jak i kulturowych turystyka wydaje się być najlepszą drogą do dywersyfikacji gospodarki na tym terenie. Do szans należy zaliczyć również możliwości pozyskiwania środków z nowych funduszy UE zarówno przez przedstawicieli sektora publicznego, gospodarczego jak i społecznego. Kolejną szansą przesądzającą o rozwój regionu może okazać się rosnąca współpraca międzygminna objawiająca się realizacją wzajemnie komplementarnych projektów np. w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodno-ściekowej, promocji itp.

Największym zagrożeniem obszaru jest bardzo wysokie i wciąż rosnące bezrobocie. Dużym zagrożeniem dla obszaru jest także jego wyludnianie oraz odpływ młodych i wykształconych osób. W tym miejscu należy również zwrócić uwagę na zagrożenie odnoszące się do wzrostu konkurencji ze strony regionów sąsiednich w zakresie świadczenia usług turystycznych. Innym istotnym zagrożeniem jest z kolei brak współpracy pomiędzy kapitałem prywatnym, a instytucjami publicznymi.

Kod	Mocne strony	Odniesienie do diagnozy	Kod	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
S1	Walory naturalne (np. Zalew Włocławski, jeziora ukształtowanie terenu , czyste środowisko)	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	W1	Mała liczba miejsc pracy dla mieszkańców	Diagnoza – „Rynek pracy”
S2	Brak uciążliwego przemysłu obciążającego środowisko	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	W2	Brak wsparcia dla inicjatyw osób przedsiębiorczych	Diagnoza – dział „Rynek pracy”
S3	Dobre warunki do rozwoju turystyki i rekreacji	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru” Diagnoza – dział „Turystyka”	W3	Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich	Diagnoza – dział „Rynek pracy”
S4	Dobrze rozwinięta sieć dróg	Diagnoza – dział „Infrastruktura drogowa”	W4	Niska aktywność rozwojowa mikro , małych i średnich przedsiębiorstw	Diagnoza – dział „Rynek pracy”
S5	Szlaki turystyczne o zasięgu krajowym i europejskim	Diagnoza – dział „Turystyka”	W5	Niedostateczna ilość i jakość obiektów rekreacyjnych	Diagnoza – dział „Turystyka”
S6	Charakterystyczne postaci dla obszaru LGD min. Nawojka, Pola Negri, Lech Wałęsa	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	W6	Niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw do generowania nowych miejsc pracy	Diagnoza – „Rynek pracy”
S7	Produkty lokalne: kuchnia regionalna, produkty tradycyjne i regionalne, wyroby twórców ludowych, itp.	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	W7	Niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej	Diagnoza – dział „Turystyka”
S8	Bogata kultura dobrzyńska obszaru LGD	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	W8	Niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej	Diagnoza – dział „Turystyka”
S9	Dogodne położenie bliskość Włocławka, Płocka, Torunia	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	W9	Zły stan obiektów zabytkowych	Diagnoza – dział „Turystyka”
S10	Istniejące organizację pozarządowe min. koła gospodyń wiejskich	Diagnoza – dział „Kultura”	W10	Niski poziom oferty usług około turystycznych,	Diagnoza – dział „Turystyka” Diagnoza – dział „Rynek pracy”
			W11	Niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów	Diagnoza – dział „Turystyka”
			W12	Niewystarczająca ilość obiektów kulturalnych	Diagnoza – dział „Kultura”
			W13	Niskie uczestnictwo w życiu kulturalnym	Diagnoza – dział „Kultura”
			W14	Niedostateczna promocja i rozwój kultury oraz tradycji dobrzyńskiej	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”
			W15	Niewystarczająca ilość działań aktywizujących społeczność regionu,	Diagnoza – dział „Kultura”

			W15	Niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców	Diagnoza – dział „Kultura”
			W16	Patologie społeczne	Diagnoza – dział „Bezrobocie” Diagnoza – dział „Opieka społeczna”
			W17	Słaba mobilność zawodowa mieszkańców (niechęć do zmiany zajęcia)	Diagnoza – dział „Rynek pracy” Diagnoza – dział „Opieka społeczna”
			W18	Niski poziom kapitału społecznego	Diagnoza- dział „Opieka społeczna” Diagnoza dział ‘Rynek pracy’
			W19	Słabe przygotowanie mieszkańców i instytucji z terenu LGD do aplikowania o środki w ramach perspektywy 2014-2020	Diagnoza dział ‘Rynek pracy’
			W20	Niewielka liczba projektów partnerskich realizowanych przez większą grupę podmiotów,	Diagnoza – dział „Opieka społeczna”
			W21	Niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej na obszarze LGD,	Diagnoza- dział „Opieka społeczna”
			W22	Niski poziom wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców	Diagnoza – dział ‘Opieka społeczna’
			W23	Wysoki odsetek mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej	Diagnoza – dział „Opieka społeczna”
			W24	Słaba współpraca pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym na obszarze LGD,	Diagnoza – dział „Pomoc społeczna’
			W25	Brak integracji społecznej,	Diagnoza – dział „Kultura” Diagnoza – dział „Opieka społeczna”
			W26	Bierność społeczna,	Diagnoza – dział „Opieka społeczna” Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”
			W27	Zły stan dróg	Diagnoza – dział „Infrastruktura drogowa”

Kod	Szanse	Odniesienie do diagnozy	Kod	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy
O1	Wzrost zainteresowania turystyką wiejską wśród turystów krajowych i zagranicznych	Diagnoza – dział „Turystyka”	T1	Wysokie bezrobocie,	Diagnoza – dział „Rynek pracy”
O2	Dobra współpraca międzygminna,	Diagnoza – dział „Turystyka”	T2	Brak współpracy pomiędzy kapitałem prywatnym, a instytucjami publicznymi,	Diagnoza – dział „Pomoc społeczna”
O3	Dziedzictwo kulturowe: dwory i pałace, zabudowa folwarczna, tradycyjna zabudowa dobrzyńska,	Diagnoza – dział „Ogólny opis obszaru”	T3	Marginalizacja społeczna i gospodarcza terenów peryferyjnych i małych miejscowości,	Diagnoza – dział „Opieka społeczna”
O4	Malownicza skarpa nad Wisłą,	Diagnoza – dział „Turystyka”	T4	Wyludnianie obszaru,	Diagnoza – dział „Demografia”
O5	Możliwości zdobywania środków na innowacje i innowacyjność,	Wiedza ogólna	T5	Odływ ludzi młodych, wykształconych	Diagnoza – dział „Demografia” Diagnoza – dział pomoc społeczna
O6	Fundusze UE.	Wiedza ogólna	T6	Rozdrobnione i niskotowarowe rolnictwo na obszarze LGD nie zapewniające utrzymania dla ludności,	Diagnoza – dział „Gospodarka i przedsiębiorczość”
O7	Rosnące zapotrzebowanie na usługi turystyczne w regionach atrakcyjnych przyrodniczo, historycznie i kulturowo.	Diagnoza – dział „Turystyka”	T7	Słabość lokalnej gospodarki w zakresie rozwoju funkcji pozarolniczej,	Diagnoza – „Rynek pracy”
O8	Rosnące zapotrzebowanie na usługi związane z rekreacją i rozrywką,	Diagnoza – dział „Turystyka”	T7	Ukryte bezrobocie w rolnictwie na terenach wiejskich obszaru LGD,	Diagnoza – dział „Rynek pracy”
O9	Wzrost inicjatyw społecznych i roli sektora NGO,	Diagnoza – dział „Kultur”	T8	Wzrost konkurencji ze strony regionów sąsiednich w zakresie świadczenia usług turystycznych	Diagnoza – dział „Turystyka”
O10	Zagospodarowanie zbiornika wrocławskiego, jako cel strategiczny województwa	Strategia województwa kujawsko - pomorskiego	T9	Brak projektów partnerskich między podmiotami reprezentującymi poszczególne sektory gospodarki,	Diagnoza – dział „Pomoc społeczna”
O11			T10	Zmieniające się zasady i przepisy prawne dotyczące wdrażania funduszy UE w Polsce	Diagnoza – dział „Rynek pracy”

V.1. Proces formułowania celów i przedsięwzięć – logika Strategii.

Podstawą do sformułowania celów i przedsięwzięć w ramach LSR była diagnoza stanu obecnego obszaru LGD oraz przygotowana na jej podstawie analiza SWOT pokazująca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia dla rozwoju regionu. Jednocześnie bardzo duże znaczenie w przygotowaniu diagnozy oraz analizy SWOT miały szerokie konsultacje społeczne przeprowadzone wśród społeczności lokalnej obszaru LGD. Na bazie tych materiałów strukturę logiczną Strategii opracowano na podstawie zalecanej „metody problemowej”.

Pierwszym etapem tego procesu była identyfikacja głównych problemów dotyczących mieszkańców obszaru LGD i jakości ich życia wynikających z braków w zasobach. Identyfikację problemów przeprowadzono w sposób uspołeczniony podczas spotkań warsztatowych przeprowadzonych z Zespołem ds. opracowania LSR w oparciu o analizę SWOT w tym szczególnie bazując na zidentyfikowanych słabych stronach, które pogrupowano w główne, podobne tematycznie kategorie oraz zhierarchizowano, biorąc pod uwagę główne, mające największe znaczenie problemy rozwoju regionu. Na tym etapie bazowano szczegółowo także na zapisach diagnozy stanu obecnego oraz wynikach konsultacji społecznych przeprowadzonych na etapie diagnostycznym. Na tej bazie sformułowano 3 główne obszary problemowe dla rozwoju LGD.

1. Ograniczony dostęp mieszkańców i turystów do infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej oraz niewystarczająca promocja obszaru
2. Niski rozwój gospodarczy obszaru LGD
3. Słaby rozwój kapitału społecznego

Tabela 28 Zależność między wynikami analizy SWOT a zidentyfikowanymi głównymi obszarami problemowymi.

Obszar problemowy	Dane z analizy SWOT
Ograniczony dostęp mieszkańców i turystów do infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej oraz niewystarczająca promocja obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niedostateczna ilość i jakość obiektów rekreacyjnych ▪ niska atrakcyjność lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej w stosunku do posiadanych zasobów ▪ niedobór lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej ▪ niedostateczna jakość istniejącej lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej ▪ niski poziom oferty usług około turystycznych ▪ niewystarczająca ilość obiektów kulturalnych ▪ niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców ▪ niskie uczestnictwo w życiu kulturalnym ▪ niedostateczna promocja i rozwój kultury oraz tradycji dobrzyńskiej
Niski rozwój gospodarczy obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ brak wsparcia dla inicjatyw osób przedsiębiorczych ▪ niski poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich ▪ niska aktywność rozwojowa małych i średnich przedsiębiorstw ▪ niski potencjał lokalnych przedsiębiorstw do generowania nowych miejsc pracy ▪ wysokie bezrobocie ▪ mała liczba miejsc pracy dla mieszkańców ▪ słaba mobilność zawodowa mieszkańców (niechęć do zmiany zajęcia)
Słaby rozwój kapitału społecznego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bierność społeczna ▪ niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej na obszarze LGD ▪ patologie społeczne ▪ wysoki odsetek mieszkańców gminy korzystających z pomocy społecznej ▪ niski poziom wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców ▪ niewystarczająca ilość działań aktywizujących społeczność regionu ▪ niewielka liczba projektów partnerskich realizowanych przez większą grupę podmiotów

Na bazie tak sformułowanych problemów wyznaczono cele szczegółowe, biorąc pod uwagę zależność, że stanowią one propozycję dotyczącą sposobu rozwiązania danego problemu.

Następnie biorąc pod uwagę założenia „metody problemowej” wyznaczono przyczyny zidentyfikowanych problemów jako braki w zasobach materiałowych, infrastrukturalnych, usługowych i społecznych. Tym samym biorąc pod uwagę powyższe problemy jako ich przyczyny zidentyfikowano odpowiednio:

Ad 1. Niedobór infrastruktury turystycznej rekreacyjnej i kulturowej w stosunku do posiadanych zasobów oraz niewystarczająca promocję obszaru LGD,

Ad 2. Brak wsparcia dla inicjatyw rozwojowych mikro i małych przedsiębiorstw

Ad 3. Brak integracji mieszkańców oraz infrastruktury społecznej na obszarach LGD

Następnie na bazie tak wskazanych przyczyn problemów zidentyfikowano propozycje dotyczące uzupełnienia braków w zasobach w formie przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji w ramach LSR.

Kolejnym etapem prac nad logiką Strategii była identyfikacja możliwych, negatywnych następstw istnienia zidentyfikowanych problemów. W tym zakresie na bazie wniosków z przeprowadzonej analizy SWOT (w tym przede wszystkim słabych stron i zagrożeń) oraz biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych zidentyfikowano możliwe następstwa jakie mogą się pojawić w wyniku nie podjęcia działań mających na celu rozwiązanie wskazanych problemów:

- a. Obniżenie atrakcyjności obszaru Ziemi Dobrzyńskiej.
- b. Pogłębienie się problemu bezrobocia
- c. Pogłębianie się ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze LGD

Wskazane następstwa stały się w kolejnym etapie analizy podstawą do wyznaczenia celów głównych Strategii.

V.2. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru.

Na bazie przedstawionej w powyższym punkcie logiki Strategii wyznaczono 3 cele główne na które ma odpowiadać LSR:

Cel główny I: Poprawa atrakcyjności obszaru LGD

Cel główny II: Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD

Cel główny III: Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD

I. Poprawa atrakcyjności obszaru LGD - wyznaczony cel główny porusza jeden z najważniejszych problemów dla obszaru Ziemi Dobrzyńskiej jakim jest jego niedostateczna atrakcyjność przy jego dużym potencjale kulturowym historycznym oraz posiadanych zasobach. Wyniki diagnozy i analizy SWOT wraz z wynikami konsultacji społecznych wskazują jednoznacznie, że obszar LGD posiada bardzo atrakcyjne walory naturalne środowiska przyrodniczego oraz bogatą historię, które stanowią o dużym potencjale regionu do rozwoju min. funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Szczególnie ważnym elementem jest dostęp do Zbiornika Włocławskiego, jeziora i cieków wodne. Walory te w połączeniu z ciekawą i urozmaiconą rzeźbą terenu, historią oraz licznymi obszarami lasów decydują o jego wysokiej atrakcyjności. Towarzyszy temu bliskość Torunia, Włocławka, Płocka jako potencjalnego rynku popytu min. na usługi turystyczne i rekreacyjne oraz dogodnie położenie komunikacyjne w kontekście przebiegającej przez teren drogi krajowej nr 10 oraz autostrady A1. Mimo tych – bezsprzecznych elementów dużego potencjału do rozwoju – analiza wskazuje, że nie jest on obecnie w pełni wykorzystywany. Konsultacje przeprowadzone z mieszkańcami wskazują, że obecna oferta turystyczna regionu jest niewystarczająca i słabo odpowiada na potrzeby turystów i zmieniające się trendy na rynku. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim braków wysokiej jakości infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. W przypadku infrastruktury widoczne jest wciąż niewystarczające zagospodarowanie posiadanych walorów np. w postaci słabego zagospodarowania Zalewu Włocławskiego, skarpy Wiślanej, jezior oraz braku infrastruktury do uprawiania turystyki aktywnej – na którą zapotrzebowanie ze strony mieszkańców i turystów systematycznie wzrasta. Sytuacja ta skutkuje niewykorzystaniem istniejących (niezagospodarowanych) walorów dla rozwoju regionu. Atrakcyjności obszaru potwierdzają wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród społeczności lokalnej; wyniki badań ankietowych wskazują, że po stronie mocnych stron rozwoju obszaru LGD mieszkańcy jako najważniejszą cechę wskazali walory naturalne (58%), walory kulturowe (52%), brak uciążliwego przemysłu (46%) oraz potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji (40%). Jednocześnie 40 % wskazała jako słabą stronę jakość oferty turystycznej, zaś 30 % mieszkańców uważa ofertę spędzania wolnego czasu jako jedną z najsłabszych stron obszaru.

Na bazie tak zidentyfikowanego celu głównego na potrzeby jego realizacji wyznaczono cel szczegółowy:

I.1 Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD – realizacja celu wynika z braku na terenie LGD „narzędzi” przesądzających o atrakcyjności tego obszaru. Brak jest ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej czy kulturalnej. Problem ten potwierdzają konsultacje przeprowadzone z mieszkańcy LGD jak również diagnoza. Rozwój takiej infrastruktury może okazać się również motorem napędowym dla podmiotów gospodarczych działających przede wszystkim w sferze usług turystycznych (wypożyczalnia sprzętu wodnego) oraz okołoturystycznych (restauracje, bary).

Na potrzeby realizacji celu wyznaczono 3 przedsięwzięcia:

I.1.1 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej – przedsięwzięcia zakłada realizację działań inwestycyjnych, na płaszczyźnie turystyki, rekreacji i kultury, których efektem będzie poprawa atrakcyjności obszaru LGD. Słuszność realizacji takich działań potwierdzają wyniki konsultacji z mieszkańcami jak również diagnoza i analiza SWOT obszaru.

I.1.2 Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych na obszarze LGD – przedsięwzięcie realizowane będzie przez LGD za pomocą środków przeznaczonych na aktywizację oraz projektów współpracy. Przedsięwzięcia zakłada realizację różnego rodzaju wydarzeń promocyjnych. Znajduję to również odzwierciedlenie w analizie SWOT jak też w wynikach badań przeprowadzonych wśród mieszkańców, którzy na drugim miejscu wskazują jako słabą stronę obszaru LGD „ofertę spędzania wolnego” (29 % badanych).

I.1.3 Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD – przedsięwzięcie realizowane będzie przez LGD za pomocą środków przeznaczonych na aktywizację i stanowić będzie uzupełnienie działań realizowanych w ramach pozostałych przedsięwzięć mających na celu poprawę atrakcyjności obszaru. W ramach tego zadania planuję się wydawanie folderów, ulotek, filmów, aplikacji mobilnych itp. instrumentów ukazujących i promujących walory, historię i kulturę regionu. Działania takie znajdują swoje odzwierciedlenie w diagnozie, analizie SWOT oraz wśród mieszkańców, którzy na pytanie na jakie cele powinny być przeznaczone pierwszej kolejności środki 29% badanych wskazało na promocję walorów naturalnych i kulturowych regionu.

II. Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD - cel ten wyznaczony został w oparciu o wyniki konsultacji społecznych, diagnozę oraz analizę SWOT. Problem aktywności gospodarczej, a co za idzie bezrobocie i brak zdolność generowania nowych miejsc pracy jest od dawna głównym problemem obszaru. Na podstawie danych zawartych w wykazie powiatów (gmin) zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym, który stanowi załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określenia powiatów (gmin) zagrożonych szczególnie wysokim bezrobociem strukturalnym (Dz. U. z dnia 27 grudnia 2001 r.) wynika, że 9 spośród 10 gmin obszaru LGD należą do gmin zagrożonych szczególnie wysokim poziomem bezrobocia, który w 2014 roku osiągnął poziom 25,5 %. Problem ten bardzo podkreślali mieszkańcy podczas spotkań konsultacyjnych. Znajduję to również swoje odzwierciedlenie w wynikach badań gdzie mało miejsc pracy dla mieszkańców jako słabą stronę obszaru wskazało 80 % badanych. Jednocześnie najwięcej 59 % badanych uważa, że środki w pierwszej kolejności powinny być przeznaczone na przeciwdziałanie bezrobociu.

Na bazie tak zidentyfikowanego celu głównego na potrzeby jego realizacji wyznaczono cel szczegółowy

II.1 Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw – realizacja celu odnosi się do zarówno diagnozy LGD jak również ogólnych danych stanowiących, iż motorem gospodarki są mikro i małe przedsiębiorstwa. Sytuacja taka ma swoje odzwierciedlenie na obszarze LGD, gdzie takie firmy stanowią ponad 95 % w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na terenie LGD.

Na potrzeby realizacji celu wyznaczono **2 przedsięwzięcia:**

II.1.1 Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej

II.1.2 Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych

Powyższe przedsięwzięcia ukierunkowane zostały przede wszystkim na tworzenie miejsc pracy co w pełni odpowiada wynikom konsultacji społecznych, diagnozie oraz analizie SWOT. W obu przypadkach premiiowane będą projekty odnoszące się do problemu bezrobocia i grup defaworyzowanych. W przypadku wsparcia działalności gospodarczej gratyfikowane będą projekty składane przez osoby zakwalifikowane do tychże grup, a więc bezrobotni, kobiety oraz osoby do 35 lat. Natomiast w przypadku rozwoju już istniejących podmiotów dodatkowe punkty uzyskać będzie można w przypadku zatrudnienia osoby bądź osób zakwalifikowanych do grup defaworyzowanych.

III. Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD – wyznaczony cel odnosi się do niskiej aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszaru LGD co w dalszej kolejności skutkuje występowaniem negatywnych zjawisk ubóstwa i wykluczenia społecznego. W czasie konsultacji mieszkańcy jako powód tych niepokojących zjawisk wskazywali min na niedostateczny rozwój infrastruktury społecznej na zgłasza na obszarach wiejskich LGD, odpływ ludzi, w szczególności młodych i wykształconych, reprezentujących najbardziej prospołeczne i aktywne postawy życiowe, niskie wykształcenie i kwalifikację. Ponadto obszar LGD charakteryzuje się najwyższym w regionie wrocławskim odsetkiem osób, którym przyznano świadczenie w stosunku do ogółu mieszkańców (14,27%) jak również najwyższym odsetkiem osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców (24,47%). W badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców LGD w odpowiedzi na pytanie na jaki cel powinny być w pierwszej kolejności przeznaczone środki finansowe 27,83 % badanych wskazało na pomoc i integrację społeczną, natomiast 23,48 % wskazało rozwój infrastruktury społecznej. Z kolei w odpowiedzi na pytanie jaka powinna być główna forma wsparcia dla osób/podmiotów składających wnioski o dofinansowanie za strony LGD, 65 % badanych wskazało indywidualne doradztwo/konsultacje w biurze LGD. Zdecydowana większość mieszkańców biorących udział w konsultacjach wskazywała na nowe i trudne zasady ubiegania się o dofinansowanie z ich strony ze środków LGD a wszyscy badani byli zainteresowani otrzymanie wsparcia w tym zakresie ze strony Stowarzyszenia.

Na bazie tak zidentyfikowanego celu głównego na potrzeby jego realizacji wyznaczono cel szczegółowy

III.1 Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych - cel wyznaczony został w oparciu o wyniki konsultacji społecznych, diagnozy oraz analizy SWOT. Wszystkie wymienione elementy dowodzą małej aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, która objawia niskim wykształceniem, brakiem odpowiednich dla rynku pracy kwalifikacji oraz niewielkim udziałem w życiu kulturalnym i sportowym. Jednocześnie mieszkańcy wskazywali na słabą wiedzę dotyczącą zasad wdrażania PROW 2014-2020 oraz RPO 2014 - 2020 w życie i wyrażali potrzebę otrzymania wsparcia ze strony LGD w zakresie zasad ubiegania się o dofinansowanie dla ich projekty w ramach wdrażania LSR

Na potrzeby realizacji celu wyznaczono 3 przedsięwzięcia

III.1.1 Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD – przedsięwzięcie odpowiada zaspokojeniu wynikających z diagnozy oraz zgłaszanych przez mieszkańców potrzeb w tym zakresie. Przewidziane działania mają na celu budowę lub modernizację obiektów infrastrukturalnych min. świetlic, dróg przyczyniających się do ożywienia społeczno gospodarczego obszarów szczególnie zagrożonych negatywnymi zjawiskami społecznymi. Mieszkańcy jako główne przyczyny problemów wskazywali najczęściej brak odpowiedniego miejsca do prowadzenia różnego rodzaju działań z zakresu integracji i aktywizacji. Kolejnym powodem jest zły stan dróg, którego przekłada się na utrudnienia w postaci dojazdu do pracy, dowożenia dzieci do szkół, dostępu do transportu zbiorowego itp. Znajduję to również odzwierciedlenie w opiniach mieszkańców gdzie 69,57 % badanych wskazało budowę i modernizację dróg jak największą potrzebę rozwojową obszaru

III.1.2 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców LGD – w ramach realizacji niniejszego przedsięwzięcia planuje się przeprowadzenie działań ukierunkowanych przede wszystkim na podnoszenie oraz zdobywanie nowych umiejętności zawodowych, a także działań z zakresu aktywnej integracji m.in. kluby młodzieżowe, świetlice środowiskowe itp. Działania te mają z jednej strony skutkować zwiększeniem zaangażowania w życie kulturalne i społeczne, z drugiej zaś nabyte umiejętności i kwalifikacje praktyczne pozwolą na wzrost atrakcyjności osób objętych programem na rynku pracy.

III.1.3 Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców LGD dotyczących wdrażania LSR - w ramach realizacji niniejszego przedsięwzięcia realizowane będą zadania kładące główny nacisk na działania informacyjne i doradcze dotyczące wdrażania LSR. Działania te mają skutkować z jednej rozpropagowaniem informacji dotyczących min. funkcjonowania LGD oraz wdrażania LSR. Z drugiej strony ukierunkowane będą także na doradztwo świadczone na rzecz potencjalnych beneficjentów dotyczące możliwych form wsparcia oraz przygotowania wysokiej jakości dokumentacji z zakresu: wniosków o przyznanie pomocy, wniosków o płatność, sprawozdań itp.

V.3 Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Poniżej przedstawiono cele główne i szczegółowe Strategii z podziałem na źródła finansowania:

Źródło finansowania	Cel główny	Cel szczegółowy
PROW/ Fundusz Wiodący	Poprawa atrakcyjności obszaru LGD	Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD
PROW/RPO	Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD	Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw
RPO/ Fundusz Wiodący	Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD	Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych

V.4 Wskaźniki dla celów ogólnych

Wskaźniki dla celu ogólnego I

I	CEL OGÓLNY	Poprawa atrakcyjności obszaru LGD						
I.1	CEL SZCZEGÓLWE	Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD						
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy rok 2015	Plan rok 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W.I	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD (20,8 %)		osoba	6973	8423	GUS		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan początkowy rok 2015	Plan rok 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W.I.1	Liczba osób korzystających z nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej		osoba	0	9005	Ankieta monitorująca		
W.I.2	Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych imprezach kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych		osoba	0	18 000	Ankieta monitorująca		
W.I.3	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: (przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne)		sztuka	0	3	Ankieta monitorująca		
W.I.3	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych : przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści		sztuka	0	3	Ankieta monitorująca		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji: (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
		początkowa 2015 rok	końcowa 2023 rok					
I.1.1	Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej		Konkurs	Liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	sztuka	0	25	Ankieta monitorująca
I.1.2	Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych na obszarze LGD		Aktywizacja	Liczba wydarzeń/imprez (aktywizacja)	sztuka	0	27	Ankieta monitorująca

		i około turystycznych, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści	Projekt współpracy	Liczba wydarzeń/imprez (projekt współpracy)	sztuka	0	10	Ankieta monitorująca
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	0	1	Ankieta monitorująca
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Sztuka	0	6	Ankieta monitorująca
I.1.3	Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD	mieszkańcy obszaru LGD, przedsiębiorcy działający w branży usług turystycznych i około turystycznych, osoby prowadzące gospodarstwa agroturystyczne, grupy defaworyzowane, młodzież, turyści	Projekt współpracy, aktywizacja	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (aktywizacja)	sztuka	0	4	Ankieta monitorująca
				Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (projekt współpracy)	sztuka	0	4	Ankieta monitorująca
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	0	2	Ankieta monitorująca
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Sztuka	0	3	Ankieta monitorująca
SUMA								

Wskaźniki dla celu ogólnego II

II	CEL OGÓLNY	Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD						
II.1	CEL SZCZEGÓLOWE	Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw.						
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
W.II.	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej na terenie LGD (wzrost o 0,6 %)		szt.	5441	5482	GUS		
		Wskaźnik rezultatu dla celu szczegółowego	Jednostka miary	Stan początkowy 2015	Plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru		
W.II.1	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)		szt.	0	53	Ankieta monitorująca		
				Wskaźnik produktu				
	Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji: (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2015 rok	końcowa 2023 rok	
II.1.1	Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej	grupy defaworyzowane, mieszkańcy LGD	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	41	Ankieta monitorująca
II.1.2	Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych	grupy defaworyzowane, mieszkańcy LGD, mikro i małe przedsiębiorstwa	Konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	12	Ankieta monitorująca
	SUMA							

Wskaźniki dla celu ogólnego III

III.	CEL OGÓLNY	Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD						
III.1	CEL SZCZEGÓŁOWE	Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych						
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan początkowy rok 2015	Plan rok 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W.III.	Wzrost świadomości i kompetencji mieszkańców obszaru LGD do roku 2023 – 1080 osób.		osoba	0	1080	Ankieta monitorująca		
		Wskaźnik rezultatu dla celu szczegółowego	Jednostka miary	Stan początkowy rok 2015	Plan rok 2023	Źródło danych/sposób pomiaru		
W.III.1	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów		osoba	0	1300	Ankieta monitorująca		
W.III.2	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu		osoba	0	40	Ankieta monitorująca		
W.III.3	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)		osoba	0	22	Ankieta monitorująca		
W.III.4	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna		osoba	0	140	Ankieta monitorująca		
W.III.5	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		sztuka	0	56	Ankieta monitorująca/Rejestr doradztwa		
W.III.6	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach/wydarzeniach adresowanych do mieszkańców		osoba	0	600	Lista obecności		
W.III.7	Liczba zadowolonych osób uczestniczących w spotkaniach/wydarzeniach adresowanych do mieszkańców		osoba	0	450	Ankieta monitorująca		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji: (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, aktywizacja itp.)	Wskaźnik produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2015 rok	końcowa 2023 rok	
III.1.1	Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD	JST, organizacje pozarządowe	Konkurs	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	sztuka	0	18	Ankieta monitorująca
				Długość przebudowanych dróg gminnych	km	0	2,85	

III.1.2	Podnoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD	Organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, JST grupy defaworyzowane, mieszkańcy LGD	Projekt grantowy	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoba	0	250	Ankieta monitorująca
III.1.3	Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców LGD dotyczących wdrażania LSR		Koszty bieżące	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodzień	0	9	Lista obecności
				Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodzień	0	100	Lista obecności
				Liczba podmiotów którym udzielonego indywidualnego doradztwa	sztuka	0	80	Rejestr udzielonego doradztwa
			Animacja	Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	sztuka	0	50	Lista obecności
	Suma							

V.5 Tabelaryczna matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy/wyzwania społecznoekonomiczne	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie
Ograniczony dostęp mieszkańców i turystów do infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej oraz niewystarczająca promocja obszaru LGD	Poprawa atrakcyjności obszaru LGD	Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD	Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	liczba osób korzystających z nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej	Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD
			Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub , rekreacyjnych na obszarze LGD	Liczba wydarzeń/imprez (aktywizacja)	Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych imprezach kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	
				Liczba wydarzeń/imprez (projekt współpracy)		
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: (przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne)	
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy		
			Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (aktywizacja)	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych : przedsiębiorcy, grupy defaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści	
				Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (projekt współpracy)		
				Liczba zrealizowanych projektów współpracy	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: (przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne)	
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy		

Niski rozwój gospodarczy obszaru LGD	Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD	Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw	Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej na terenie LGD	
			Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa			
Słaby rozwój kapitału społecznego	Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD	Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych	Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach Długość przebudowanych dróg gminnych	Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów	Wzrost świadomości i kompetencji mieszkańców obszaru LGD	
			Podnoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu		Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)
				Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu		Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna

				Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	
				Liczba podmiotów którym udzielonego indywidualnego doradztwa		
				Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach/wydarzeniach adresowanych do mieszkańców	
					Liczba zadowolonych osób uczestniczących w spotkaniach/wydarzeniach adresowanych do mieszkańców	

Współpraca z innymi LGD

"Patrol historyczny - pogranicze chrześcijaństwa"

Projekt współpracy międzyregionalnej 6 LGD położonych w granicach historycznych ziem dobrzyńskiej i chełmińskiej, tj. Stowarzyszenia LGD "Dolina Drwęcy" (Koordynator), Stowarzyszenie LGD Gmin Dobrzyńskich Region Północ, Stowarzyszenie LGD Pojezierze Brodnickie, Stowarzyszenie LGD Ziemia Wąbrzeska, LGD Podgrodzie Toruńskie, LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe.

Cel projektu: wypromowanie lokalnego dziedzictwa historycznego, materialnego i niematerialnego, obyczaje, tradycję, historię, rzemiosła dawne, a także interesujące postaci historyczne oraz zabytki, miejsca ciekawe pod względem historycznym, pola bitew, trakty kupieckie itd.

Projekt będzie się opierał o innowacyjną metodę dotarcia i zaprezentowania historii regionu w postaci "karawany historycznej" przemierzającej poszczególne gminy, odwiedzającej szkoły i miejsca historyczne. Odtwórcy historyczni, rycerstwo, w tym rekonstruktorzy na koniach, żołnierze, rękodzielnicy, rzemieślnicy, kuglarze i animatorzy prezentować będą wybrane wątki historii odwiedzanych miejscowości. Projekt obejmować będzie organizację cyklu spotkań edukacyjnych ułożonych tematycznie - wstępnie zakłada po 1 spotkaniu w każdej z gmin wchodzących w skład partnerskich LGD. W ramach projektu zaplanowano do realizacji 15 zadań:

1. Zarządzanie projektem "Patrol Historyczny - pogranicze chrześcijaństwa"
2. Folder z mapą trasy
3. Kolorowanka związana tematycznie z projektem
4. Figurki promujące projekt
5. Koszulki promujące projekt
6. Film promujący
7. Rycerstwo chrześcijańskie XIII w. - grupa rekonstruktorów
8. Konie - jazda konno pod okiem instruktora
9. Garncarz - nauka rękodzielnictwa
10. Kowal - nauka rękodzielnictwa
11. Papiernik - nauka rękodzielnictwa
12. Rycerstwo konne zakonne - grupa rekonstruktorów
13. Zaprzęg - możliwość przejażdżki zaprzęgiem konnym
14. Alchemik "Alchemiczne Laboratorium" - pokazy i warsztaty
15. Nagłośnienie - nagłośnienie prowadzenia każdego ze spotkań

Grupy docelowe: turyści oraz mieszkańcy obszaru LSR

Niniejszy projekt przyczyni się do realizacji:

- celu ogólnego LSR: Poprawa atrakcyjności obszaru LSR
- celu szczegółowego: Wspieranie rozwoju turystyki rekreacji i kultury na obszarze LGD
- przedsięwzięcia: Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych na obszarze LGD

Projekt przyczyni się do realizacji następujących wskaźników produktu:

- **liczba wydarzeń/imprez**

- liczba zrealizowanych projektów współpracy

- liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy

Projekt przyczyni się do realizacji następujących wskaźników rezultatu:

- liczba osób zorganizowanych imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych

- liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: (przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne)

- liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, grupy de faworyzowane określone w LSR), młodzież turyści

Rozdział VI Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustalania kryteriów wyboru

Procedury wyboru i oceny operacji opracowane zostały na potrzeby oceny wniosków składanych do LGD. Konkursy naborów wniosków ogłaszane będą przez LGD dla poszczególnych przedsięwzięć. Nabory prowadzone będą dla podmiotów innych niż LGD na dwa sposoby. Pierwszy z nich przewiduje tryb indywidualny dla wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przekładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa. Drugi sposób zakłada projekty grantowe. W ramach projektów indywidualnych wdrażane będą następujące przedsięwzięcia:

- *tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej (EWRROW)*
- *wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej (EWRROW)*
- *rozwój istniejących podmiotów gospodarczych (EWRROW)*
- *budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD (EFFR)*

W ramach konkursów grantowych przewidziano realizację przedsięwzięcia:

- *ponoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD (EFS).*

Szczegółowe informacje dotyczące procedury wyboru operacji/grantobiorców wraz z regulaminem organu decyzyjnego przedstawiono w załączeniu do wniosku na wybór LSR. Poniżej odniesiono się jedynie do najważniejszych kwestii formalnych jakie spełniają te dokumenty:

- a. W ramach opracowanej dokumentacji przygotowano 2 odrębne procedury dla 2 rodzajów operacji realizowanych w ramach LSR: Procedurę oceny i wyboru projektów w ramach konkursów otwartych, Procedurę przeprowadzenia naboru wniosków – konkurs grantowy. Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia jest Rada LGD,
- b. Procedury przewidują prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego, pozwalającego na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami/poszczególnymi projektami,
- c. Procedury uwzględniają ustanowienie osoby/komisji, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji, zgodności formalnej – w przypadku przedmiotowej Strategii osobą która będzie pełniła tę rolę będzie Kierownik biura LGD,
- d. Procedury przewidują zachowanie parytetów sektorowych na każdym etapie oceny.

Kryteria wyboru

Kryteria wyboru operacji w ramach realizacji LSR zostały ustanowione w drodze przeprowadzonych konsultacji społecznych przy zastosowaniu następujących metod partycypacyjnych: badania ankietowe, warsztaty konsultacyjne, ocena partycypacyjna oraz w ramach prac zespołu roboczego powołanego ds. Strategii. W wyniku konsultacji oraz mając na uwadze uwarunkowania i wymagania EFSI ustalono poniższe kryteria, które zostały – zgodnie z zapisami Statutu – zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe.

W przypadku zmiany kryteriów wyboru operacji procedura w tym zakresie będzie nawiązywała do procedury aktualizacji LSR opisanej w załączniku do Strategii. W tym zakresie w przypadku gdy w trakcie monitoringu i/lub ewaluacji prac nad wdrażaniem Strategii zaistnieją okoliczności związane z potrzebą zmiany założeń kryteriów wyboru operacji, w celu reakcji na tą potrzebę Zarząd LGD przygotowuje propozycję zmian mogących poprawić zaistniałą sytuację. Następnie propozycje te zostaną podane konsultacją społeczną w postaci: przeprowadzenia otwartych konsultacji na zorganizowanym w tym celu co najmniej jednym, otwartym spotkaniu z mieszkańcami; informacji zamieszczonej na stronie internetowej o proponowanych zmianach z możliwością przesyłania swoich opinii co do ich zakresu; informacji w punkcie konsultacyjnym o procesie zmiany kryteriów i możliwości wnoszenia swoich ewentualnych uwag; bezpośrednich konsultacji na zorganizowanym w tym celu spotkaniu z Radą Stowarzyszenia. Na podstawie tak przeprowadzonych konsultacji Zarząd LGD po zebraniu wszystkich opinii podejmie decyzje co do ewentualnych zmian kryteriów i ich zakresu. Ustalone na tej podstawie zmiany zostaną zaprezentowane do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD z wyznaczonym terminem na ostateczne wnoszenie swoich uwag przez zainteresowanych strony. Po upływie terminu i uwzględnieniu tych uwag nastąpi proces aktualizacji założeń kryteriów, którego końcowym elementem będzie zatwierdzenie zmian przez odpowiednie organy Stowarzyszenia zgodnie z jego statutem. Opisany powyżej proces aktualizacji LSR zapewnia tym samym społeczności lokalnej powszechny i systematyczny udział w konsultacjach nad kształtem i zmianami kryteriów.

Rozdział VII Plan działania

Plan działania i budżet LSR są bezpośrednio skorelowane i wynikają z założeń poszczególnych celów, rodzajów przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji, grup docelowych do których skierowana jest interwencja w ramach LSR oraz przede wszystkim założonych efektów realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć tj. wskaźników produktu i rezultatu, których wielkości są bezpośrednio powiązane z wysokością środków finansowych przeznaczonych na realizację Strategii. Jednocześnie struktura planu działania i budżetu jest dopasowana do sposobu realizacji danego celów i wskaźników, w związku z tym najwięcej działań zaplanowano do realizacji odpowiedni w okresach 2016 – 2018 oraz 2019 – 2021

CEL OGÓLNY nr I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Podziałanie /zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy: I.1 Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie I.1.1 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	14 szt.	76 %	3 250 000,00	11 szt.	100 %	1 028 530,00	0 szt.	100 %	0	25	4 278 530,00	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie I.1.2 Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych na obszarze LGD	Liczba wydarzeń/imprez (aktywizacja)	13 szt.	48 %	119 499,00	13 szt.	96 %	129 500,00	1 szt.	100 %	6 500,00	27	255 499,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja/
	Liczba wydarzeń/imprez (projekt współpracy)	10 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		10		Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1 szt.	100 %	100 001,00	0 szt.	100 %	0,00	0 szt.	100 %	0,00	1	100 001,00	Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	6 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		6		Fundusz wiodący	Współpraca
Przedsięwzięcie I.1.3 Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (aktywizacja)	2 szt.	50 %	34 001,00	2 szt.	100 %	105 000,00	0 szt.	100 %	0,00	4	139 001,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja

	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (projekt współpracy)	4 szt.	100 %	74 999,00	0 szt.	100 %	0,00	0 szt.	100 %	0,00	4	74 999,00	Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	2 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		2		Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	3 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		3		Fundusz wiodący	Współpraca
Razem cel szczegółowy										6 500,00				
Razem cel ogólny										6 500,00				

CEL OGÓLNY nr II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy: II.1 Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw												PROW/RPO		
Przedsięwzięcie II.1.1 Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	10 szt.	26 %	750 000,00	18 szt.	72 %	1 350 000,00	13 szt.	100 %	975 000,00	41	3 075 000,00	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie II.1.2 Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	4 szt.	36 %	800 000,00	4 szt.	73 %	800 000,00	4 szt.	100 %	536 470,00	12	2 136 470,00	PROW	
Razem cel szczegółowy				1 550 000,00			2 150 000,00			1 511 470,00		5 211 470,00		
Razem cel ogólny				1 550 000,00			2 150 000,00			1 511 470,00		5 211 470,00		

CEL OGÓLNY nr III	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie /zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji i wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy: III.1 Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych												PROW/RPO		
Przedsięwzięcie III.1.1 Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt.	0 %	0,00	14 szt.	44 %	5 200 000,00	4 szt.	100 %	1 000 000,00	18	6 200 000,00	RPO	Realizacja LSR
	Długość przebudowanych dróg gminnych	0 km	0%		2,85 km	100%		0 km	100%		2,85			
Przedsięwzięcie III.1.2 Podnoszenie kompetencji, integracja oraz animacja mieszkańców LGD	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	250 osób	100 %	1 800 000,00	0 osób	100 %	0,00	0 osób	100 %	0,00	250	1 800 000,00	RPO	
Przedsięwzięcie III.1.3 Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców LGD dotyczących wdrażania LSR	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	6 osobodni	67 %	2 000,00	3 osobodni	100 %	1 000,00	0 osobodni	100 %	0,00	9	3 000,00	Fundusz wiodący	Koszty bieżące
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	60 osobodni	60 %	3 000,00	40 osobodni	100 %	2 000,00	0 osobodni	100 %	0,00	100	5 000,00	Fundusz wiodący	Koszty bieżące
	Liczba podmiotów którym udzielonego indywidualnego doradztwa	50 szt.	63 %	0,00	25 szt.	94 %	0,00	5 szt.	100 %	0,00	80	0,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja
	Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	30 szt.	60 %	1 500,00	20 szt.	100 %	1 000,00	0 szt.	100 %	0,00	50	2 500,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy				1 806 500,00 zł			5 204 000,00 zł			1 000 000,00 zł		8 010 500,00 zł		
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów		osoba	-		-	-		-	100 %		1300		RPO	Realizacja LSR

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0 osób	0 %		30 osób	75 %		10 osób	100 %		40		RPO	Realizacja LSR
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0 osób	0 %		16 osób	73 %		6 osób	100 %		22		RPO	Realizacja LSR
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0 osób	0 %		105 osób	75 %		35 osób	100 %		140		RPO	Realizacja LSR
Razem cel ogólny			1 806 500,0 0			5 204 000,0 0			1 000 000,0 0		8 010 500,00		
Razem LSR			6 935 000,0 0			8 617 030,00			2 517 970,00		18 070 000,0 0		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu miejsc pracy w poddziałania Realizacja LSR PROW											5 211 470,00		
											54,91 %	PROW	

Rozdział VIII. Budżet LSR

1. Ogólna charakterystyka budżetu w tym wskazanie funduszy EFSI stanowiących źródło finansowania LSR w latach 2014-2020.

Całkowity budżet przedmiotowej LSR wynosi **20 115 000,00** zł z czego najwięcej środków przypada na działania związane z realizacją LSR – **17 490 000,00** zł. W ramach budżetu na pokrycie kosztów bieżących i aktywizację LSR przeznaczono kwotę **2 450 000** zł a na projekty współpracy kwotę **175 000,00** zł. Przedmiotowa Strategia ma charakter Strategii wielo funduszowej i będzie finansowana z następujących źródeł: PROW, EFS oraz EFRR. Plan finansowy Strategii odnoszący się do finansowania poddziałania 19.2 PROW oparto o przewidywaną pulę środków jaka zostanie przeznaczona dla sektora finansów publicznych oraz dla pozostałych podmiotów. W tym zakresie założono, że w ramach LSR operacje zostaną zrealizowane w następującym podziale:

- **5 211 470,00** zł przez beneficjentów innych niż jednostki sektora finansów publicznych,
- **4 278 530,00** zł przez beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych

Mając na uwadze ten fakt w przypadku struktury dofinansowania operacji realizowanych przez podmioty z sektorów innych niż sektor publiczny będzie ona oparta o finansowanie z EFRROW w wysokości **3 316 058,36** zł (63,63%) oraz wkład budżetu Państwa w wysokości **1 895 411,64** zł (36,37%). W przypadku beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych operacje będą finansowane w wysokości **2 722 428,64** zł (63,63 %) oraz wkład własny **1 556 101,36** (36,37 %).

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela. Przedstawiona struktura budżetu wynika z konstrukcji celów i wskaźników LSR i ma swoje źródło przede wszystkim w konsultacjach społecznych, których jednym z elementów było ustalenie wielkości budżetu LSR oraz jego struktury z podziałem na poszczególne zakresy wsparcia oraz cele i przedsięwzięcia. Tym samym budżet Strategii jest wynikiem konsensusu wypracowanego w trakcie konsultacji społecznych.

2. Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.

W kontekście konstruowania budżetu i jego struktury związanej z celami LSR należy wskazać, że bazowano w tym zakresie na dążeniu do budżetu równoważnego, który będzie brał pod uwagę potrzeby wszystkich sektorów biorących udział we wdrażaniu LSR a jednocześnie uwzględniał specyfikę możliwych do zrealizowania operacji w ramach danego celu. Poniżej przedstawiona struktura budżetu LSR z podziałem na cele szczegółowe potwierdza, że udało się osiągnąć to założenie. Budżet LSR przewiduje wsparcie różnych grup docelowych. Jednocześnie w budżecie założono, że cele opierające się głównie na działaniach inwestycyjnych (cel 1,2,) oraz działaniach inwestycyjnych (rewitalizacyjnych) „twardych” i „miękkich” (cel 3), które łącznie wymagają największych nakładów finansowych.

Poza tym budżet LSR jest bezpośrednio skorelowany i wynika z założeń poszczególnych celów, rodzajów przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji, grup docelowych do których skierowana jest interwencja w ramach LSR oraz przede wszystkim założonych efektów realizacji poszczególnych celów i przedsięwzięć tj. wskaźników produktu i rezultatu, których wielkości są bezpośrednio powiązane z wysokością środków finansowych przeznaczonych na realizację Strategii i poszczególnych jej celów. Jednocześnie struktura budżetu jest dopasowana do sposobu realizacji danego celu wskaźnika – gdzie większe środki przewidziano na realizację projektów, których wybór nastąpi w trybie konkursowym oraz w trybie projektów grantowych LGD (cel 3).

Cel szczegółowy nr 1 i częściowo cel nr 2 będą finansowane w ramach budżetu na realizację LSR, którego budżet sięga maksymalnego poziomu wsparcia (PROW) biorącego pod uwagę wielkość LGD. W tym zakresie zdecydowaną większość środków (cel 1) przeznaczono na realizację zadań inwestycyjnych w ramach których budżet skorelowano z wielkością zakładanych efektów ich realizacji w postaci: budowy, przebudowy lub remontu infrastruktury turystycznej rekreacyjnej i kulturalnej – **25** szt. Znaczną część środków LSR przeznaczono na realizację celu nr 2 związanego ze wsparciem zakładania i rozwoju podmiotów gospodarczych. Najwięcej środków przeznaczono na realizację zadań celu nr 3. Związane jest to z dużymi potrzebami w tym zakresie zarówno w postaci działań rewitalizacyjnych stricte „twardych” typu budowa, przebudowy remontu budynków i dróg przyczyniających się do rewitalizacji społeczno gospodarczej, jak również działań miękkich szkoleniowych i animacyjnych – stąd założony budżet jest dopasowany do limitów wartości tego typu projektów oraz założonych wskaźników dla przedsięwzięć i celów w ramach których zostaną zrealizowane.

W przypadku środków przewidzianych na realizację projektów współpracy w ramach celu nr 1 założono, że budżet na tego typu operacje wyniesie 2% budżetu na wdrażanie LSR tj. kwotę **175 000,00** zł, która na bazie przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz ustaleń z partnerami tych projektów zostanie przeznaczona na realizację 3 tego typu operacji – w tym zakresie budżet i liczba operacji wynikają także z doświadczeń LGD w realizacji podobnych przedsięwzięć w okresie programowania 2007-2013.

Cel nr 1 po części zostanie sfinansowany również ze środków Wsparcia na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji, na które to działania LGD posiada budżet w wysokości 2 450 000,00 zł.

W konsekwencji jak wynika z przedstawionego zestawienie budżet LSR jest zrównoważony, powiązany bezpośrednio z celami i uwzględnia specyfikę obszary LGD.

Tabela 29 Powiązanie budżetu LSR z celami szczegółowymi.

Cel szczegółowy LSR		Budżet w PLN
1	Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD	4 848 030,00
2	Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw	5 211 470,00
3	Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych	8 010 500,00

Tabela 30 Budżet LSR

Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań:

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)				
	PROW	RPO		Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR		
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	9 490 000,00	1 800 000,00	6 200 000,00		17 490 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	175 000,00				175 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)		0,00	0,00	1 701 056,48	1 701 056,48
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)		0,00	0,00	748 943,52	748 943,52
Razem	9 665 000,00	1 800 000,00	6 200 000,00	2 450 000,00	20 115 000,00

Tabela 31 Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014 - 2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowym środków publicznych	Razem
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	3 316 058,36	1 895 411,64		5 211 470,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 722 428,64		1 556 101,36	4 278 530,00
Razem	6 038 487,00	1 895 411,64	1 556 101,36	9 490 000,00

Rozdział IX Plan Komunikacji

Poniżej przedstawiono główne założenia Planu komunikacji Lokalnej Grupy Działania – szczegółowe rozwiązania w tym zakresie przedstawiono w treści samego Planu który stanowi załącznik do przedmiotowej LSR.

Na podstawie przeprowadzonych badań, a także rozeznania potrzeb w zakresie działań komunikacyjnych LGD wyznaczyła Misję Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe w zakresie komunikacji jako:

„Umożliwienie mieszkańcom stałego dostępu do informacji o możliwości wspierania rozwoju lokalnego ze środków w ramach PROW, RPO oraz edukacja kadr wdrażających”.

Natomiast Wizją naszego partnerstwa określającą pożądaną stan docelowy do którego będzie dążyć LGD w czasie swojej działalności w zakresie komunikacji jest:

„Świadome i wyedukowane społeczeństwo oraz profesjonalne kadry wdrażające w zakresie możliwości wspierania rozwoju lokalnego ze środków PROW oraz RPO.

W ramach Strategii komunikacji Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe wyznaczyła cel główny i dwa cele szczegółowe, które realizowane będą poprzez określone działania komunikacyjne.

Cel główny I: Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie możliwości wspierania rozwoju lokalnego ze środków PROW 2014–2020 i PRO 2014 - 2020

Cel szczegółowy I.1: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem

Cel szczegółowy I.2: Podniesienie poziomu komunikacji wewnętrznej LGD

Na podstawie określonych kierunków rozwoju obszaru LGD poniżej określono grupy docelowe, do których kierowane będą bezpośrednie działania komunikacyjne realizowane w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Wybrane grupy docelowe są adekwatne do wskazanych w LSR adresatów poszczególnych przedsięwzięć, zapewniając dotarcie z przekazem do wszystkich potencjalnie zainteresowanych odbiorców. Jednocześnie na etapie prowadzonej diagnozy stanu obecnego obszaru oraz analizy SWOT wskazano grupy defaworyzowane – bezrobotnych, kobiety oraz osoby do 35 roku życia. Poniżej, w schematyczny sposób wskazano grupy docelowe określone dla poszczególnych celów szczegółowych:

- a. Cel szczegółowy I.1: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem: bezrobotni – grupa defaworyzowana, kobiety - grupa defaworyzowana, osoby do 35 roku życia – grupa defaworyzowana, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, JST i jednostki organizacyjne JST, przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okołoturystycznej, kościoły i związki wyznaniowe,
- b. Cel szczegółowy I.2: Podniesienie poziomu komunikacji wewnętrznej LGD: członkowie Zarządu, członkowie Rady, członkowie LGD,

Poniżej przedstawiono planowane do realizacji działania komunikacyjne w podziale na poszczególne wyznaczone w ramach Strategii cele szczegółowe:

Cel szczegółowy I.1 Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem: kampania informująca o rozpoczęciu wdrażania LSR oraz o możliwościach otrzymania dofinansowania; kampanie informacyjne o prowadzonych naborach wniosków; spotkania informacyjne z mieszkańcami; warsztaty z wypełniania dokumentacji aplikacyjnej; warsztaty z rozliczania zawartych umów; bezpośrednie doradztwo, badania jakości prowadzonych działań informacyjnych i funkcjonowania LGD.

Cel szczegółowy I.2: Podniesienie poziomu komunikacji wewnętrznej LGD: spotkania członków LGD, w tym Walne Zgromadzenia Członków LGD

W celu poinformowania określonych grup odbiorców o prowadzonych działaniach komunikacyjnych LGD będzie wykorzystywać następujące narzędzia komunikacyjne, dobierane w zależności od potrzeby do odpowiednich grup docelowych. Narzędzia zostały ponumerowane i stosowane będą podczas komunikacji ze społecznością w zależności od działania i poszczególnych grup docelowych do których będą skierowane: publikacja na stronie internetowej LGD, mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem, ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych, ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych, materiały drukowane: broszury, ulotki itp., ogłoszenia/informacje w lokalnych rozgłoszeniach radiowych, korespondencja listowna.

Rozdział X Zintegrowanie

1. Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami w szczególności strategiami rozwoju województwa/województw poprzez porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR i wykazanie ich spójności.

Poniżej przedstawiono syntetyczne powiązania oraz spójność przygotowanej LSR z istniejącymi dokumentacją planistycznymi na poziomie lokalnym oraz regionalnym. W tym zakresie należy wskazać, że opracowana Strategia jest komplementarna i wpisuje się w realizację założeń innych, aktualnych dokumentów strategicznych dotyczących obszaru LGD. Biorąc pod uwagę istniejące dokumenty strategiczne, dokonano zestawienia i opisu komplementarności ze strategiami poszczególnych gmin obszaru LGD, strategią rozwoju powiatu lipnowskiego oraz dokumentami planistycznymi dla poziomu regionu – województwa kujawsko – pomorskiego.

A. Strategie gminne:

- **Gmina Bobrowniki – „Lokalna strategia rozwoju Gminy Bobrowniki na lata 2015 - 2020 ”** - wyznaczone cele LSR nawiązują do celów wskazanych w Strategii gminy Bobrowniki. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim 3 z 5 wyznaczonych celów strategicznych rozwoju gminy i wyodrębnionych w ramach nich celów operacyjnych. W przypadku celu operacyjnego poprawa warunków życia mieszkańców Gminy Bobrowniki strategia gminna wskazuje na „przebudowę dróg gminnych” co ma swoje odzwierciedlenie w zapisach LSR przede wszystkim w postaci celu szczegółowego „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”. W przypadku celu operacyjnego poprawa wizerunku i promocja Gminy Bobrowniki strategia gminna wskazuje takie cele jak „tworzenie infrastruktury wypoczynkowej” oraz „rozwój produktów turystycznych” które mają wprost odzwierciedlenie w LSR w założeniach celu szczegółowym „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD”.
- **Gmina Lipno – „Lokalny Program Rozwoju Gminy na lata 2013 – 2020 ”** – w przypadku strategii rozwoju gminy Lipno każdy z celów LSR odnajduje swoje odzwierciedlenie w zapisach tego dokumentu. Sytuacja ta dotyczy przede wszystkim kwestii w strefie:
  - Środowisko i turystyka , której działania znajdują odbicie w celu „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD”
  - Infrastruktura, której działania znajdują odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych” oraz celu „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD”
  - Gospodarka, której działania są komplementarne z celem szczegółowym LSR „Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw”
  - Strefa społeczna ,której działania są zgodne z celem głównym LSR „Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD”
- **Gmina Tłuchowo – „Strategia Rozwoju Gminy Tłuchowo na lata 2014 - 2020”** – realizacja strategii gminnej pokrywa się na wszystkich płaszczyznach oraz w przypadku każdego z 3 wyznaczonych celów strategicznych z zapisami LSR. Zgodność w tym zakresie widoczna jest w postaci komplementarności z celami strategii gminnej w zakresie:
  - celu szczegółowego „Rozbudowywać i modernizować infrastrukturę społeczną i techniczną wpływającą na jakość życia mieszkańców, m.in. poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.” w ramach którego wskazano na cele operacyjne „Zapewnienie mieszkańcom atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, w tym dla dzieci w okresie wakacyjnym” , „Rozwijanie współpracy partnerskiej, zwłaszcza z organizacjami pozarządowymi” , „Kontynuacja rozbudowy infrastruktury drogowej na terenie Gminy” mają swoje odzwierciedlenie odpowiednio w celach szczegółowych LSR: „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD”, oraz „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”
  - celu szczegółowego „Tworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości” , wskazano na cele operacyjny „Wspieranie przedsiębiorców już działających i rozpoczynających prowadzenie działalności na terenie Gminy” który wprost jest komplementarny z zapisami LSR wskazanymi w postaci celu szczegółowego „Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw”.

- celu szczegółowy „Rozwijać infrastrukturę turystyczną” wprost ma swoje odzwierciedlenie w zapisach LSR w postaci celów szczegółowego „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD” .

▪ **Gmina Wielgie – „Strategia Rozwoju Gminy Wielgie na lata 2014-2020”** – zgodność z celami strategii gminnej widoczna jest przede wszystkim w postaci komplementarności z zapisami następujących celów strategicznych - „Rozwój infrastruktury technicznej przyczyniającej się do poprawy jakości życia mieszkańców” jest komplementarny z celem szczegółowym LSR „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”.

- Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, skutkujących zwiększeniem zatrudnialności na terenie gminy znajduje swoje odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw”.

- Aktywizacja lokalnej społeczności, zwiększanie zdolności adaptacyjnej mieszkańców do zmian społecznych i gospodarczych oraz podniesienie standardu usług publicznych cel ten jest komplementarny się z celem głównym LSR „Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD”.

▪ **Gmina Miasto Lipno – „Strategia Rozwoju Miasta Lipna na lata 2014 - 2020”** – cele LSR są spójne z celami strategii gminy w następujących obszarach:

- gospodarczym w którym wskazano min. na działania: „na rzecz wsparcia rozwoju lokalnej przedsiębiorczości” , „partnerstwo publiczno-prywatne jako forma współpracy samorządu z sektorem prywatnym” oraz „rozwój infrastruktury technicznej (drogowej, ciepłowniczej, elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej)” , które wprost znajdują swoje odzwierciedlenie w celach szczegółowych LSR „Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw” oraz „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”

- społecznym w którym wskazani min na „poprawa infrastruktury, modernizacja i unowocześnianie placówek” , zapobieganie wykluczeniu społecznemu znajdują odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”

- kulturalnym w którym wskazano „nawiązanie współpracy między instytucjami kulturalnymi, sportowymi i organizacjami”, „modernizacja infrastruktury” mają swoje odzwierciedlenie w celu szczegółowym „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD” oraz celu „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”

- sportowym w którym wskazano min. „ aktualizowanie i rozwijanie bazy usług sportowych” oraz „modernizacja infrastruktury” znajdują swoje odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD”

▪ **Gmina Czernikowo – „Strategia Rozwoju Gminy Czernikowo do 2020”** - zapisy LSR znajdują swoje odzwierciedlenie w założeniach strategii gminnej po stronie przede wszystkim 3 celów strategicznych i 1 celu szczegółowego:

- w obszarze Aktywne Społeczeństwo cel strategiczny nawiązanie współpracy z innymi podmiotami w celu realizacji wspólnych zadań jest komplementarny z celem ogólnym LSR „Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD”

- w obszarze Ochrona walorów przyrodniczych cel strategiczny Wykorzystanie unikatowych cech środowiskowych (rozwój turystyki) znajdują wprost swoje odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD”

- w obszarze efektywna Lokalna Gospodarka cel szczegółowy „wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców” jest komplementarny z celem ogólnym LSR „Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD”

- obszarze Odpowiednia infrastruktura cel operacyjny „remont nawierzchni dróg gminnych” znajdują swoje odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”

▪ **Gmina Dobrzyń nad Wisłą – „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2015 – 2020”** - w przypadku przedmiotowej strategii gminnej praktycznie wszystkie kwestie poruszane w LSR mają swoje odzwierciedlenie i przyczyniają się do realizacji założeń strategii rozwoju gminy. Komplementarność w tym zakresie jest szczególnie widoczna w przypadku kwestii rozwoju turystyki gdzie w strategii rozwoju gminy wyznaczono cel główny " Skuteczne, konsekwentne wykorzystanie dogodnego położenie geograficznego gminy dla intensywnego rozwoju turystyki wodnej i sportów wodnych, w szczególności markowych, cyklicznych imprez żeglarskich " oraz cel „Stworzenie i promocja najlepszych produktów turystycznych w gminie dla zdecydowanego zwiększenia całorocznego napływu turystów” co jest zgodne z celem ogólnym LSR „Poprawa atrakcyjności obszaru LGD”. Jednocześnie strategia rozwoju gminy dużą

uwagę przykłada do kwestii kapitału społecznego zapisanego w celu „Podnoszenie poziomu kapitału społecznego w gminie, w szczególności umacnianie integracji i współpracy mieszkańców i ich środowisk” oraz rozwoju przedsiębiorczości „Poprawa klimatu dla przedsiębiorczości dla znaczącego zwiększenia liczby miejsc pracy w gminie” które wprost znajdują swoje odzwierciedlenie odpowiednio w celu ogólnym LSR „Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD” oraz celu szczegółowym „Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw” .

Pozostałe gminy Kikół, Skępe i Chrostkowo na dzień opracowania LSR nie posiadają aktualnych dokumentów strategicznych. Przeprowadzone działania min. konsultacje społeczne, warsztaty, spotkania komitetu ds. opracowania LSR wskazują na bardzo zbieżne „interesy” tychże gmin do kierunków rozwoju przyjętych w LSR.

B. Strategie powiatowe:

- „**Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego**” – założenia LSR są komplementarne i spójne także z zapisami strategii powiatowej – spójność ta widoczna jest w odniesieniu do następujących zapisów strategii powiatu:

- **Obszar gospodarki i rynku pracy** w ramach którego najważniejszym celem działań przewidzianych i ujętych do realizacji w ramach tego obszaru wsparcia jest rozwój gospodarczy generujący nowe miejsca pracy, w tym zarówno stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju lokalnych inicjatyw gospodarczych. W strefie zainteresowań wydzielonego obszaru wsparcia pozostają również zagadnienia powiązane szeroko z rynkiem pracy w znaczeniu predyspozycji i kwalifikacji bezrobotnych. Założenia LSR są spójne z zapisami strategii powiatowej co widoczne jest w postaci celów szczegółowych odnoszących się do „Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw” .

- **Obszar rozwój infrastruktury** odnosi się min do ilości, jak i jakości infrastruktury drogowej, zapewniającej powiązanie układu dróg lokalnych (wewnętrznych) z drogami wojewódzkimi i krajowymi, które z kolei tworzą sieć połączeń z drogami ekspresowymi i autostradami. Założenia LSR są spójne z zapisami strategii powiatowej w postaci celu szczegółowego „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”.

W ramach tego obszaru wskazano również na działania nakierowane na aktywizację zagrożonych warstw społecznych. Zgodnie z zapisami OSGR dla podejmowania takich działań istotnym jest właściwe zaplecze infrastrukturalne w postaci lokali (domów kultury, świetlic, bibliotek itp.) lub zagospodarowanej przestrzeni integracji społecznej (parków, siłowni zewnętrznych itp.) sprzyjającej prowadzeniu zajęć, programów aktywizacyjnych, a także obiektów infrastruktury rekreacyjno-sportowej. Zakres tego rodzaju działań na rzecz infrastruktury „okołospołecznej” może zostać zrealizowany w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenach miejskich i wiejskich. Z tymi zagadnieniami wiążą się również działania na rzecz infrastruktury rekreacyjno – kulturowe. Ww. działania znajdują odzwierciedlenie w celach szczegółowych LSR „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych” oraz cel „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD” .

- **Obszar Rozwój kreatywnego społeczeństwa** w tym obszarze strategia wskazuje min. na problem bezrobocia, ponoszenie kwalifikacji osób oraz aktywizację społeczności lokalnej. Działania te są spójne z zapisami LSR co znajdują swoje odzwierciedlenie w celach szczegółowych „Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw” oraz „Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych”

Strategie regionalne:

- „Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 – Plan moderacji 2020” – założenia przedmiotowej LSR są spójne i przyczyniają się do realizacji celów strategii rozwoju województwa pomorskiego. Spójność ta widoczna jest w zgodności celów LSR ze wszystkimi celami strategicznymi strategii wojewódzkiej:

- **Cel strategiczny „Gospodarka i miejsca pracy”** – w ramach przedmiotowego celu przewidziano działania związane ze wzrostem zatrudnienia oraz rozwojem turystyki . Działania te mają swoje odzwierciedlenie w zapisach LSR w postaci celu szczegółowego „Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD” oraz celu „Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości

na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw”

- **Cel strategiczny „Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi”** którego głównym założeniem jest podniesienie kapitału ludzkiego i społecznego znajdując odzwierciedlenie w celu szczegółowym LSR „Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD”.

- „Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko - Pomorskiego na lata 2014-2020” – realizacja LSR jest zgodna i po części wynika z zapisów RPO Województwa Kujawsko - Pomorskiego, który to dokument jest wyznacznikiem interwencji funduszy UE finansowanych na szczeblu wojewódzkim ze środków EFRR oraz EFS. Spójność LSR z zapisami Programu Regionalnego odnosi się przede wszystkim do osi poświęconych RLKS. W ramach realizacji LSR wyznaczone zostały przedsięwzięcia, których realizacja wprost do wskaźników RPO. Do przedsięwzięć tych należy zaliczyć: Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD oraz ponoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.

2.1. Integracja na poziomie celów:

Założenia przedmiotowej LSR nawiązują do kwestii integracji zasobów wewnętrznych obszaru LGD w celu pobudzenia jego rozwoju i osiągnięcia zakładanych celów RLKS. Na poziomie podstawowym integracja zasobów zaprezentowana w LSR ma charakter dwojaki:

- integracji podmiotowej – w tym zakresie założenia LSR pozwalają na realizację wzajemnie powiązanych działań przez podmioty wywodzące się ze wszystkich 3 sektorów gospodarki a beneficjentami operacji realizowanych przy wsparciu LSR będą zarówno podmioty sektora publicznego, gospodarczego jak i społecznego; tym samym wszystkie te kategorie podmiotów będą brały udział we wdrażaniu Strategii,

- integracji przedmiotowej – w tym zakresie widoczna jest w ramach LSR realizacji kompleksowych i wzajemnie powiązanych działań służących realizacji wyznaczonych celów głównych;

- w przypadku celu głównego związanego z „Poprawą atrakcyjności obszaru LGD” zakłada on realizację wzajemnie uzupełniających się zadań związanych jednocześnie z inwestycjami w odpowiednią infrastrukturę popartych działaniami nie inwestycyjnymi w nakierowanymi na szeroką rozumiana promocję obszaru.

- w odniesieniu do celu głównego „Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD” widoczne jest także jego ukierunkowanie na działania wzajemnie powiązane dotyczące wsparcie i rozwoju przedsiębiorczości

- w odniesieniu do celu głównego Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD w ramach którego zaplanowani zintegrowane działania infrastrukturalne odnoszące się do realizacji „twardych” i „miękkich” projektów.

2.2. Integracja na poziomie sektorów:

Przedsięwzięcie *Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD* spowodują zintegrowanie ze sobą sektora publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Przyjęta formuła działania zakłada, iż sektor publiczny bądź społeczny tworzy infrastrukturę, z której korzystają następnie podmioty i organizacje społeczne takie jak: mieszkańcy, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich itp. W oparciu o powstałą infrastrukturę rozwija się sektor gospodarczy w postaci przedsiębiorstw świadczących usługi turystyczne i okołoturystyczne. Również przy realizacji przedsięwzięcia *Ponoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD* zakłada się możliwą współpracę trzech sektorów. Na przykład szkolenie z zakresu podnoszenia kwalifikacji organizuje podmiot publiczny (gmin, GOPS), odbiorcami są przedstawiciele sektora społecznego (mieszkańcy), natomiast przeprowadzenie szkolenia od strony stricte technicznej powierza się przedsiębiorcy.

2.3 Integrowanie na poziomie branż

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w ramach LSR pozwolą na integrowanie ze sobą różnych branż działalności. W przedsięwzięciu *Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD* zintegrowanie branż nastąpi przez ich wspólną promocję (np. zamieszczanie zdjęć, opisów i adresów w folderach i ulotkach). I tak planuje się promocję branży usługowej działającej w obrębie usług turystycznych i okołoturystycznych (hotele, pensjonaty, gospodarstwa agroturystyczne itp.), gastronomicznej (zajazdy, bary), handlowej (tradycyjne produkty, wyroby), rolniczej (np. gospodarstwa produkujące żywność ekologiczną).

Przedsięwzięcie „Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej” – w tym przedsięwzięciu zintegrowanie branż nastąpi w oparciu o powstałą bądź przebudowaną/rozbudowaną infrastrukturę turystyczną. Niniejsze działania spowodują przełożą się na rozwój

infrastruktury towarzyszącej min. branży transportowej (przewóz osób), gastronomicznej (restauracje, bary), rekreacyjno - usługowej (wypożyczalnie rowerów, sprzętu wodnego itp.), handlowej (sprzedaż pamiątek, tradycyjnych produktów itp.).

Rozdział XI Monitoring i ewaluacja

Poniżej przedstawiono syntetyczny opis kwestii monitoringu i ewaluacji LSR – szczegóły przedmiotowej procedury przedstawiono w załączniku do Strategii.

1. Procedura ewaluacji:

- a. Wskazanie elementów podlegających ocenie.
  - Elementy funkcjonowania LGD: ocena poziomu realizacji założeń Planu komunikacji, ocena pracy pracowników biura pod kątem realizacji ich zakresu obowiązków,
  - Elementy wdrażania LSR: ocena czy przyjęte procedury wyboru operacji do realizacji zostały prawidłowo dobrane i pozwalają na obiektywną ocenę, ocena jakości kryteriów wyboru operacji, analiza efektów działań i operacji realizowanych w ramach poszczególnych przedsięwzięć w kontekście osiągnięcia wskaźników założonych w ramach każdego przedsięwzięcia, analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na zrealizowanie założeń poszczególnych przedsięwzięć, celów szczegółowych oraz celów głównych założonych do realizacji w strategii, analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na realizację struktury budżetu Strategii w odniesieniu do liczby założonych naborów i wielkości środków na każde z działań w skali roku oraz na cały okres programowania, analiza grup docelowych wnioskujących o wsparcie, analiza wielkości i zakresu wsparcia dla grup defaworyowanych i jej odniesienie do założeń Strategii, analiza stopnia realizacji Strategii w odniesieniu do założonego harmonogramu przedstawionego w Planie działania,
- b. Czas i okres przeprowadzenia oceny: ewaluacja bieżąca (ewaluacja ta będzie prowadzona raz w okresie realizacji Strategii i obejmie okres od początku wdrażania LSR (2016) do końca 2018 roku - badanie ewaluacyjne zostanie przeprowadzone do końca I kwartału 2019 roku); ewaluacja ex-post (zostanie ona przeprowadzona jednorazowo w II kwartale 2023 roku i obejmie cały okres wdrażania LSR).
- c. Kryteria, na podstawie których będzie przeprowadzana ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR: skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość,
- d. Sposób pomiaru i pozyskiwania danych: założone badania ewaluacyjne zostaną przeprowadzone przez pracowników biura LGD oraz (fakultatywnie w razie potrzeb) ekspertów z zewnątrz. W ramach prowadzonych badań ewaluacyjnych zostaną wykorzystane następujące metody badawcze: analiza desk research, analiza statystyczna projektów wybranych i niewybranych do realizacji, badania ankietowe wnioskodawców, badania ankietowe efektywności prowadzonych działań aktywizujących i informacyjnej, analiza statystyczna dotycząca realizacji budżetu LSR, analiza terytorialna. Dane na potrzeby badań ewaluacyjnych zostaną pozyskane podczas realizacji badania i będą miały charakter: danych pierwotnych - danych pochodzących z dwóch źródeł: z wyników badań ankietowych wnioskodawców projektów/uczestników spotkań organizowanych przez LGD oraz badań IDI przeprowadzonych wśród wybranych przedstawicieli organów LGD; danych wtórnych - danych pochodzących z rejestrów złożonych wniosków o dofinansowanie do LGD oraz list operacji wybranych i niewybranych przez LGD do realizacji.

2. Procedura monitoringu.

- a. Elementy podlegające monitorowaniu: zainteresowanie aplikowaniem o środki w ramach wdrażania LSR – liczba składanych/wybranych wniosków, poziom wykorzystania budżetu poszczególnych naborów wniosków oraz budżetu LSR ogółem, zainteresowanie udziałem w szkoleniach/warsztatach/spotkaniach organizowanych przez LGD w zakresie wdrażania LSR, praca Rady LGD – frekwencja na posiedzeniach Rady, poprawność procedur oceny wniosków, liczba i zasadność złożonych odwołań od oceny Rady, zainteresowanie aplikowaniem o środki przez poszczególne grupy docelowe w tym grupy defaworyzowane, oceny prowadzonych przez LGD szkoleń/warsztatów przez ich uczestników, analiza stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii, monitorowanie operacyjne na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji, monitorowanie stopnia realizacji budżetu LSR w odniesieniu do celów głównych, szczegółowych i przedsięwzięć, realizacja przyjętego Planu komunikacji ze społecznością lokalną, monitoring stopnia realizacji założeń Planu działania.

Osobą odpowiedzialną bezpośrednio za proces monitorowania przeprowadzony zgodnie z przedstawionymi założeniami będzie pracownik biura LGD zatrudniony na stanowisku ds. wdrażania LSR.

- b. Czas i okres zbierania danych: monitoring będzie prowadzony na bieżąco przez wyznaczonego pracownika biura LGD, wraz z podsumowaniem wyników monitorowania prowadzonym na koniec każdego roku kalendarzowego. Okres jaki będzie obejmował monitoring obejmuje bieżącą działalność LGD ale odnosi się także np. w kwestiach wykorzystania budżetu do okresu od początku wdrażania LSR w życie.

- c. Sposób pozyskania danych: ewidencje i rejestry prowadzone przez LGD dotyczących np. listy złożonych wniosków o dofinansowanie, listy operacji wybranych i niewybranych, listy obecności na szkoleniach/warsztatach, listy obecności na posiedzeniach Rady; ankiety monitorujące oraz dane zebrane z ankiet oceniających poziom przeprowadzonych spotkań szkoleniowych i warsztatowych przez ich uczestników.

Wyniki tak przeprowadzonych badań ewaluacyjnych oraz analiza danych monitoringowych będą stanowiły podstawę do kreowania wniosków oraz rekomendacji i zaleceń które pozwoliłyby na generalne usprawnienie działania LGD, przede wszystkim w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych w ramach LSR środków w kontekście przyjętych celów Strategii. Wnioski te będą następnie służyły jako materiał wyjściowy do ewentualnej zmiany sposobów działalności LGD lub założeń Lokalnej Strategii Rozwoju – zgodnie z przyjętą „Procedurą aktualizacji LSR”.

Rozdział XII Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko.

Regionalny Dyrektor Ochrony środowiska w Bydgoszczy, działając na podstawie art. 48 ust. 1, art. 56 oraz art. 57 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2009 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 ze zm.), uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) dla projektu „Lokalnej Strategii Rozwoju” w okresie programowania 2014 – 2020 obejmującej tereny gmin: Dobrzyń nad Wisłą, Tłuchowo, Wielgie, Skępe, Bobrowniki, Lipno, Miasto Lipno, Kikół, Chrostkowo, Czernikowo. Zgodnie z opinią RDOŚ w Bydgoszczy wymienione w rozpatrywanym dokumencie przedsięwzięci stanowią jedynie wstępną koncepcję, których skonkretyzowanie nastąpi stosownie do etapu ich realizacji. W świetle braku wiedzy na temat konkretnych danych w zakresie proponowanych zadań (lokalizacja, skala itp.), założenia zawarte w projekcie stanowią z punktu widzenia ochrony środowiska niewielką modyfikację ustaleń zawartych w przyjętej „Strategii rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego do roku 2020” i w „Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020”. Dla ww. dokumentów przeprowadzone zostały postępowania SOOŚ w myśl cyt. ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Nie występuję zatem zasadność powielania procedury ocenowej, mającej na względzie w szczególności stopień ogólności informacji zawartych w przedłożonym dokumencie. Ponadto, biorąc pod uwagę uwarunkowania wskazane w art. 49 cyt. ustawy, uznaję się na tym etapie postępowania, iż realizacja opracowania nie powinna znacząco oddziaływać na środowisko.

Załączniki

Załącznik nr 1 Procedura aktualizacji LSR

W zakresie aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju proces ten będzie przebiegała w oparciu o stały monitoring realizacji założeń Strategii przez cały okres jej wdrażania oraz wyniki założonego badania ewaluacyjnego on-going i reakcję na pojawiające się ewentualne problemy mogące zakłócić lub uniemożliwić realizację jej zapisów. W tym zakresie na bieżąco monitorowane będą przede wszystkim takie zagadnienia jak:

- a. Analiza celów Strategii – czy i w jaki sposób osiągnięte są założenia celów LSR w trakcie jej wdrażania – zarówno głównych jak i szczegółowych,
- b. Przegląd procedur wdrażania LSR oraz kryteriów wyboru operacji – analiza czy procedury związane z funkcjonowaniem LGD i przede wszystkim naborem i oceną projektów funkcjonują prawidłowo oraz czy kryteria nie powodują trudności w ich interpretacji lub obiektywnej ocenie,
- c. Przegląd zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć oraz wskaźników ich realizacji - czy i w jakim stopniu realizowane są założenia zaplanowanych przedsięwzięć oraz osiągnięte efekty są komplementarne do założonych wskaźników ich realizacji,
- d. Analiza budżetu LSR oraz stopnia realizacji Planu działania w zakresie kwot środków wydatkowanych na poszczególne przedsięwzięcia oraz harmonogramu ich wydatkowania w latach,

W tym zakresie przebieg procesu związanego z aktualizacją strategii będzie oparty o 3 zasadnicze etapy:

- a. Monitoring realizacji założeń Strategii związany z:
  - monitoring realizacji założeń Strategii – zgodnie z procedurą ewaluacji i monitoringu – mający wpływ na realizację końcowych założeń LSR,
  - analizą przewidzianego do realizacji w procedurze ewaluacji i monitoringu badania ewaluacyjnego i raportu z tego badania, zawierającego ewentualne uwagi i zalecenia co do zmian funkcjonowania LGD lub zapisów Strategii,
  - konsultacje społeczne - umożliwieniem mieszkańcom obszaru LGD stałego dostępu do informacji o wdrażaniu Strategii oraz przedstawieniu swoich uwag i opinii co do przebiegu procesu wdrażania Strategii. W tym zakresie konsultacje z mieszkańcami będą prowadzone w oparciu o: bezpośrednie spotkania w trakcie Walnego Zgromadzenia Członków LGD na którym prezentowane będzie podsumowanie działań realizowanych w roku poprzednim i planów na rok bieżący – w trakcie tych spotkań prowadzona będzie także dyskusja związana z przebiegiem wdrażania LSR i ewentualnymi uwagami co do tego procesu oraz funkcjonowania LGD. Jednocześnie przez cały okres wdrażania LSR w celu zapewnienia powszechnego dostępu mieszkańców do informacji o wdrażaniu LSR a jednocześnie możliwości wyrażania swoich uwag i opinii co do przebiegu tego procesu założono możliwość ich zgłaszania poprzez działający punkt konsultacyjny przy biurze LGD,
- b. Konsultacje procesu aktualizacji z mieszkańcami. W przypadku gdy w trakcie monitoringu i/lub ewaluacji prac nad wdrażaniem Strategii zaistnieją okoliczności związane z zagrożeniem realizacji założeń LSR lub zakłóceniem w pracy samej Lokalnej Grupy Działania w celu reakcji na te zagrożenia Zarząd LGD przygotowuje propozycję zmian mogących poprawić zaistniałą sytuację. Następnie propozycje te zostaną podane konsultacją społeczną o zakresie zależnym od ich skali – w tym zakresie przewidziano dwie formy przebiegu konsultacji społecznych:
  - w przypadku potrzeby aktualizacji procesu wdrażania LSR nie dotyczącym bezpośrednio beneficjentów poszczególnych działań tzn. procedur obiegu dokumentów, procesu informacji i promocji o wdrażaniu LSR, przesunięć środków finansowych w ramach Planu działania wynikającego ze zrealizowanego budżetu dotychczasowych naborów, struktury wskaźników LSR w latach oraz innych zmian nie rodzących skutków finansowych lub zmian zasad udzielania dofinansowania dla beneficjentów, proces aktualizacji będzie oparty o dwa typy konsultacji społecznych:
    - bezpośrednie konsultacje z Radą Stowarzyszenia oraz Zarządem na zorganizowanym w tym celu spotkaniu,
    - informację o proponowanym zakresie aktualizacji zamieszczoną na stronie internetowej LGD z możliwością nadsyłania swoich uwag i propozycji w wyznaczonym terminie przez wszystkie zainteresowane osoby.
  - w przypadku potrzeby szerszej aktualizacji procesu wdrażania Strategii czy zapisów samej LSR w zakresie np. struktury budżetu, kryteriów oceny projektów czy harmonogramów naboru wniosków przewidziano przeprowadzenie szerszych konsultacji społecznych obejmujących przede wszystkim:
    - przeprowadzenie otwartych konsultacji na zorganizowanym w tym celu co najmniej jednym, otwartym spotkaniu z mieszkańcami,

- informację zamieszczoną na stronie internetowej o proponowanych zmianach z możliwością przesyłania swoich opinii co do ich zakresu,
  - informację w punkcie konsultacyjnym o procesie aktualizacji i możliwości wnoszenia swoich ewentualnych uwag,
  - bezpośrednie konsultacje na zorganizowanym w tym celu spotkaniu z Radą Stowarzyszenia oraz przedstawicielami wszystkich gmin objętych LSR.
- c. Na podstawie tak przeprowadzonych konsultacji Zarząd LGD po zebraniu wszystkich opinii podejmie decyzje co do ewentualnych zmian w LSR i ich zakresie. Ustalony na tej podstawie zmiany zostaną zaprezentowane do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD z wyznaczonym terminem na ostateczne wnoszenie swoich uwag przez zainteresowanych strony. Po upływie terminu i uwzględnieniu tych uwag nastąpi proces aktualizacji Strategii.

Opisany powyżej proces aktualizacji LSR w oparciu o konsultacje społeczne zapewnia tym samym społeczności lokalnej powszechny i systematyczny udział w konsultacjach a zakres tych konsultacji został jednocześnie dopasowany do jej skali.

Załącznik nr 2 Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

1. Procedura ewaluacji

Jednym z głównych elementów decydujących o powodzeniu realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju jest ocena realizacji założonych w Strategii kierunków i celów rozwoju w stosunku do przyjętych pierwotnie założeń. W tym celu Lokalna Grupa Działania opracowała plan przeprowadzenia ewaluacji własnej w trakcie wdrażania LSR oraz po jego zakończeniu. Plan ten pozwoli na systematyczną ocenę realizacji LSR i będzie stanowił główne narzędzie umożliwiające reakcję na pojawiające się odstępstwa od przyjętych pierwotnie założeń tak aby w optymalny sposób wypełnić założenia celów strategii i w maksymalnie efektywny sposób wykorzystać środki finansowe będące do dyspozycji LGD.

e. Wskazanie elementów podlegających ocenie.

- Elementy funkcjonowania LGD, które będą podlegać ewaluacji:
  - Ocena poziomu realizacji założeń Planu komunikacji – jako załącznika do LSR,
  - Ocena procesu promocji i aktywizacji lokalnej społeczności,
  - Ocena przebiegu konkursów i udziału w tym zakresie pracowników biura,
  - Ocena procesu współpracy i przepływu informacji między poszczególnymi organami LGD a biurem i wnioskodawcami pomocy,
  - Ocena pracy pracowników biura pod kątem realizacji ich zakresu obowiązków,
  - Efektywność pracy biura i organów LGD,
  - Ocena efektywności prowadzonych działań doradczych i szkoleniowych dla wnioskodawców przez biuro,
  - Ocena efektywności informowania o wdrażaniu LSR,
- Elementy wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji:
  - Ocena czy przyjęte procedury wyboru operacji do realizacji zostały prawidłowo dobrane i pozwalają na obiektywną ocenę,
  - Ocena czy przyjęta procedura odwoławcza została prawidłowo dobrana,
  - Ocena czy kryteria wyboru gwarantują obiektywny wybór operacji,
  - Analiza efektów działań i operacji realizowanych w ramach poszczególnych przedsięwzięć w kontekście osiągnięcia wskaźników założonych w ramach każdego przedsięwzięcia
  - Analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji na zrealizowanie założeń poszczególnych przedsięwzięć, celów szczegółowych oraz celów głównych założonych do realizacji w strategii
  - Analiza wpływu realizacji poszczególnych działań i operacji (ich ilości i wartości) na realizację struktury budżetu Strategii w odniesieniu do liczby założonych naborów i wielkości środków na każde z działań w skali roku oraz na cały okres programowania
  - Analiza grup docelowych wnioskujących o wsparcie – ocena zintegrowanego charakteru LSR
  - Analiza wielkości i zakresu wsparcia dla grup defaworyowanych i jej odniesienie do założeń Strategii,
  - Analiza stopnia realizacji Strategii w odniesieniu do założonego harmonogramu przedstawionego w Planie działania,

f. Kryteria, na podstawie których będzie przeprowadzana ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR.

Zgodnie z przyjętą metodologią badań ewaluacyjnych dostosowaną do potrzeb LSR w ramach badań ewaluacyjnych przedmiotowej Strategii będą obowiązywały następujące kryteria ewaluacyjne:

- Skuteczność - ocena stopnia realizacji zakładanych celów, skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty.
- Efektywność - ocena relacji między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji.
- Użyteczność - ocena całości rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję, odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych.
- Trwałość - ocena ciągłości efektów danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej.

g. Czas i okres przeprowadzenia oceny.

W kontekście czasu o okresie przeprowadzenia oceny założono, że plan ewaluacji prowadzonej w ramach LSR będzie obejmował dwa rodzaje badań ewaluacyjnych:

- Ewaluację bieżącą (on-going) - obejmującą analizę zrealizowanych w danym okresie – w trakcie procesu wdrażania LSR, działań i operacji pod kątem określenia ich efektów i wpływu jakie miała ich realizacja na osiągnięcie zakładanych celów Lokalnej Strategii Rozwoju. W tym zakresie założono, że ewaluacja ta będzie

prowadzone w okresach rocznych tj. będzie obejmowała swoim zakresem dany rok kalendarzowy i zostanie przeprowadzona do końca pierwszego półrocza następnego roku; pierwsze badanie tego typu zostanie przeprowadzone do końca I kwartału 2019 roku i obejmie okres lat 2016-2018 (z uwagi na fakt, że planowane rozpoczęcie wdrażania LSR w życie nastąpi w połowie 2016 roku) – kolejne badania będą prowadzone w odstępach rocznych – zgodnie z powyższą zasadą. W zakresie ewaluacji bieżącej poza danymi za dany rok kalendarzowy będzie ona obejmowała także przedstawioną sytuację w zakresie wdrażania LSR narastającą od 2016 roku, tak aby uchwycić całościowy obraz realizacji LSR,

- Ewaluację ex-post – obejmującą końcową analizę zrealizowanych w ramach LSR działań i operacji pod kątem określenia ich efektów i wpływu jakie miała ich realizacja na osiągnięcie zakładanych celów Lokalnej Strategii Rozwoju – przeprowadzoną po okresie wdrażania LSR. W przypadku tego badania zostanie ono przeprowadzone jednorazowo do końca 2022 roku i obejmie cały okres wdrażania LSR.

W przypadku zarówno ewaluacji on-going jak i ex-post z punktu widzenia jej metodologii będzie ona każdorazowo składała się z 2 zasadniczych części dotyczących oceny procesu wdrażania LSR oraz oceny funkcjonowania LGD, których końcowym efektem będzie wspólny raport ewaluacyjny.

h. Sposób pomiaru i pozyskiwania danych.

Założone badania ewaluacyjne zostaną przeprowadzone przez ekspertów z zewnątrz którzy opracują każdorazowo raport ewaluacyjny. Końcowy raport z badania wraz z rekomendacjami i wnioskami dotyczącymi sposobów wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji w celu usprawnienia działania LGD - zostanie każdorazowo przedstawiony Zarządowi oraz Komisji Rewizyjnej.

W ramach prowadzonych badań zostaną wykorzystane następujące metody badawcze:

- Analiza desk research – analiza założeń LSR – celów, przedsięwzięć i struktury budżetu w celu oceny stopnia ich realizacji; analiza rejestry złożonych/wybranych/niewybranych wniosków,
- Analiza statystyczna projektów wybranych i niewybranych do realizacji – analiza projektów pod kątem ich ilości i wartości oraz liczby projektów realizowanych w ramach każdego z celów i przedsięwzięć – zgodnie z założeniami przedstawionymi w punkcie a),
- Badania ankietowe wnioskodawców projektów – na podstawie ankiety monitorującej beneficjentów pomocy udzielanej przez LGD,
- Badania ankietowe efektywności prowadzonych działań aktywizujących i informacyjnej przez LGD wśród ich uczestników,
- Analiza statystyczna dotycząc realizacji budżetu LSR w ramach poszczególnych działań,
- Analiza terytorialna (mapa z podziałem LGD na gminy) według liczby złożonych wniosków, ich wartości oraz rodzajów beneficjentów i działań – ocena zróżnicowania terytorialnego projektów ocenionych przez LGD w danym okresie,
- Badania wśród członków Rady, Zarządu oraz pracowników biura LGD (IDI wśród wybranych przedstawicieli każdego z tych 3 organów).

Dane na potrzeby przeprowadzenia badań ewaluacyjnych zostaną pozyskane każdorazowo podczas realizacji badania i będą miały charakter zarówno danych pierwotnych jak i danych wtórnych:

- dane pierwotne: dane te będą pochodziły z dwóch źródeł: z wyników badań ankietowych wnioskodawców projektów/uczestników spotkań organizowanych przez LGD oraz badań IDI przeprowadzonych wśród wybranych przedstawicieli organów LGD,
- dane wtórne: dane te będą pochodziły z rejestry złożonych wniosków o dofinansowanie do LGD oraz listy operacji wybranych i niewybranych przez LGD do realizacji.

2. Procedura monitoringu.

a. Elementy podlegających monitorowaniu.

Lokalna Grupa Działania będzie prowadziła na bieżąco proces monitorowania zarówno procesu wdrażania Strategii w życie i jej przebiegu zgodnie z założeniami jak i proces funkcjonowania Grupy. W tym zakresie monitoringiem zostaną objęte wszystkie najważniejsze elementy tych dwóch procesów:

- Zainteresowanie aplikowaniem o środki w ramach wdrażania LSR – liczba składanych wniosków,
- Poziom wykorzystania budżetu poszczególnych naborów wniosków oraz budżetu LSR ogółem,
- Zainteresowanie udziałem w szkoleniach/warsztatach/spotkaniach organizowanych przez LGD w zakresie wdrażania LSR,
- Zgodność harmonogramu ogłaszanych konkursów z Planem działania i budżetem LSR,
- Praca Rady LGD – frekwencja na posiedzeniach Rady, poprawność procedur oceny wniosków,
- Liczba i zasadność złożonych odwołań od oceny Rady,

- Zainteresowanie aplikowaniem o środki przez grupy defaworyzowane,
- Oceny prowadzonych przez LGD szkoleń/warsztatów przez ich uczestników,
- Analizę stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii,
- Monitorowanie operacyjne na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji,
- Monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD,
- Wykorzystanie partycypacyjnych metod ewaluacji,
- Postęp realizacji przez LGD przyjętego Planu komunikacji ze społecznością lokalną.

Osobą odpowiedzialną bezpośrednio za proces monitorowania przeprowadzony zgodnie z przedstawionymi założeniami będzie pracownik biura LGD zatrudniony na stanowisku ds. wdrażania LSR.

b. Czas i okres zbierania danych.

Monitoring będzie prowadzony na bieżąco przez wyznaczonego pracownika biura LGD, ze szczególnym nasileniem w okresie po zakończeniu oceny wniosków przez Radę LGD. Okres jaki będzie obejmował monitoring obejmuje bieżącą działalność LGD ale odnosi się także np. w kwestiach wykorzystania budżetu do okresu od początku wdrażania LSR w życie.

c. Sposób pozyskania danych.

Dane które zostaną wykorzystane na potrzeby monitoringu wdrażania LSR i funkcjonowania LGD będą pochodziły z dwóch zasadniczych źródeł:

- ewidencji i rejestrów prowadzonych przez LGD dotyczących np. listy złożonych wniosków o dofinansowanie, listy operacji wybranych i niewybranych, listy obecności na szkoleniach/warsztatach, listy obecności na posiedzeniach Rady,
- danych zebranych od wnioskodawców na bazie ankiet monitorujących oraz danych zebranych z ankiet oceniających poziom przeprowadzonych spotkań szkoleniowych i warsztatowych przez ich uczestników.

Wyniki tak przeprowadzonych badań ewaluacyjnych oraz analiza danych monitoringowych będą stanowiły podstawę do kreowania wniosków oraz rekomendacji i zaleceń które pozwoliłyby na generalne usprawnienie działania LGD przede wszystkim w kierunku bardziej efektywnego wykorzystania dostępnych w ramach LSR środków w kontekście przyjętych celów Strategii. Wnioski te będą następnie służyły jako materiał wyjściowy do ewentualnej zmiany sposobów działalności LGD lub założeń Lokalnej Strategii Rozwoju – zgodnie z przyjętą „Procedurą aktualizacji LSR”. Sposób wykorzystania informacji uzyskanych z ewaluacji oraz monitoringu związany z usprawnieniem działalności LGD będzie dotyczył przede wszystkim:

- Analizy przestrzennego zróżnicowania liczby złożonych wniosków oraz liczby wniosków nie wybranych do realizacji z podziałem na gminy – weryfikacja metod i sposobów dotarcia z działaniami informacyjnymi promocyjnymi i szkoleniowym do potencjalnych beneficjentów działań w ramach LSR na całym jej obszarze w oraz w poszczególnych gminach – zalecenia: intensyfikacja działań informacyjnych na terenach o najmniejszej liczbie złożonych wniosków; intensyfikacja działań szkoleniowych i konsultacyjnych na obszarach o największej liczbie wniosków niewybranych; podobnie w przypadku grup beneficjentów – intensyfikacja działań informacyjnych i szkoleniowych wśród grup beneficjentów którzy składają najmniej wniosków lub tych którzy cechują się największą liczbą wniosków niewybranych.
- Analiza realizacji osiągnięcia celów określonych w LSR – analizie zostaną przede wszystkim poddane cele szczegółowe których realizacji jest zagrożona lub które są realizowane w najmniejszym zakresie. W tym kontekście w przypadku utrzymywania się takiego stanu rzeczy w sposób ciągły możliwa będzie decyzja o zmianie ich założeń.
- Analiza poszczególnych przedsięwzięć wyznaczonych do realizacji w ramach zdefiniowanych celów – podobnie jak w przypadku celów analizie zostaną poddane przede wszystkim te przedsięwzięcia w ramach których realizowana jest najmniejsza liczba projektów oraz te dla których zagrożone jest osiągnięcie wskaźników ich realizacji. Ocena ta będzie dokonywana także w kontekście tych przedsięwzięć w ramach których realizowana jest większa od przewidywanej liczba operacji a w konsekwencji możliwe jest przekroczenie wartości założonych wskaźników. W tym kontekście utrzymywanie się takiego stanu rzeczy spowoduje możliwość zmiany zakresu planowanych przedsięwzięć oraz wartości wyznaczonych w ramach nich wskaźników realizacji,

- Analiza realizacji struktury budżetu wyznaczonego w ramach LSR – ocenie w tym zakresie będzie poddana wartość zrealizowanych projektów / wybranych operacji w ramach każdego z działań w ramach LSR w stosunku do założeń struktury budżetu. W przypadku pojawienia się znacznych odstępstw w tym zakresie tzn. zagrożenia niewydatkowania środków w którymś z działań lub ich wyczerpania w innych działaniach możliwa będzie korekta zapisów budżetu tak aby środki finansowe w ramach LSR zostały w maksymalny i efektywny sposób wykorzystane możliwie w pełnej wysokości przez beneficjentów,
- Analiza procedur oraz kryteriów oceny wniosków – w przypadku pojawienia się tzw. „wąskich gardeł” w procedurach utrudniających ocenę wniosków, operacji lub w przypadku trudności z oceną/spełnieniem założeń któregoś z kryteriów wyboru operacji możliwa jest weryfikacja tych zapisów tak aby proces oceny był możliwie obiektywny i przejrzysty.

Załącznik nr 3 do LSR: Budżet LSR.

Wysokość wsparcia finansowego EFSI w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań:

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)				
	PROW	RPO		Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFS	EFRR		
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	9 490 000,00	1 800 000,00	6 200 000,00		17 490 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	175 000,00				175 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)		0,00	0,00	1 701 056,48	1 701 056,48
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)		0,00	0,00	748 943,52	748 943,52
Razem	9 665 000,00	1 800 000,00	6 200 000,00	2 450 000,00	20 115 000,00

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014 - 2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowym środków publicznych	Razem
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	3 316 058,36	1 895 411,64		5 211 470,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 722 428,64		1 556 101,36	4 278 530,00
Razem	6 038 487,00	1 895 411,64	1 556 101,36	9 490 000,00

Załącznik nr 4 Plan działania wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

CEL OGÓLNY nr I	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Podział -nie /zakres Program u
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowa -ne wsparci e w PLN	Razem wartość wskaźnikó w	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy: I.1 Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD												PROW/RP O		
Przedsięwzięcie I.1.1 Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	Liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	14 szt.	76 %	3 250 000,00	11 szt.	100 %	1 028 530,00	0 szt.	100 %	0	25	4 278 530,00	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie I.1.2 Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych na obszarze LGD	Liczba wydarzeń/imprez (aktywizacja)	13 szt.	48 %	119 499,00	13 szt.	96 %	129 500,00	1 szt.	100 %	6 500,00	27	255 499,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja/
	Liczba wydarzeń/imprez (projekt współpracy)	10 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		10		Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	1 szt.	100 %	100 001,00	0 szt.	100 %	0,00	0 szt.	100 %	0,00	1	100 001,00	Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	6 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		6		Fundusz wiodący	Współpraca
Przedsięwzięcie I.1.3 Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (aktywizacja)	2 szt.	50 %	34 001,00	2 szt.	100 %	105 000,00	0 szt.	100 %	0,00	4	139 001,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja/
	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych (projekt współpracy)	4 szt.	100 %	74 999,00	0 szt.	100 %	0,00	0 szt.	100 %	0,00	4	74 999,00	Fundusz wiodący	Współpraca

	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	2 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		2		Fundusz wiodący	Współpraca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	3 szt.	100 %		0 szt.	100 %		0 szt.	100 %		3		Fundusz wiodący	Współpraca
Razem cel szczegółowy											6 500,00			
				3 578 500,0										
				0										
Razem cel ogólny											6 500,00			
				3 578 500,0										
				0										
				0										

CEL OGÓLNY nr II	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/ zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy: II.1 Podniesienie poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie II.1.1 Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	10 szt.	26 %	750 000,00	18 szt.	72 %	1 350 000,00	13 szt.	100 %	975 000,00	41	3 075 000,00	PROW	Realizacja LSR
Przedsięwzięcie II.1.2 Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	4 szt.	36 %	800 000,00	4 szt.	73 %	800 000,00	4 szt.	100 %	536 470,00	12	2 136 470,00	PROW	
Razem cel szczegółowy														
				1 550 000,00			2 150 000,00				1 511 470,00		5 211 470,00	
				0								0		
Razem cel ogólny														
				1 550 000,00			2 150 000,00				1 511 470,00		5 211 470,00	
				0								0		

CEL OGÓLNY nr III	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie /zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy: III.1 Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych, informacyjnych i doradczych													PROW/RPO	
Przedsięwzięcie III.1.1 Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0 szt	0 %	0,00	14 szt.	44 %	5 200 000,00	4 szt.	100 %	1 000 000,00	18	6 200 000,00	RPO	Realizacja LSR
	Długość przebudowanych dróg gminnych	0 km	0 %		2,85 km	100 %		0 km	100 %		2,85			
Przedsięwzięcie III.1.2 Podnoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	250 osób	100 %	1 800 000,00	0 osób	100 %	0,00	0 osób	100 %	0,00	250	1 800 000,00	RPO	
Przedsięwzięcie III.1.3 Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców LGD dotyczących wdrażania LSR	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	6 osobodni	67 %	2 000,00	3 osobodni	100 %	1 000,00	0 osobodni	100 %	0,00	9	3 000,00	Fundusz wiodący	Koszty bieżące
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	60 osobodni	60 %	3 000,00	40 osobodni	100 %	2 000,00	0 osobodni	100 %	0,00	100	5 000,00	Fundusz wiodący	Koszty bieżące
	Liczba podmiotów którym udzielonego indywidualnego doradztwa	50 szt.	63 %	0,00	25 szt.	94 %	0,00	5 szt.	100 %	0,00	80	0,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja
	Liczba spotkań/ wydarzeń adresowanych do mieszkańców	30 szt.	60 %	1 500,00	20 szt.	100 %	1 000,00	0 szt.	100 %	0,00	50	2 500,00	Fundusz wiodący	Aktywizacja
Razem cel szczegółowy				1 806 500,00 zł			5 204 000,00 zł			1 000 000,00 zł		8 010 500,00		
Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów		osoba	-		-	-		-	100 %		1300		RPO	Realizacja LSR

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0 osób	0 %		30 osób	75 %		10 osób	100 %		40		RPO	Realizacja LSR
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0 osób	0 %		16 osób	73 %		6 osób	100 %		22		RPO	Realizacja LSR
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0 osób	0 %		105 osób	75 %		35 osób	100 %		140		RPO	Realizacja LSR
Razem cel ogólny			1 806 500,00			5 204 000,00			1 000 000,00		8 010 500,00		
Razem LSR			6 935 000,00			8 617 030,00			2 517 970,00		18 070 000,00		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu miejsc pracy w poddziałania Realizacja LSR PROW											5 211 470,00		
											54,91 %	PROW	

Załącznik nr 5. Plan komunikacji Stowarzyszenia LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe

1. Wstęp

W okresie programowania 2007 – 2013 Stowarzyszenie LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe wykonywało obowiązek realizacji działań informacyjnych i promocyjnych na podstawie Umowy o warunkach i sposobie realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

W ramach zrealizowanych działań Stowarzyszenie prowadziło dwa rodzaje działań informacyjnych:

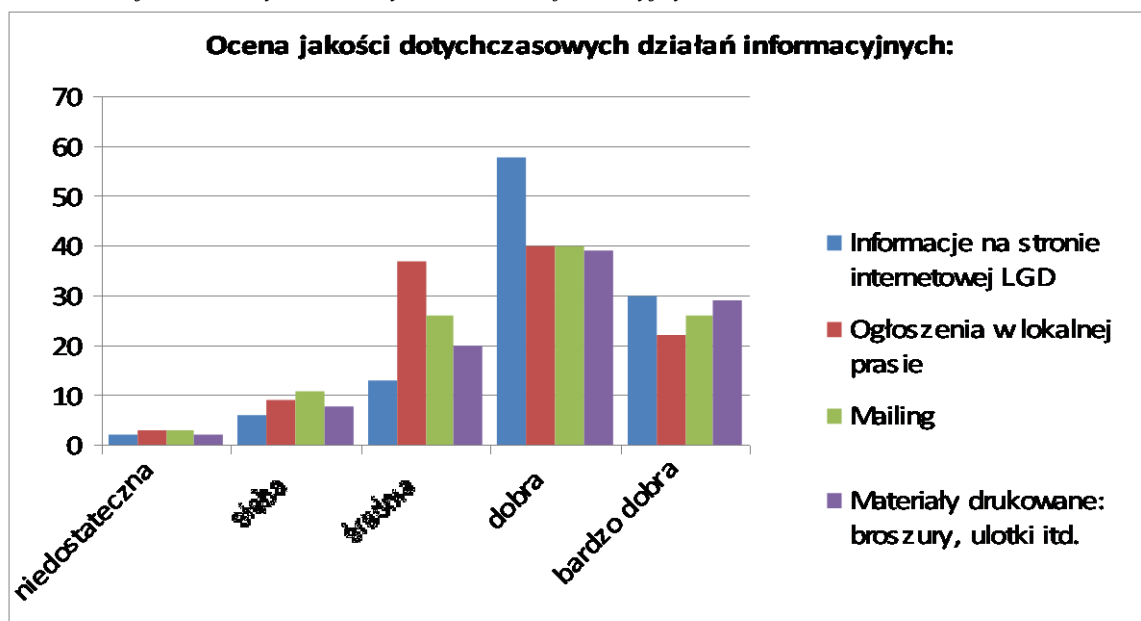
- zewnętrzne, skierowane do potencjalnych Beneficjentów, w ramach których można wymienić następujące działania: prowadzenie strony internetowej, druk materiałów informacyjnych w tym podręcznika beneficjenta i ulotek, ogłoszenia w lokalnej prasie i rozgłoszeniach radiowych, mailing, spotkania informacyjne, oraz szkolenia z wypełniania aplikacji konkursowej i rozliczania projektów, a także punkt konsultacyjny w biurze oraz podczas organizowanych przez LGD imprez promocyjnych;
- wewnętrzne, służące podnoszeniu wiedzy i kwalifikacji kadr wdrażających Lokalną Strategię Rozwoju w tym, m.in. szkoleń kadr w zakresie obowiązującej dokumentacji, podnoszenia umiejętności językowych oraz komunikacyjnych.

Podsumowaniem dotychczasowych działań informacyjnych było badanie ankietowe przeprowadzone podczas konsultacji z mieszkańcami w ramach prac nad nową LSR. Zdecydowana większość działań prowadzonych przez LGD oceniana była na poziomie dobrym i bardzo dobrym. Najniżej pod względem skuteczności ocenione zostało działanie informacyjne polegające na zamieszczaniu ogłoszeń w prasie lokalnej, tylko 33% ankietowanych uważała, że jest to wysoko skuteczne działanie informujące. Na podobnym poziomie oceniona została jakość dotychczasowych ogłoszeń w postaci mailingu i materiałów drukowanych (broszur, ulotek) odpowiednio 38 i 37 %. Pod względem najwyższej skuteczności osoby ankietowane wskazały informację na stronie internetowej LGD.

Ocena jakości przeprowadzonych działań informacyjnych przedstawia się następująco:

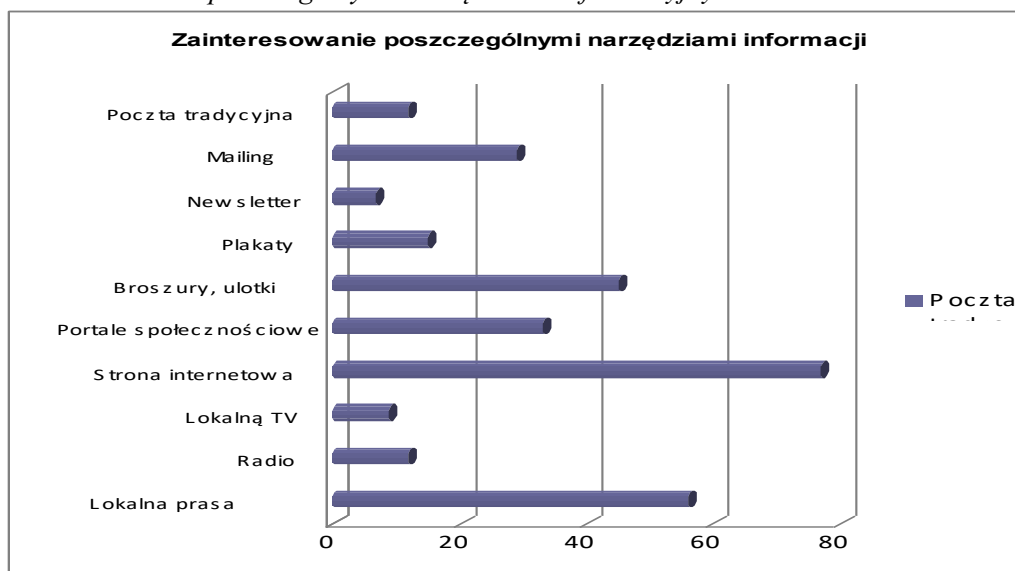
- informację na stronie internetowej LGD – dobrze i bardzo dobrze oceniło 80 % badanych
- ogłoszenia w lokalnej prasie – dobrze i bardzo dobrze oceniło 56 % badanych
- mailing – dobrze i bardzo dobrze oceniło 63 % badanych
- materiały drukowane : broszury, ulotki, itp – dobrze i bardzo dobrze oceniło 70 % badanych

Wykres 9 Ocena jakości dotychczasowych działań informacyjnych

Ze względu na znaczny wzrost znaczenia i popularności narzędzi internetowych (strony www, portale społecznościowe, mailing) w przekazywaniu informacji i docieraniu do jak najszerszego grona osób potencjalnie zainteresowanych działalnością LGD będą one pełnić ważną rolę w prowadzonych działaniach komunikacyjnych w nowym okresie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju 2016 – 2022. Poniżej przedstawiony został wykres obrazujący zainteresowanie poszczególnych osób konkretnymi narzędziami informacyjnymi, w celu przekazania informacji na temat bieżącej działalności LGD.

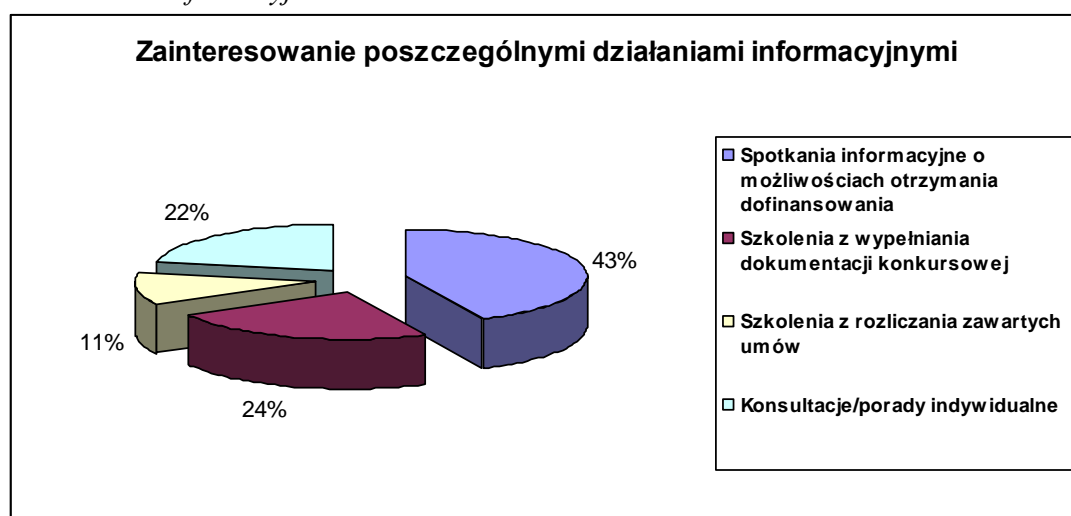
Wykres 10 Zainteresowanie poszczególnymi narzędziami informacyjnymi

Największym zainteresowaniem wśród potencjalnych odbiorców informacji cieszą się informacje przekazywane za pośrednictwem strony internetowej LGD, następnie lokalnej prasy oraz broszur i ulotek

Jednocześnie badani zadeklarowali swoje zainteresowanie działaniami informacyjnymi prowadzonymi przez LGD.

Wykres 11 Działania informacyjne

Największym zainteresowaniem wśród potencjalnych odbiorców działań LGD cieszą się spotkania informacyjne o możliwości otrzymania dofinansowania. Wynika to z pewnością z dużego zainteresowania nowymi środkami unijnymi, procedury ich pozyskania, zróżnicowanych warunków dostępu i możliwości dla poszczególnych grup wnioskodawców.

Na kolejnym miejscu badani wskazali szkolenia z wypełniania dokumentacji konkursowej oraz konsultacje/ porady indywidualne działania takie prowadzone były przez LGD w okresie 2009 – 2015 i cieszyły się dużym zainteresowaniem. Najmniejsze zainteresowanie badani wrazili szkoleniami z rozliczania zawartych umów.

Obok prowadzenia bezpośrednich konsultacji istotne z punktu widzenia osób ankietowanych są spotkania informacyjne o możliwościach otrzymania dofinansowania, w których swój udział zadeklarowało prawie 70% badanych.

LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe ma dość dobrze przygotowaną kadre w celu wdrażania nowej LSR. Zarówno pracownicy biura jak i Zarządu LGD są osobami pracującymi przy wdrażaniu LSR na lata 2009-2015 posiadającymi wiedzę i doświadczenie w tym zakresie. Nowo wybrana Rada Stowarzyszenia w zdecydowanej większości składa się z osób pracujących podczas oceny wniosków w okresie 2009 – 2015, posiadając duże doświadczenie w tym zakresie. Kontynuacja działań prowadzonych przez LGD w kolejnym okresie programowania pozwoli więc na wykorzystanie dużego doświadczenia zdobytego przez cały zespół wdrażający LSR. Ze względu na zmieniające się zasady otrzymania dofinansowania a także nowe procedury obowiązujące przy ocenie, kadry wdrażające LSR będą musiały na bieżąco się dokształcać w celu jak najlepszej realizacji swoich zadań wynikających.

2. Wizja i misja partnerstwa

Na podstawie przeprowadzonych badań, a także rozeznania potrzeb w zakresie działań komunikacyjnych LGD wyznaczyła Misję LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe w zakresie komunikacji jako:

Umożliwienie mieszkańcom stałego dostępu do informacji o możliwości wspierania rozwoju lokalnego ze środków w ramach PROW, RPO oraz edukacja kadr wdrażających

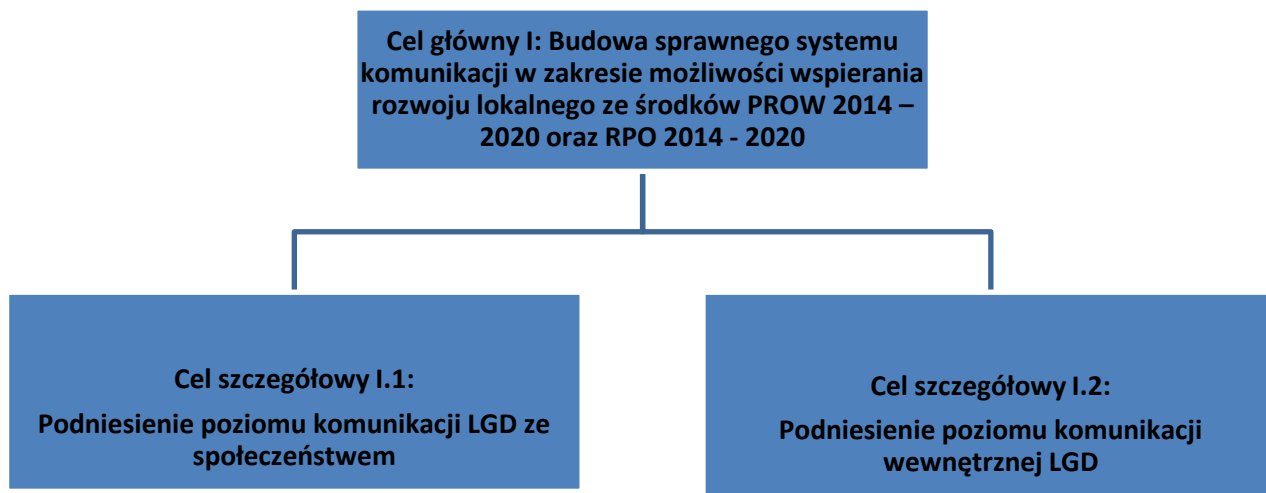
Natomiast Wizją naszego partnerstwa określającą pożądaną stan docelowy do którego będzie dążyć LGD w czasie swojej działalności w zakresie komunikacji jest:

Świadome i wyedukowane społeczeństwo oraz profesjonalne kadry wdrażające w zakresie możliwości wspierania rozwoju lokalnego ze środków PROW oraz RPO

3. Cel główny i cele szczegółowe

W ramach Strategii komunikacji LGD Gmin Dobrzyńskich Region Południe wyznaczyła cel główny i dwa cele szczegółowe, które realizowane będą poprzez określone działania komunikacyjne.

Wykres 12 Cele

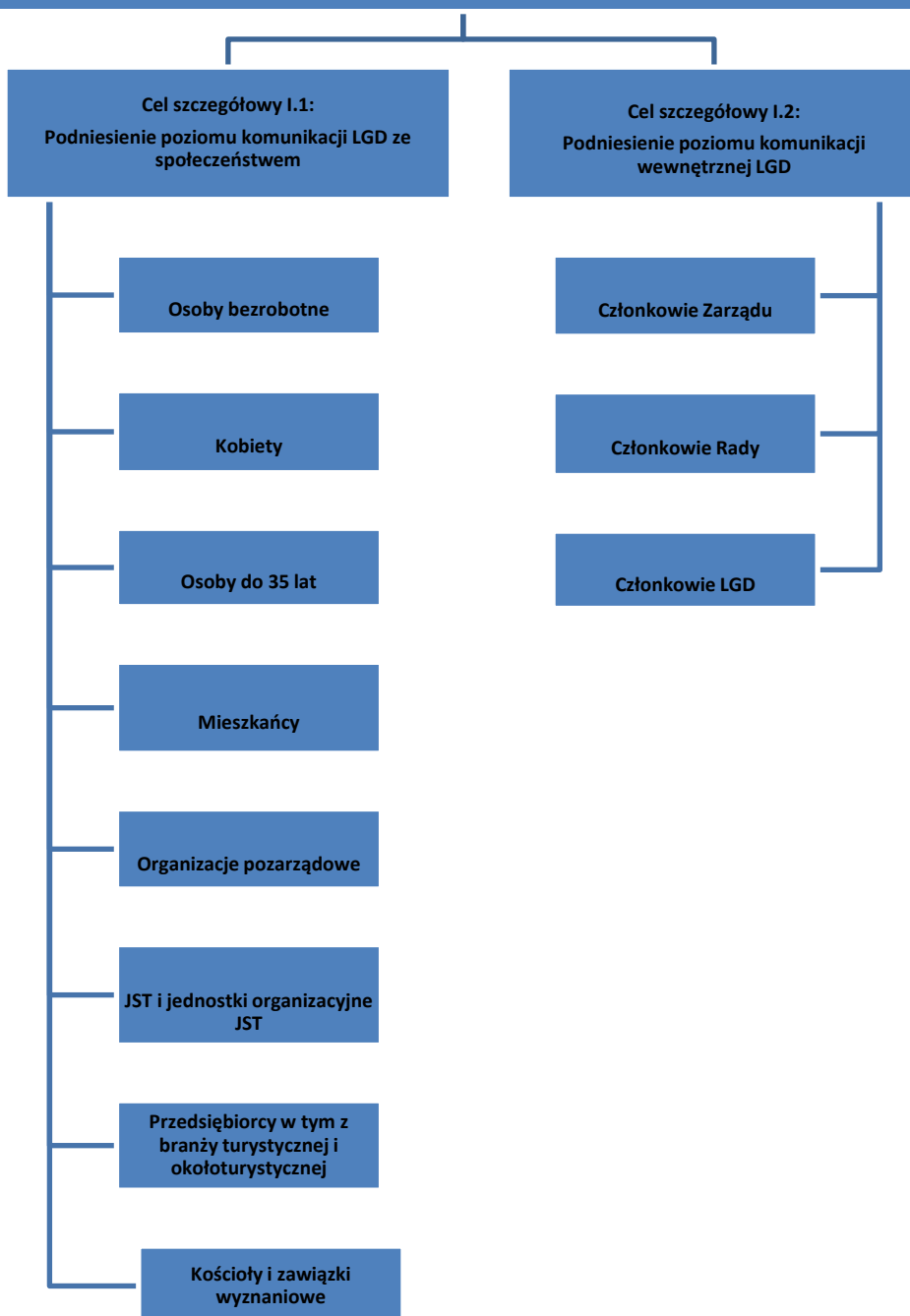
4. Grupy docelowe

Na podstawie określonych kierunków rozwoju obszaru LGD poniżej określono grupy docelowe, do których kierowane będą bezpośrednie działania komunikacyjne realizowane w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Wybrane grupy docelowe są adekwatne do wskazanych w LSR adresatów poszczególnych przedsięwzięć, zapewniając dotarcie z przekazem do wszystkich potencjalnie zainteresowanych odbiorców. Jednocześnie na etapie prowadzonej diagnozy stanu obecnego obszaru oraz analizy SWOT wskazano grupy defaworyzowane – bezrobotni, kobiety oraz osoby do 35 roku życia.

Poniżej, w schematyczny sposób wskazano grupy docelowe określone dla poszczególnych celów szczegółowych.

Wykres 13 Grupy docelowe

Cel główny I: Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie możliwości wspierania rozwoju lokalnego ze środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 - 2020

5. Działania komunikacyjne

Poniżej przedstawiono planowane do realizacji działania komunikacyjne w podziale na poszczególne wyznaczone w ramach Strategii cele szczegółowe:

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki wraz z wartościami	Planowane efekty działań komunikacyjnych
II półrocze 2016 r.	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego z e środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	I.1 Kampania informująca o rozpoczęciu wdrażania LSR oraz o możliwościach otrzymania dofinansowania	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okołoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych ✓ materiały drukowane: broszury, ulotki itp. ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnych rozgłośniach radiowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 1 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 1 szt. • ilość ogłoszeń /informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych – 4 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 2 szt. 	<p>Ilość osób, które dowiedziały się o rozpoczęciu wdrażania LSR i możliwościach otrzymania wsparcia – 20 000</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które zapoznały się z informacjami na stronie www – 2 000 osób (weryfikacja na podstawie średniej liczby dziennej liczniaka odwiedzin strony) - liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o prowadzonych naborach wniosków min. 50 (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail) - liczba osób które zapoznały się z informacjami w prasie lub portalach informacyjnych min. 11 250 osób, (weryfikacja na podstawie nakładu gazety oraz licznika odwiedzin strony) - liczba osób, które zapoznały się z informacjami na portalach społecznościowych min. 1 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby polubień profilu LGD oraz MiG Skępe na facebooku)

					<ul style="list-style-type: none"> • ilość wydrukowanych broszur informacyjnych – 500 szt. • ilość spotów reklamowych w regionalnych rozgłośniach radiowych – 30 szt. 	<p>- liczba osób, które zapoznały się z informacjami zawartymi w broszurze min. 500 (weryfikacja na podstawie liczby wydrukowanych i dystrybuowanych broszur)</p> <p>- liczba osób, które usłyszały o prowadzonych naborach wniosków – min. 5 000 osób (weryfikacja na podstawie danych dotyczących słuchalności radia)</p>
--	--	--	--	--	---	--

<p>II półrocze 2017 r.</p> <p>II półrocze 2018 r.</p> <p>I półrocze 2019 r.</p> <p>II półrocze 2019 r.</p> <p>I półrocze 2020 r.</p> <p>I półrocze 2021 r.</p>	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego ze środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	<p>I.2 Kampanie informacyjne o prowadzonych naborach wniosków</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD, ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnych rozgłoszeniach radiowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 12 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 12 szt. • ilość ogłoszeń /informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych – 8 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 24 szt. • ilość spotów reklamowych w regionalnych rozgłoszeniach radiowych – 8 szt.(120 spotów) 	<p>Ilość osób, które dowiedziały się o organizowanych naborach wniosków – 29 250</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które zapoznały się z informacjami na stronie www – min. 12 000 osób (12 ogłoszeń x 1000 osób, weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony) - liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o prowadzonych naborach wniosków min. 50 (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail) - liczba osób które zapoznały się z informacjami w prasie lub portalach informacyjnych min. 8 000 osób (8 ogłoszeń/informacji x 1000 osób, weryfikacja na podstawie nakładu gazety lub licznika odwiedzin strony) - liczba osób, które zapoznały się z informacjami na portalach społecznościowych min. 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby poślubień profilu LGD na facebooku) - liczba osób, które usłyszały o prowadzonych naborach wniosków – min. 8 000 osób (8 spotów x 1000 osób, weryfikacja na podstawie danych dotyczących słuchalności radia)
--	--	---	--	--	--	---

<p>II półrocze 2016 r.</p> <p>II półrocze 2017 r.</p> <p>II półrocze 2018 r.</p> <p>II półrocze 2019 r.</p> <p>II półrocze 2020 r.</p> <p>II półrocze 2021 r.</p>	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego z e-środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	<p>I.3 Spotkania informacyjne z mieszkańcami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okołoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 5 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 5 szt. • ilość ogłoszeń /informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych – 5 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 10 szt. • Spotkania – 5 szt. 	<p>Ilość osób, które wzięły udział w organizowanych spotkaniach informacyjnych z mieszkańcami – 600 (weryfikacja na podstawie list obecności)</p> <p>- liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą spotkań z mieszkańcami na stronie www – min. 5 000 osób (5 ogłoszeń x 1000 osób) weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony)</p> <p>- liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o planowanych spotkaniach min. 50 (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail)</p> <p>- liczba osób które zapoznały się z informacją dotyczącą spotkań w prasie lub portalach informacyjnych min. 5 000 osób (5 ogłoszeń/informacji x 1000 osób, weryfikacja na podstawie nakładu gazety lub licznika odwiedzin strony)</p> <p>- liczba osób, które zapoznały się z informacjami dotyczącymi spotkań na portalach społecznościowych min. 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby poślubień profilu LGD na facebooku)</p>
---	---	--	--	---	--	--

<p>II półrocze 2017 r.</p> <p>II półrocze 2018 r.</p> <p>I półrocze 2019 r.</p> <p>II półrocze 2019 r.</p> <p>I półrocze 2020 r.</p> <p>I półrocze 2021 r.</p>	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego ze środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	<p>I.4 Warsztaty z wypełniania dokumentacji aplikacyjnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okołoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 10 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 10 szt. • ilość ogłoszeń /informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych – 10 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 20 szt. • Warsztaty – 10 szt. 	<p>Ilość osób, które wzięły udział w warsztatach z wypełniania aplikacji konkursowej – 150 (weryfikacja na podstawie list obecności)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą warsztatów na stronie www – min. 10 000 osób (10 ogłoszeń x 1 000 osób, weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony) - liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o planowanych warsztatach min. 50 (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail) - liczba osób które zapoznały się z informacją dotyczącą spotkań w prasie lub portalach informacyjnych min. 10 000 osób (10 ogłoszeń/ informacji x 1 000 osób, weryfikacja na podstawie nakładu gazety lub licznika odwiedzin strony) - liczba osób, które zapoznały się z informacjami dotyczącymi spotkań na portalach społecznościowych min. 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby poślubień profilu LGD na facebooku)
--	--	--	--	---	---	---

<p>II półrocze 2017 r.</p> <p>I półrocze 2018 r.</p> <p>II półrocze 2018 r.</p> <p>I półrocze 2019 r.</p> <p>I półrocze 2020 r.</p> <p>II półrocze 2020 r.</p> <p>I półrocze 2021 r.</p>	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego z e-środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	<p>I.5 Warsztaty z rozliczania zawartych umów</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okołoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 10 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 10 szt. • ilość ogłoszeń /informacje w lokalnej prasie lub na lokalnych portalach informacyjnych – 10 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 20 szt. • Warsztaty – 10 szt. 	<p>Ilość osób, które wzięły udział w warsztatach z rozliczania projektów – 150 (weryfikacja na podstawie list obecności)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą warsztatów na stronie www – min. 10 000 osób (10 ogłoszeń x 1 000 osób, weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony) - liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o planowanych warsztatach min. 50 (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail) - liczba osób które zapoznały się z informacją dotyczącą spotkań w prasie lub portalach informacyjnych min. 10 000 osób (10 ogłoszeń/informacji x 1 000 osób, weryfikacja na podstawie nakładu gazety lub licznika odwiedzin strony) - liczba osób, które zapoznały się z informacjami dotyczącymi spotkań na portalach społecznościowych min. 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby polubień profilu LGD na facebooku)
--	---	---	--	---	---	---

<p>Cały okres wdrażania LSR</p>	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego z e-środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	<p>I.6 Bezpośrednie doradztwo</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 12 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 12 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 12 szt. 	<p>Ilość osób, które skorzystały z doradztwa w biurze LGD – 150 (weryfikacja na podstawie rejestru udzielonego doradztwa)</p> <p>Liczba osób zadowolonych z udzielonego doradztwa – min. 80 % osób , którym udzielono doradztwa (weryfikacja na podstawie ankiety)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą doradztwa na stronie www – min. 12 000 osób (12 ogłoszeń x 1000 osób, weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony) - liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o prowadzonym doradztwie min. 50 osób (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail) - liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą na portalach społecznościowych min. 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby poślubień profilu LGD na facebooku)
---------------------------------	---	-----------------------------------	--	--	--	---

<p>II półrocze 2017 r.</p> <p>I półrocze 2019 r.</p> <p>II półrocze 2020 r.</p>	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego z e-środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy I: Podniesienie poziomu komunikacji LGD ze społeczeństwem</p>	<p>I.7 Badania jakości prowadzonych działań informacyjnych i funkcjonowania LGD</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Osoby bezrobotne ➤ Kobiety ➤ Osoby do 35 lat ➤ Mieszkańcy ➤ JST, jednostki JST ➤ Organizacje pozarządowe ➤ Przedsiębiorcy w tym z branży turystycznej i okoturystycznej ➤ Kościoły i związki wyznaniowe 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ publikacja na stronie internetowej LGD ✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem ✓ ogłoszenia/informacje na portalach społecznościowych 	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 3 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 3 szt. • ilość informacji (postów) umieszczonych w portalach społecznościowych – 6 szt. 	<p>Ilość uczestników badań jakości prowadzonych działań – 300 (weryfikacja na podstawie liczby wypełnionych ankiet)</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą badania jakości na stronie www – min. 3 000 osób (3 ogłoszenia x 1 000 osób, weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony) - liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o prowadzonym badaniu jakości min. 50 (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców, weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail) - liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą badania jakości na portalach społecznościowych min. 200 osób (stała liczba, weryfikacja na podstawie liczby poślubień profilu LGD na facebooku)
---	---	---	--	--	---	--

I półrocze 2016 r.	<p>Cel główny : Budowa sprawnego systemu komunikacji w zakresie wspierania rozwoju lokalnego z e-środków PROW 2014 – 2020 oraz RPO 2014 – 2020</p> <p>Cel szczegółowy II: Podniesienie poziomu komunikacji wewnętrznej LGD</p>	II.1 Spotkania członków LGD, w tym Walne Zgromadzenia Członków	➤ Członkowie Zarządu	✓ publikacja na stronie internetowej LGD	<p><u>Produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość ogłoszeń na stronie www. – 7 szt. • ilość wysłanych informacji za pośrednictwem maila – 7 szt. • • ilość informacji wysłanych listownie – 7 szt. 	<p>Ilość uczestników spotkań członków LGD – 250 (weryfikacja na podstawie list obecności)</p> <p>- liczba osób, które zapoznały się z informacją dotyczącą Walnego Zgromadzenia na stronie www – min. 7 000 osób (7 ogłoszeń x 1000 osób, weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony)</p> <p>- liczba osób/ podmiotów do których wysłany zostanie mail z informacją o Walnym Zgromadzeniu min. 50 osób (mail każdorazowo wysyłany do stałej bazy odbiorców weryfikacja na podstawie wydruku ze skrzynki e-mail)</p> <p>- liczba osób/podmiotów do których wysłane zostanie zaproszenie na Walne Zgromadzenie min. 70 (stała lista, weryfikacja na dzienniku podstawie korespondencji wychodzącej)</p>	
II półrocze 2016 r.			➤ Członkowie Rady	✓ mailing wysyłany do osób / podmiotów / instytucji zainteresowanych danym przekazem			
I półrocze 2017 r.			➤ Członkowie LGD	✓ korespondencja listowna			
I półrocze 2018 r.							
I półrocze 2019 r.							
I półrocze 2020 r.							
I półrocze 2021 r.							
I półrocze 2022 r.							

8. Analiza efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych

LGD zakłada, że jednym z działań komunikacyjnych będzie „I.7 Badanie jakości prowadzonych działań informacyjnych i funkcjonowania LGD”. Zakłada się, że badania przeprowadzone zostaną: w 2017 r., po przeprowadzonej kampanii informującej o rozpoczęciu wdrażania LSR a następnie w latach 2018 i 2020. Ponadto na bieżąco kontrolowane będą osiągnięte wskaźniki zarówno produktu jak i rezultatu założone w strategii komunikacji oraz środki finansowe zaplanowane w budżecie strategii. Badanie pozwoli na ocenę jakości prowadzonych działań informacyjnych, które na bieżąco będą skierowane do wskazanych w planie grup docelowych oraz na ocenę funkcjonowania LGD. W przypadku otrzymania ocen niezadawalających LGD podejmie konsultacje społeczne w celu przeprowadzenia dodatkowych działań komunikacyjnych zapewniających osiągnięcie założonych wskaźników oraz satysfakcję wśród potencjalnych wnioskodawców.

9. Opis wniosków i opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych

Informacje na temat funkcjonowania LGD zbierane będą podczas prowadzonych badania jakości – działania I.7 Ponadto podczas każdego prowadzonego działania komunikacyjnego LGD zachęcać będzie do wzięcia udziału w prowadzonych badaniach.

Działanie I.6 Bezpośrednie doradztwo prowadzone w biurze LGD skierowane do wszystkich potencjalnie zainteresowanych podmiotów środkami za pośrednictwem LGD będzie poddane bieżącej ocenie jakości podczas świadczonych usług doradczych. Każdy, kto będzie korzystał z doradztwa będzie udzielał informacji na temat jakości otrzymanego świadczenia. Ponadto kwestia jakości prowadzonych usług doradczych będzie również przedmiotem prowadzonego cyklicznie badania jakości – działania I.7.

10. Całkowity budżet na działania komunikacyjne

Poniżej przedstawiono budżet przygotowanej przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Gmin Dobrzyńskich Region Południe Strategii komunikacji w podziale na poszczególne działania komunikacyjne.

<i>Działanie komunikacyjne</i>	<i>Koszt jednostkowy działania komunikacyjnego</i>	<i>Ilość planowanych działań komunikacyjnych</i>	<i>Razem koszt działania</i>
<i>I.1.1. Kampania informująca o rozpoczęciu wdrażania LSR oraz możliwościach otrzymania dofinansowania</i>	7 800,00	1	7 800,00
<i>I.1.2. Kampanie informacyjne o prowadzonych naborach wniosków</i>	18 000,00	12	18 000,00
<i>I.1.3. Spotkania informacyjne z mieszkańcami</i>	50,00	50	2500,00
<i>I.1.4. Warsztaty z wypełniania dokumentacji aplikacyjnej</i>	200,00	10	2000,00
<i>I.1.5. Warsztaty z rozliczania zawartych umów</i>	200,00	10	2000,00
<i>I.1.6. Bezpośrednie doradztwo świadczone w biurze LGD</i>	0,00	1	0,00
<i>I.1.7. Badania jakości prowadzonych działań informacyjnych i funkcjonowania LGD</i>	0,00	3	0,00
<i>I.2.1. Spotkania członków LGD, w tym Walne Zgromadzenia Członków</i>	700,00	7	4900,00
<i>II.1.1. Szkolenia pracowników biura i członków Zarządu</i>	0,00	3	0,00
<i>II.1.2. Doksztalcanie kadr wdrażających</i>	200,00	5	1000,00
<i>Inne koszty w ramach prowadzonych działań komunikacyjnych*</i>	4000,00	1	4000,00
Razem			42 200,00

*inne koszty związane z prowadzonymi działaniami komunikacyjnymi takie jak m.in.: roll-up, utrzymanie strony internetowej itp.

Załącznik nr 6. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych

Przedsięwzięcie	Wskaźnik	Uzasadnienie wyboru	Źródło danych do pomiaru	Sposób i częstotliwość pomiaru	Stan początkowy	Stan docelowy
Tworzenie/rozbudowa/przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	<i>Liczba nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej</i>	Wskaźnik w bezpośredni sposób mierzy efekty rzeczowe realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, które odnosi się wprost do tworzenia ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej.	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów	Stan początkowy niniejszego wskaźnika przyjęto na poziomie „0”	Stan docelowy 25 jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założeń LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych. Na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto, że średnia wartość dofinansowania jednego projektu wyniesie około 170 tyś. zł, co przy założonym budżecie 4 278 530,00 zł daje wskazana wielkość przedmiotowego wskaźnika
Organizacja imprez kulturalnych, promocyjnych lub , rekreacyjnych na obszarze LGD	<i>Liczba wydarzeń/imprez</i>	Wskaźnik w bezpośredni sposób mierzy efekty rzeczowe realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, które odnosi do organizacji imprez kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD. Przedsięwzięcie dotyczy w całości działań organizowanych przez LGD w ramach aktywizacji i projektów współpracy w związku z tym za przygotowanie sprawozdań końcowych z realizacji operacji odpowiedzialny będzie pracownik zatrudniony na stanowisku ds. informacji i promocji monitorującą.	j.w.	Stan docelowy 37 jest wynikiem zebranych informacji dotyczących przewidzianych do organizacji projektów współpracy oraz doświadczenia LGD w organizacji tego typu działań odnoszących się wdrażania LSR w okresie 2007 - 2013
	<i>Liczba zrealizowanych projektów współpracy</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym projekty współpracy	Ankieta monitorująca	j.w	j.w	Stan docelowy 1 jest wynikiem założenia zrealizowania projektu zgodnie z podpisanym pomiędzy poszczególnym LGD porozumieniem.
	<i>Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym projekty współpracy	Ankieta monitorująca	j.w	j.w	Stan docelowy 6 ustalony w oparciu o liczbę LGD, które podpisały porozumienie dotyczące realizacji projektu.

Promocja walorów oraz oferty turystycznej obszaru LGD	<i>Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych</i>	Wskaźnik w bezpośredni sposób mierzy efekty rzeczowe realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, które odnosi do działań o różnorodnym charakterze mających na celu promocję walorów oraz oferty turystycznej LGD	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD. Przedsięwzięcie dotyczy w całości działań organizowanych przez LGD w ramach aktywizacji i projektów współpracy w związku z tym za przygotowanie sprawozdań końcowych z realizacji operacji odpowiedzialny będzie pracownik zatrudniony na stanowisku ds. informacji i promocji monitorującą.	j.w	Stan docelowy 8 jest wynikiem zebranych informacji dotyczących przewidzianych do organizacji projektów współpracy oraz doświadczenia LGD w organizacji tego typu działań odnoszących się do wdrażania LSR okresie 2007 - 2013
	<i>Liczba zrealizowanych projektów współpracy</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym projekty współpracy	Ankieta monitorująca	j.w	j.w	Stan docelowy 2 ustalony w oparciu o podpisane porozumienie dotyczące realizacji projektu, doświadczenie LGD w realizacji projektów współpracy w okresie 2007 - 2013, ustalenia Zarządu LGD oraz budżetu przewidzianego na ten cel w LSR.
	<i>Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym projekty współpracy	Ankieta monitorująca	j.w	j.w	Stan docelowy 3 ustalony w oparciu o liczbę LGD, które podpisały porozumienie dotyczące realizacji projektu.
Wsparcie procesu zakładania działalności gospodarczej	<i>Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym Realizacja LSR - przedsiębiorczość	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów	j.w.	Stan docelowy 41 jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założeń LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych. Na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto, że wartość premii dla jednego projektu wyniesie 75 000,00 zł, co przy założonym budżecie dla działania w kwocie 3 075 000,00 zł daje wskazaną wielkość przedmiotowego wskaźnika
Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych	<i>Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym Realizacja LSR - przedsiębiorczość	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na	j.w	Stan docelowy 12 jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założeń LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych, oraz doświadczenia LGD odnoszącego się do wdrażania LSR w okresie

				podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów		2007 - 2013 . Na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto, że średnia wartość dofinansowania jednego projektu wyniesie ok. 178 000, 00 zł. zł, co przy założonym budżecie dla działania w wysokości 2 136 470,00 zł daje wskazaną wielkość przedmiotowego wskaźnika
Budowa/przebudowa/remont obiektów infrastrukturalnych przyczyniających do rewitalizacji społeczno – gospodarczej na obszarze LGD	<i>Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne RPO województwa kujawsko - pomorskiego osi priorytetowej 7	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów	j.w	Stan docelowy 18 jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założeń LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych, . Na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto, że średnia wartość dofinansowania jednego projektu wyniesie ok. 340 000,00 . zł, co przy założonym budżecie daje wskazaną wielkość przedmiotowego wskaźnika
	<i>Długość przebudowanych dróg gminnych</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne RPO województwa kujawsko - pomorskiego osi priorytetowej 7				Stan docelowy 2,85 km jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założeń LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych .
Podnoszenie kompetencji ,integracja oraz animacja mieszkańców LGD	<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne RPO województwa kujawsko – pomorskiego osi priorytetowej 11	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów	j.w	Stan docelowy 250 jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założeń LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych, oraz doświadczeń zebranych na bazie z okresu 2007 - 2013 . Na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto, że średni koszt objęcia wsparciem jednej osoby wyniesie 7 200,00 zł, co przy założonym budżecie daje wskazaną wielkość przedmiotowego wskaźnika

Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców LGD dotyczących wdrażania LSR	<i>Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym koszty bieżące oraz doświadczenie LGD z okresu 2007 -2013	Lista obecności	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie list obecności sporządzonych w trakcie szkoleń	j.w	Stan docelowy 9 ustalony został na podstawie liczby dni szkoleniowych przewidzianych dla pracowników LGD -3 oraz liczby osób zatrudnionych w LGD – 3) co daje wartość przedmiotowego wskaźnika 9 osobodni.
	<i>Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym koszty bieżące doświadczenie LGD z okresu 2007 -2013	Lista obecności	j.w	j.w	Stan docelowy 100 ustalony został na podstawie liczby dni szkoleniowych przewidzianych dla członków Rady i Zarządu LD – 5 oraz liczby osób Rady i Zarządu – 20 (15 Rada, 5 zarząd), co daje wartość przedmiotowego wskaźnika 100 osobodni.
	<i>Liczba podmiotów którym udzielonego indywidualnego doradztwa</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym koszty bieżące doświadczenie LGD z okresu 2007 -2013	Rejestr udzielonego doradztwa	j.w	j.w	Stan docelowy 80 wskaźnik ustalony w oparciu o wnioski z konsultacji społecznych, ilość planowanych naborów, budżet LSR, złożone fiszki projektowe oraz doświadczenie LGD w okresie 2007 – 2013. Zgodnie z założeniami przyjmuje się że wnioski złoży około 100 podmiotów z czego około 80 % skorzysta z doradztwa LGD
	<i>Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym koszty bieżące, doświadczenie LGD z okresu 2007 -2013, oraz wyniki konsultacji społecznych.	Lista obecności	j.w	j.w	Stan docelowy 50. Wskaźnik określony na podstawie liczby gmin LGD – 10. Zakłada się organizację spotkania raz w roku w każdej gminie przez okres 5 kolejnych lat począwszy od 2016 roku. (10 spotkań rocznie x 5 lat = 50)
Cel szczegółowy	Wskaźnik	Uzasadnienie wyboru	Źródło danych do pomiaru	Sposób i częstotliwość pomiaru	Stan początkowy	Stan docelowy
Wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury na terenach LGD	<i>Liczba osób korzystających z nowych lub przebudowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturowej</i>	Wskaźnik ma bezpośrednie odniesienie do wyznaczonego celu szczegółowego – liczba osób korzystających ze stworzonej infrastruktury, rekreacji lub kultury przekłada się wprost na	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na	Stan początkowy niniejszego wskaźnika przyjęto na poziomie „0”	Stan docelowy 9 005 jest wynikiem informacji zebranych podczas konsultacji społecznych założen LSR w tym wypełnionych przez potencjalnych wnioskodawców fiszek projektowych oraz doświadczeń LGD w okresie

		realizację celu szczegółowego (powstała infrastruktura = osoby korzystające)		podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów		2007 – 2013S. Na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto, że średnia liczba osób korzystających z infrastruktury utworzonej w ramach jednego projektu wyniesie 500 osób co w przemnożeniu przez liczbę działań 18 daje wartość 9000 osób.
	<i>Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych imprezach kulturalnych, promocyjnych lub rekreacyjnych</i>	Wskaźnik ma bezpośrednie odniesienie do wyznaczonego celu szczegółowego – gdzie liczba osób objęta tematycznymi działaniami promocyjnymi przełoży się wprost na wspieranie rozwoju turystyki, rekreacji oraz kultury. Tym samym realizacja wskaźnika wprost odnosi się do specyfiki tego celu.	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD. Przedsięwzięcie dotyczy w całości działań organizowanych przez LGD w ramach aktywizacji i projektów współpracy w związku z tym za przygotowanie sprawozdań końcowych z realizacji operacji odpowiedzialny będzie pracownik zatrudniony na stanowisku ds. informacji i promocji monitorującą.	j.w	Stan docelowy 18 000. Wartość ustalono na podstawie przewidywanej liczby przeprowadzonych działań promocyjnych do roku 2023 – 36 sztuk oraz zakładanej średniej liczby osób objętych jednym działaniem - 500. Wielkości tych oszacowano na bazie dwóch źródeł - konsultacji społecznych założeń oraz doświadczeń wdrażania LSR w latach 2007-2013
	<i>Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: (przyrodnicze, kulturowe, historyczne, turystyczne, produkty lokalne)</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym projekty współpracy	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Podstawą oceny realizacji wskaźnika będzie ankieta monitorująca sporządzana przez pracownika ds. informacji i promocji.	j.w	Wskaźnik docelowy 3 ustalony na podstawie podpisanych porozumień dotyczących projektów współpracy oraz na podstawie doświadczenia LGD w okresie 2007 - 2013
	<i>Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych : przedsiębiorcy, grupy deaworyzowane (określone w LSR), młodzież, turyści</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym projekty współpracy	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Podstawą oceny realizacji wskaźnika będzie ankieta monitorująca sporządzana przez pracownika ds. informacji i promocji.	j.w	Wskaźnik docelowy 3 ustalony na podstawie podpisanych porozumień dotyczących projektów współpracy oraz na podstawie doświadczenia LGD w okresie 2007 - 2013
Podniesienia poziomu rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich, w szczególności wsparcie aktywności rozwojowej mikro i małych przedsiębiorstw	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem)	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym Realizacja LSR - przedsiębiorczość	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar	j.w	Stan docelowy 53. Wskaźnik ustalono w oparciu o planowaną liczbę operacji, która otrzyma wsparcie w ramach zakładania (41) i rozwoju działalności gospodarczej (12).

				zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów		
Wzrost aktywizacji społeczno - zawodowej na obszarze LGD poprzez realizację działań rewitalizacyjnych	<i>Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne RPO województwa kujawsko – pomorskiego osi priorytetowej 7	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Pomiar zostanie dokonany przez pracowników biura LGD na podstawie analizy sprawozdań końcowych z realizacji operacji składanych przez beneficjentów	j.w.	1300
	<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu</i>	Wskaźniki ustalone w oparciu o wytyczne RPO województwa kujawsko - pomorskiego osi priorytetowej 11				<i>Stan docelowy 40 osób na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto założenia, zgodnie z metodologią wyliczania wskaźników RPO województwa kujawsko – pomorskiego.</i>
	<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>					<i>Stan docelowy 22 na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto założenie, zgodnie z metodologią wyliczania wskaźników RPO województwa kujawsko – pomorskiego.</i>
	<i>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna</i>					<i>Stan docelowy 140 na potrzeby ustalenia wskaźnika przyjęto założenie, zgodnie z metodologią wyliczania wskaźników RPO województwa kujawsko – pomorskiego.</i>
	<i>Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym koszty bieżące	Ankieta monitorująca/Rejestr doradztwa	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Podstawą oceny realizacji wskaźnika będzie rejestr osób korzystających z doradztwa oraz ankiety monitorujące składane przez beneficjentów.	j.w.	Stan docelowy 56 ustalono na podstawie liczby osób, które skorzystają z doradztwa oraz doświadczenia LGD. Zakłada się, że z doradztwa skorzysta 80 podmiotów z czego 70 % otrzyma wsparcie. (70 % z 80 = 56)
	<i>Liczba osób uczestniczących w spotkaniach/wydarzeniach adresowanych do mieszkańców</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym animacja	Lista obecności			j.w.

	<i>Liczba zadowolonych osób uczestniczących w spotkaniach/wydarzeniach adresowanych do mieszkańców</i>	Wskaźnik ustalony w oparciu o wytyczne PROW zgodnie z obszarem tematycznym animacja	Ankieta monitorująca	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych. Podstawą oceny będą ankiety wypełniane przez uczestników spotkań.	j.w	Stan docelowy 450 ustalony na podstawie zakładanej liczby uczestników spotkań oraz doświadczeń LGD. Szacuję się że 75 % uczestników będzie zadowolonych ze spotkania co przy ilości 600 osób daje wartość przedmiotowego wskaźnika.
Cel szczegółowy	Wskaźnik	Uzasadnienie wyboru	Źródło danych do pomiaru	Sposób i częstotliwość pomiaru	Stan początkowy	Stan docelowy
Poprawa atrakcyjności obszaru LGD	<i>Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD</i>	Wskaźnik ma bezpośrednie odniesienie do wyznaczonego celu ogólnego – gdzie poprawa atrakcyjności obszaru przełoży się wprost na wzrost liczby turystów odwiedzających ten obszar. Tym samym realizacja wskaźnika wprost odnosi się do specyfiki tego celu	GUS	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych	6973 ustalony w oparciu o dane GUS	Stan docelowy 8423 . Stan docelowy ustalono na podstawie doświadczenia LGD . W okresie wdrażania LSR 2007 – 2013 wskaźnik ten wzrósł odpowiednio z liczby 5768 w 2009 r. do 6973 w roku 2014 , co daje wzrost w tych latach o 20,8 %. Biorąc pod uwagę porównywalne środki finansowe przeznaczone na ten cel w obecnym okresie w stosunku do okresu poprzedniego przyjęto taki sam wskaźnik wzrostu tj. 20,8% od roku 2014 do roku 2023.
Rozwój aktywności gospodarczej na terenie LGD	<i>Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej na terenie LGD</i>	Wskaźnik ma bezpośrednie odniesienie do wyznaczonego celu ogólnego – gdzie rozwój aktywności gospodarczej obszaru przełoży się na liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej na terenie LGD. Tym samym realizacja wskaźnika wprost odnosi się do specyfiki tego celu	GUS	Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych	4426 ustalony o dane GUS	Stan docelowy 5482 ustalony na podstawie liczby podmiotów gospodarczych które otrzymują wsparcie i powstaną w ramach wdrażania LSR. Zakłada się, że w wyniku podjętych działań skierowanych na zakładanie działalności do 2022 r. powstanie 41 nowych podmiotów, wartość ta daje wzrost w postaci 0,7 % w odniesieniu do roku bazowego 2014.

<p>Wsparcie procesu budowy kapitału społecznego na obszarze LGD</p>	<p><i>Wzrost świadomości i kompetencji mieszkańców obszaru LGD do roku 2023 – 1080 osób.</i></p>	<p>Wskaźnik ma bezpośrednie odniesienie do wyznaczonego celu ogólnego – gdzie wzrost świadomości i kompetencji wśród mieszkańców przełoży się na budowę kapitału społecznego na obszarze. LGD Tym samym realizacja wskaźnika wprost odnosi się do specyfikacji tego celu</p>	<p>Ankieta monitorująca</p>	<p>Pomiar osiągnięcia wskaźnika (postęp realizacji) będzie prowadzony na bazie procedury monitoringu przewidzianej dla LSR i będzie przebiegał w odstępach rocznych</p>	<p>4426 ustalony o dane GUS</p>	<p>Stan docelowy 1080. Stan docelowy ustalony w założeniu o liczę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 400, liczbę osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych – 600 oraz liczę osób/podmiotów którym LGD udzieli doradztwa – 80.</p>
---	--	--	-----------------------------	---	---------------------------------	--